

Beheerevaluatie Weidevogels 2023

Collectief Rivierenland

19 oktober 2023

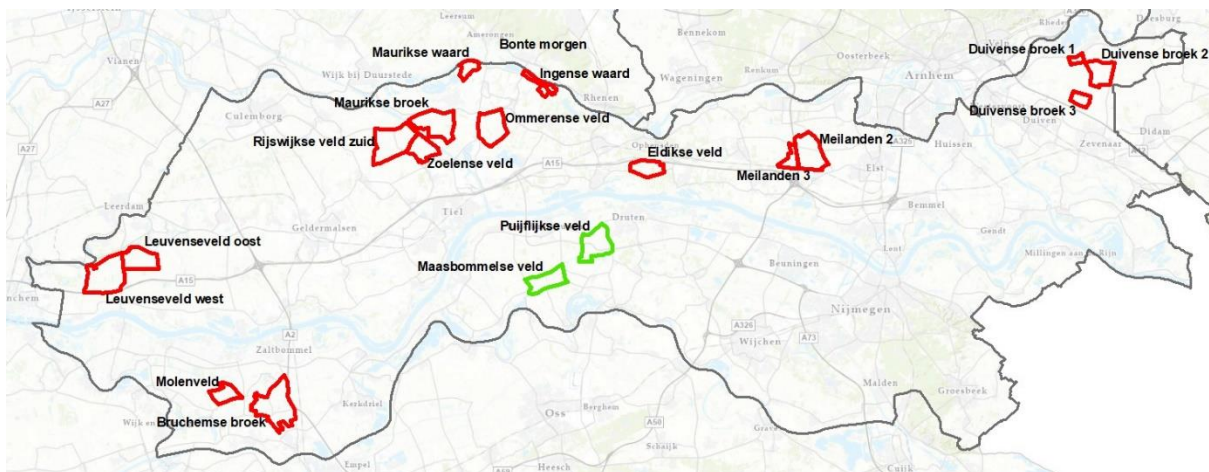

Auteur
Opdrachtgever
Status
Datum

Stichting Landschapsbeheer Gelderland
Collectief Rivierenland
Definitief
19-10-2023

Samenvatting

In opdracht van het collectief Rivierenland is in 2016 gestart met beheermonitoring van weidevogels. Sinds 2019 worden elf weidevogelgebieden (inclusief deelgebieden) binnen de grenzen van het collectief Rivierenland gemonitord. Binnen al deze weidevogelgebieden zijn beheermaatregelen in het kader van het agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) afgesproken met deelnemers. Sinds 2023 is er een nieuw (twaalfde) gebied met licht weidevogelbeheer in het Land van Maas en Waal.

Kaart a: Weidevogelgebieden

Tabel a: Uitkomst van tellingen per weidevogelgebied in 2023 * in de Bonte Morgen is geen ANLb meer voor weidevogels.

Weidevogelgebieden	Deelgebieden	Gebiedsnaam	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving grutto
1	1	Duivense broek 1	ja	ja	Geen grutto's
	2	Duivense broek 2	ja		ja
	3	Duivense broek 3	nee		Geen grutto's
2	4	Meilanden 2	ja	ja	ja
	5	Meilanden 3	nee		ja
3	6	Eldikse veld	ja	Wordt niet gedaan	ja
4	7	Ingense Waard	ja	Wordt niet gedaan	ja
		Bonte morgen (geen ANLb)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
5	8	Ommerense Veld	ja	ja	ja
6	9	Maurikse Broek	ja	Wordt bijna niet gedaan	ja
7	10	Maurikse Waard	ja	Wordt niet gedaan	ja
8	11	Rijswijkse veld zuid	ja	ja	ja
9	12	Zoelense Veld	nee		ja
10	13	Leuvense Veld West	ja	ja	ja
	14	Leuvense Veld Oost	ja		ja
11	15	Bruchemse broek	ja	ja	ja
	16	Molenveld	nee		ja
12	17	Puijflijkse veld	ja	ja	nee
	18	Maasbommelse veld	nee		nee
Totaal			13	8	14

De beheermonitoring is gecoördineerd door Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en uitgevoerd door vrijwilligers in nauwe samenwerking met het collectief en de lokale agrarische natuurverenigingen. In deze samenvatting worden de resultaten van de beheermonitoring en het uitgevoerde beheer in 2023 weergegeven.

Tabel b: Beoordeling dichtheid, nestsucces, kuikenoverleving en beheer van 2023

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense Broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse Veld		n.v.t.		
4 Ingense Waard		n.v.t.		
5 Ommerense Veld				
6 Maurikse Broek		n.v.t.		
7 Maurikse Waard		n.v.t.		
8 Rijswijkse Veld Zuid				
9 Zoelense Veld	niet beschikbaar			
10 Leuvensche Veld				
11 Bruchemse Broek & Molenveld				
12 Maas en Waal			n.v.t.	nog niet beschikbaar

De kleur groen geeft aan dat de situatie goed is, geel betekent gemiddeld en voor verbetering vatbaar, rood betekent onvoldoende. Arcering geeft aan dat het bijvoorbeeld tussen geel en groen in zit.

Dichtheid

De wenselijke dichtheden in de weidevogelgebieden in het rivierengebied zijn 10 territoria van de grutto en 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. In 2023 worden deze dichtheden in twee weidevogelgebieden gehaald: Ingense Waard en Ommerense Veld. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de NEM-telgebieden niet rechtstreeks overeenkomen met de beheergebieden en kan het een telling zijn in een deel van het gebied.

Legsels & nestsucces

Het wenselijke nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) is hoger dan 70%.

Bij zes van de acht vrijwilligersgroepen die actief zijn in weidevogelgebieden met agrarische natuurbeheer is de uitkomst van de legsels hoger dan 70%. Bij weidevogelgroep Duivense broek Leuvense veld oost is het nestsucces voor verbetering vatbaar, omdat in 2023 het nestsucces tussen de 50 en 70% lag.

In 2023 zijn er 1542 legsels beschermd in het gehele rivierengebied (dus ook buiten de kerngebieden) en is het uitkomstpercentage van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld 82%. De invloed van predatie is met 6% laag.

Broedparen & kuikenoverleving

In ieder weidevogelgebied worden twee tellingen uitgevoerd om het aantal broedparen en het aantal alarmerende grutto paartjes in beeld te brengen. In 2023 zijn er in de weidevogelgebieden in het Rivierengebied 258 grutto broedparen geteld. In de periode 2018 - 2022 waren het er tussen de 261 en 304 (zie figuur a). In 2023 is het totaal aantal grutto broedparen dus licht gedaald.

Het aantal broedparen van de grutto waargenomen in de eerste telronde van de BTS telling is in 2023 in zes van de veertien weidevogelgebieden gestegen t.o.v. 2022 (Duivense broek 2, Meilanden 3, Eldikse veld, Maurikse Broek, Leuvensche Veld West en het Molenveld).

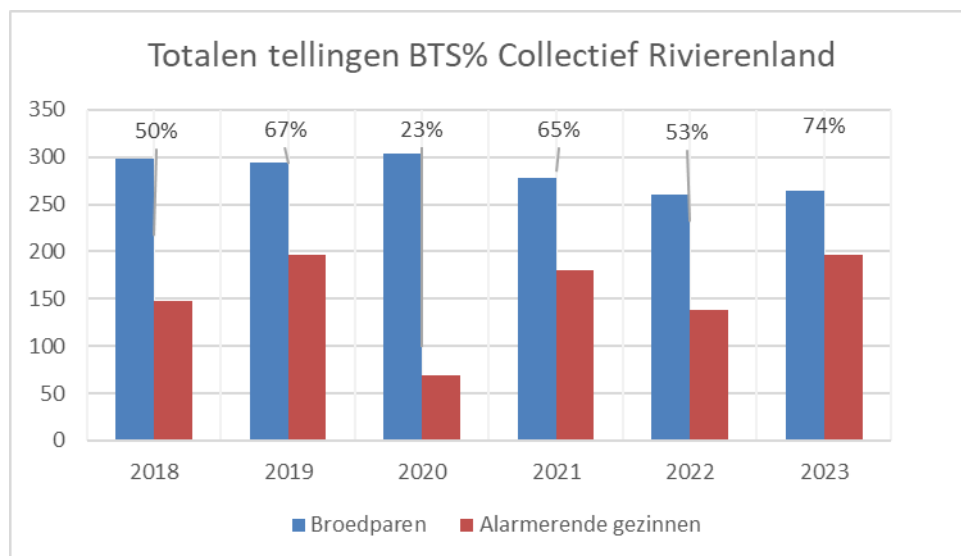
In zeven gebieden daalde het aantal broedparen (Meilanden 2, Ingense Waard, Ommerense Veld, Maurikse Waard, Zoelense Veld, Leuvensche Veld Oost en het Bruchemse broek).

In het Rijswijkse veld en bleef het aantal broedparen ongeveer gelijk aan 2022.

In ieder weidevogelgebied worden BTS-tellingen uitgevoerd om de kuikenoverleving in beeld te brengen. Het zogenaamde Bruto Territoriaal Succes (BTS) van de grutto is het aantal alarmerende grutto paartjes als percentage van het aantal gruttopenaren in de broedfase.

Een laag BTS (<50%) geeft daarbij aan dat er weinig gruttokuikens vliegvlug zijn geworden. Om de sterfte in een gruttopopulatie te compenseren door aanwas, moet het BTS tenminste 65% bedragen.

In 2023 was in het Rivierengebied in vijf van de veertien getelde gebieden de kuikenoverleving van de grutto goed (boven de 65%). In drie gebieden was de kuikenoverleving middelmatig (tussen de 50 en 65%). En in drie gebieden was de kuikenoverleving onvoldoende (lager dan 50%). In drie gebieden lag het BTS boven de 100% doordat er meer gezinnen in de tweede telronde dan broedparen in de eerste telronde zijn geteld. Hoogst waarschijnlijk kan men wel stellen dat de kuikenoverleving in deze gebieden goed is geweest.

Figuur a: BTS% grutto BTS tel gebieden Collectief Rivierenland in de periode 2018-2023

Het gemiddelde BTS van alle weidevogelgebieden in het Rivierenland bij elkaar is 75% in 2023. Dat is in theorie voldoende om de grutto populatie te laten groeien. In de periode 2018 - 2022 was de kuikenoverleving tussen de 23 en 67%. De kuikenoverleving is dus sinds 2018 nog niet eerder zo hoog geweest als in 2023.

Beheer

Zorg voor betrokken ANLb deelnemers bij het beheer, vrijwilligers en de weidevogels.

Verhoog de deelname aan het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) en vergroot het aantal ha's dat onder beheer ligt. Zorg er daarbij wel voor dat het beheer op de juiste plek ligt: daar waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten. Zorg voor variatie in situering van de pakketten: mozaïek.

Het optimale weidevogelbiotoop bestaat uit open landschap met weinig verstoring en een, bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden. Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Van de vijftien BTS telgebieden zijn er zeven kleiner dan 250 ha.

Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Vormen van zwaar beheer in het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) zijn: plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode en extensief beweiden. In drie van de twaalf gebieden is meer dan 30% zwaar beheer. Het is wenselijk om in de overige gebieden meer zwaar beheer te realiseren.

Plasdrassen hebben een grote aantrekkingskracht en een positief effect op weidevogels. Het wenselijk aandeel (greppel)plasdras is tenminste 3% van het oppervlak (ANLb) in een gebied. In twee van de twaalf weidevogelgebieden is geen plasdras en in de overige zeven gebieden is het aandeel plasdras in het ANLb lager dan 3%. In drie gebieden is meer dan 3% van het ANLb plasdras.

Sommige plasdrasgebieden moeten nog wel worden verbeterd, zodat er in het seizoen voldoende, maar ook niet te veel water op staat. Daarnaast is het belangrijk dat de begroeiing kort de winter in gaat, zodat een plasdras aantrekkelijk blijft voor weidevogels gedurende het seizoen.

Er is meer geschikt kuikenbiotoop nodig. Het is belangrijk om kruidenrijk grasland te realiseren binnen bereik van de weidevogelgezinnen. Er zijn nog verbeteringen wenselijk in het aandeel en de kwaliteit van het kruidenrijk grasland.

Er zijn nog kansen te behalen in het inzetten van voorbeweiding of extensieve beweiding in het weidevogelseizoen. Zorg er met nabeweiding voor dat ANLb percelen met een korte vegetatie de winter in gaan, zodat het gras in het voorjaar niet te hoog komt te staan voor de weidevogels.

Last minute beheer (opplussen van het pakket legselbeheer) wordt regelmatig ingezet door weidevogelbeschermers, maar blijft een aandachtspunt. Indien er in het seizoen nog broedende vogels of weidevogel gezinnen zijn als het land bewerkt gaat worden, is het de taak van de vrijwilligers om last minute beheer onder de aandacht te brengen bij de grondgebruikers (deelnemer ANLb en niet-deelnemers ANLb) en het collectief hierover in te lichten.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Dichtheid	4
Legsels & nestsucces	4
Broedparen & kuikenoverleving	4
Beheer	5
Inhoudsopgave	7
1 Inleiding	11
Dichtheden	11
2 Duivense Broek	13
2.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	13
2.2 Nestsucces	14
2.3 Broedparen en Kuikenoverleving	14
2.4 Beheer in 2023	16
2.5 Conclusie	17
2.6 Actiepunten en aanbevelingen	17
3 Meilanden	18
3.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	18
3.2 Nestsucces	18
3.3 Broedparen en Kuikenoverleving	19
3.4 Beheer in 2023	21
3.5 Conclusie	23
3.6 Actiepunten en aanbevelingen	23
4 Eldikse veld	24
4.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	24
4.2 Nestsucces	25
4.3 Broedparen & Kuikenoverleving	25
4.4 Beheer in 2023	26
4.5 Conclusie	27
4.6 Actiepunten en aanbevelingen	27
5 Ingense Waard	28
5.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	28
5.2 Nestsucces	28
5.3 Broedparen & Kuikenoverleving	28
5.4 Beheer in 2023	29
5.5 Conclusie	30
5.6 Actiepunten en aanbevelingen	30
6 Ommerense Veld	31
6.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	31
6.2 Nestsucces	33
6.3 Broedparen en Kuikenoverleving	34
6.4 Beheer in 2023	34
6.5 Conclusie	35
6.6 Actiepunten en aanbevelingen	36

7 Maurikse Broek	37
7.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	37
7.2 Nestsucces	37
7.2 Kuikenoverleving	38
7.3 Beheer in 2023	38
7.4 Conclusie	39
7.5 Actiepunten en aanbevelingen	39
8 Maurikse Waard	41
8.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	41
8.2 Nestsucces	42
8.3 Kuikenoverleving	42
8.4 Beheer in 2023	42
8.5 Conclusie	43
8.6 Actiepunten en aanbevelingen	44
9 Rijswijkse Veld Zuid	45
9.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	45
9.2 Nestsucces	46
9.3 Kuikenoverleving	47
9.4 Beheer in 2023	48
9.5 Conclusie	49
9.6 Actiepunten en aanbevelingen	49
10 Zoelense Veld	50
10.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	50
10.2 Nestsucces	50
10.3 Kuikenoverleving	50
10.4 Beheer in 2023	51
10.5 Conclusie	52
10.6 Actiepunten en aanbevelingen	52
11 Leuvensche Veld	53
11.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	53
11.2 Nestsucces	55
11.3 Kuikenoverleving	56
11.4 Beheer in 2023	57
11.5 Conclusie	58
11.6 Actiepunten en aanbevelingen	58
12 Bruchemse Broek & Molenveld	59
12.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	59
12.3 Kuikenoverleving	61
12.4 Beheer in 2023	64
12.5 Conclusie	65
12.6 Actiepunten en aanbevelingen	65
13 Maas en Waal (nieuw)	67
13.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring	67
13.2 Nestsucces	68
13.3 Kuikenoverleving	69
13.4 Beheer in 2023	70
13.5 Conclusie	71
13.6 Actiepunten en aanbevelingen	71

14 Conclusies en aanbevelingen	72
Dichtheid	72
Legsels & nestsucces	72
1542 legsels beschermd in het gehele rivierengebied (dus ook buiten de kerngebieden).	72
Broedparen & kuikenoverleving	73
Beheer	74
Bijlagen	76
1. Aandachtspunten weidevogelbeschermers (opmerkingen evaluatieavond)	76
2. Soortenplan weidevogels	76
3. Conclusie kleuren voorgaande jaren	76
4. Begrenzings weidevogelgebieden	76
5. Resultaten BTS-tellingen	76
6. Resultaten Sovon tellingen	76
Bijlage 1 Aandachtspunten vanuit weidevogelbeschermers	77
Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)	77
Veel last minutebeheer is heel fijn. Hier de afstemming en samenwerking in blijven zoeken.	77
Weidevogelbescherming	77
Basisprincipes	77
QBM	78
BTS tellingen	78
Boerenlandvogelmonitor	79
Vrijwilligersgroep	79
Opmerkingen per weidevogelgebied	79
Info van Collectief Rivierenland	80
Bijlage 2 Soortenplan weidevogels	81
Bijlage 3 Conclusie kleuren voorgaande jaren	82
Bijlage 4 Begrenzings weidevogelgebieden	84
Duivense broek	84
Meilanden	85
Ingense waard	86
Ommerense Veld	86
Maurikse waard	87
Rijswijkse veld, Zoelense Veld, Maurikse Broek	87
Leuvenscheveld	88
Bruchemse broek en Molenveld	88
Maas en Waal: Puijlijkse veld en Maasbommelse veld	89
Bijlage 5 Resultaten BTS-tellingen	90
Duivense Broek 1	90
Ronde 2	90
Duivense Broek 2	91
Meilanden 2	92
Meilanden 3	93
Eldikse Veld	94
Ingense Waard	95
Ommerense Veld	96
Maurikse Broek	97
Maurikse Waard	98
Rijswijkse Veld	99
Zoelense Veld	101
Leuvensche Veld Oost	102

Leuvensche Veld West	104
Bruchemse Broek	105
Molenveld	107

Bijlage 6 Resultaten NEM Monitoring Sovon	109
--	------------

1 Inleiding

In opdracht van het collectief Rivierenland is in 2016 in een aantal gebieden gestart met beheermonitoring van weidevogels. In 2017 en 2018 is de monitoring uitgebreid en sinds 2019 worden alle elf weidevogelgebieden (inclusief deelgebieden) binnen de grenzen van het collectief Rivierenland gemonitord. Binnen al deze weidevogelgebieden zijn beheermaatregelen in het kader van het agrarisch natuurbeheer (ANLb) afgesproken met deelnemers.

De beheermonitoring is gecoördineerd door Stichting Landschapsbeheer Gelderland (SLG) en uitgevoerd door vrijwilligers in nauwe samenwerking met het collectief en de lokale agrarische natuurverenigingen. De resultaten van zowel de beheermonitoring als ook de registratie van de legsels en het uitgevoerde beheer zijn opgenomen in deze rapportage.

Kaarten met daarop de grenzen van de weidevogelgebieden staan in bijlage 4. In hoofdstuk 2-13 staan de resultaten van de twaalf weidevogelgebieden. De dichtheden aan weidevogels, het nestsucces, de kuikenoverleving en het beheer wordt per gebied in een hoofdstuk beschreven.

Dichtheden

De norm voor het aantal territoria van de grutto is in het rivierengebied gesteld op 10 per 100 ha en 35 territoria per 100 ha van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld. De soortgroep weidevogels bestaat uit de volgende soorten: gele kwikstaart, graspieper, grutto, kievit, krakeend, kwartel, kwartelkoning, patrijs, scholekster, slobbeend, tureluur, veldleeuwerik, watersnip, wilde eend, wintertaling, wulp en zomertaling. De ooievaar hoort eigenlijk niet thuis in de soortgroep weidevogels, maar heeft altijd al in de soortgroep weidevogels gezeten. Vanaf 2023 zal de ooievaar in deze rapportage niet meer mee worden geteld bij het bepalen van het aantal territoria van de weidevogels. Voor het totaal aantal territoria heeft dit weinig tot geen invloed.

In deze rapportage worden de dichtheden getoetst aan de territoria die zijn gekomen uit de tellingen van Sovon binnen het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Kaarten met daarop de grenzen van de NEM gebieden staan in bijlage 4. Kaartjes van de territoria van de soortgroep weidevogels zijn opgenomen in bijlage 6. Dank gaat uit naar Sovon voor het delen van de resultaten van het Netwerk Ecologische Monitoring.

Toetsingscriteria

De criteria voor het behalen van een goed (groene kleur in tabel b) is meer dan 10 territoria van de grutto per 100 ha en meer dan 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Een onvoldoende (rode kleur) volgt bij minder dan 8 territoria van de grutto per 100 ha en minder dan 30 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Alles wat tussen goed en onvoldoende in valt, is voor verbetering vatbaar (gele kleur).

Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. Het wenselijke nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) is hoger dan 70%.

Toetsingscriteria

Het criterium voor het behalen van een goed (groene kleur in tabel b) is een nestsucces hoger dan 70%. Een onvoldoende (rode kleur) volgt bij een nestsucces lager dan 50%. Alles wat tussen goed en onvoldoende in valt, is voor verbetering vatbaar (geel).

Kuikenoverleving

In ieder weidevogelgebied worden twee tellingen uitgevoerd om het aantal broedparen en het aantal alarmerende gruttopaartjes in beeld te brengen. Dit zijn de BTS-tellingen om het zogenaamde Bruto Territoriaal Succes (BTS) van de grutto (en de wulp) te kunnen berekenen. Dit wordt gedaan door het berekenen van het aantal alarmerende gruttopaartjes als percentage van het aantal gruttoparen in de broedfase. Een laag BTS (<50%) geeft daarbij aan dat er weinig gruttokuikens vliegvlug zijn geworden. Om de sterfte in een gruttopopulatie te compenseren door aanwas, moet het BTS tenminste 65% bedragen.

Het BTS percentage geeft wel een indicatie maar geeft niet de daadwerkelijke situatie weer. Omdat het theoretisch mogelijk is dat grutto's weglopen met hun gezinnen uit dit gebied, mogen de gegevens niet als 100% betrouwbaar worden beschouwd. Het is een graadmeter van de kuikenoverleving, maar biedt geen informatie omtrent de oorzaak van een eventuele lage kuikenoverleving. Die oorzaak zou kunnen liggen in ziekte, voedseltekort, verdrinking, landbouwwerkzaamheden etc. Echter omdat onderzoek heeft aangetoond dat predatie de belangrijkste verliesoorzaak van kuikens is, mag worden aangenomen dat een laag BTS voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door predatie. Maar ook de lokale veldsituatie, zoals het aanwezige beheeremozaïek speelt hierbij een grote rol.

Kaarten met daarop de grenzen van de BTS telgebieden (weidevogelgebieden) staan in bijlage 4. Kaarten van de uitgevoerde BTS tellingen in 2022 per telronde zijn opgenomen in bijlage 5.

Toetsingscriteria

Het criterium voor het behalen van een goed (groene kleur in tabel b) is een BTS hoger dan 65%. Een onvoldoende (rode kleur) volgt bij een BTS lager dan 50%. Alles wat tussen goed en onvoldoende in valt, is voor verbetering vatbaar (geel).

Beheer

In het 'soortenplan weidevogels' (bijlage 2) staat beschreven waar het optimale weidevogelbiotoop uit bestaat.

Een open landschap met weinig verstoring, een zichtafstand van minimaal 400 meter en bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden.

De ideale vegetatie voor grutto's en tureluurs in een weidevogelgebied bestaat uit een grote variatie aan planten met een gevarieerde structuur, zowel in hoogte als in dichtheid. Daardoor vallen nesten minder op. Daarnaast is aanwezigheid van een kruidenrijke en in hoogte en dichtheid gevarieerde graslandvegetatie essentieel voor de kuikens. Ze vinden hier schuilgelegenheid en voedsel. In de praktijk bestaat het ideale kuikenland uit laagproductieve en weinig bemeste hooi- en weilanden, waarbij het hooitijdstip na half juni ligt. Daarnaast zijn ondiepe wateren (moerassen, plasdras situaties in grasland etc.) belangrijk voor voedsel zoeken (opvetten) en gemeenschappelijke slaappleatsen.

Toetsingscriteria

De beoordeling van het beheer is gemaakt op basis van de verdeling van de pakketten en in hoeverre ze in de buurt komen van de gestelde percentages in de beheerstrategie en het soortenplan weidevogels.

2 Duivense Broek

2.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Een deel van het Duivense broek, de Lage Veldslagen is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2010 weergegeven in tabel en grafiek.

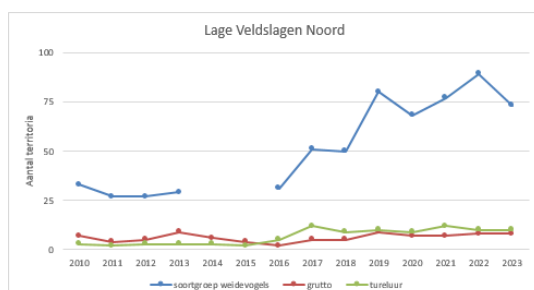
Tabel 1: NEM Lage Veldslagen Noord

3822		156,6 ha		
Lage Veldslagen noord	Territoria			
	weidevogels	grutto	tureluur	
2010	33	7	3	
2011	27	4	2	
2012	27	5	3	
2013	29	9	3	
2014		6	3	
2015		4	2	
2016	31	2	5	
2017	51	5	12	
2018	50	5	9	
2019	80	9	10	
2020	68	7	9	
2021	77	7	12	
2022	89	8	10	
2023	73	8	10	
dichtheid per 100 ha in jaar x	47	5	6	

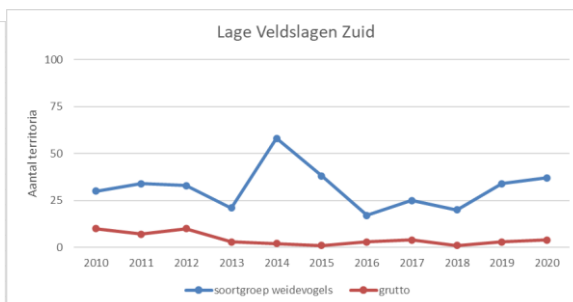
Tabel 2: NEM Lage Veldslagen Zuid

* De jaren 2021, 2022 en 2023 zijn niet geteld

105 ha			
Lage Veldslagen zuid	Territoria		
	weidevogels	weidevogels	grutto
2010	30	10	
2011	34	7	
2012	33	10	
2013	21	3	
2014	58	2	
2015	38	1	
2016	17	3	
2017	25	4	
2018	20	1	
2019	34	3	
2020	37	4	
dichtheid per 100 ha 2020	35	4	

Figuur 1: NEM Lage Veldslagen Noord

Figuur 2: NEM Lage Veldslagen Zuid

* De jaren 2021, 2022 en 2023 zijn niet weergegeven

Lage Veldslagen Zuid is in 2021, 2022 en 2023 niet geteld.

De telgegevens van de tureluur zijn toegevoegd in tabel 1 en figuur 1 van Lage Veldslagen Noord, om te laten zien dat deze soort erg geprofiteerd heeft van de plasdras die er sinds 2016 in het centrale deel van het gebied is.

In 2023 zijn in Lage Veldslagen Noord de territoria van de soortgroep weidevogels licht gedaald en grutto en tureluur t.o.v. 2022 stabiel gebleven.

In 2022 is de dichtheid van de grutto 5 territoria per 100 ha. Het minimale aantal broedparen van 10 per 100 ha wordt hiermee niet gehaald. Er wordt wel ruim voldaan aan de 35 broedparen per 100 ha van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld.

Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

2.2 Nestsucces

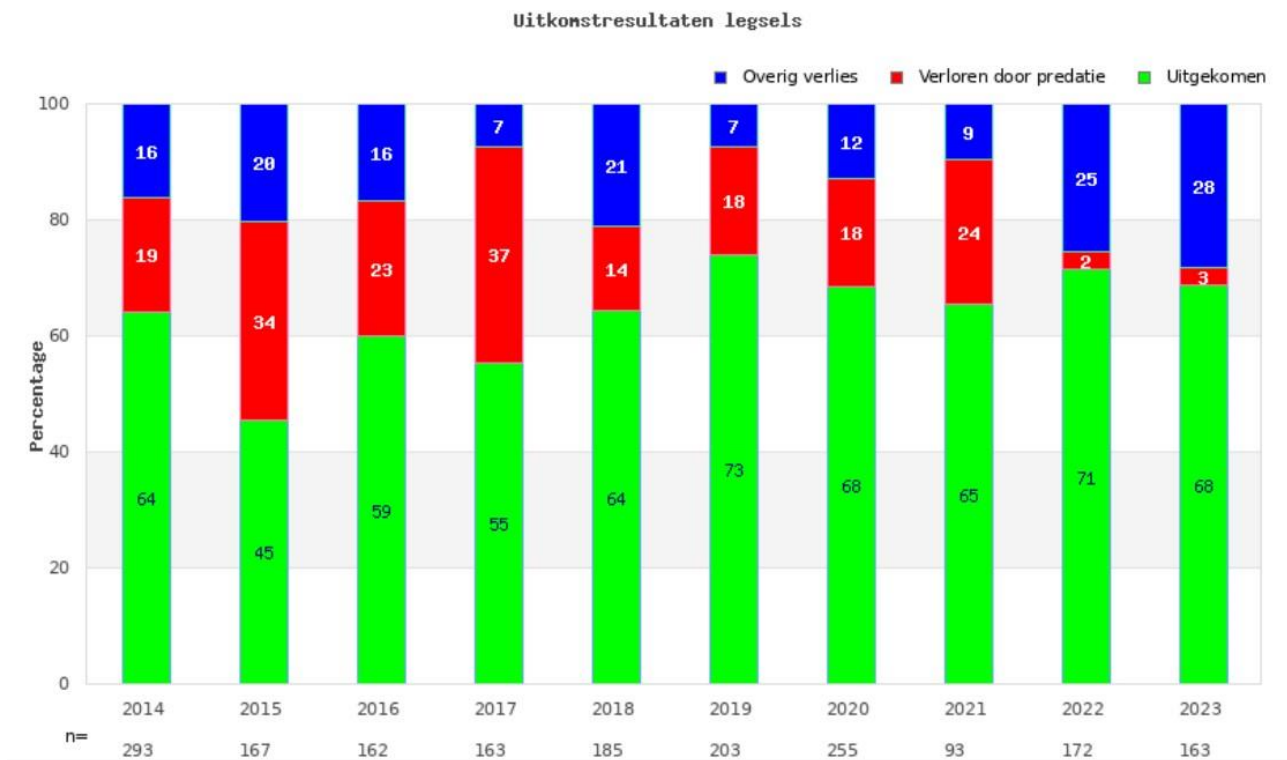
Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. In het Duivense broek wordt al vanaf 2008 goed bijgehouden wat de resultaten en verliesoorzaken per nest zijn. In onderstaande grafiek staan de uitkomstpercentages van beschermde legsels in het Duivense broek in de periode 2014-2023. Hierbij dient vermeld te worden dat de gegevens zijn gebaseerd op alle legsels die in het hele Duivense broek gevonden worden. Het gaat dus niet alleen om binnen het begrensde weidevogelgebied. En op percelen waar een contract op ligt worden de legsels niet opgezocht. De gegevens hebben dus alleen betrekking op de legsels die beschermd zijn door de weidevogelvrijwilligers.

In 2023 zijn er 193 legsels (beschermd) van 6 soorten: kievit (179), scholekster (8), grutto (2), wulp (2), kleine plevier (1) en tureluur (1).

Het aantal legsels is in 2023 ten op zichte van 2022 (286) lager, maar hoger dan in 2021 (146).

Het aantal legsels van de scholekster is in 2023 verdubbeld t.o.v. 2022.

Er waren in 2023 veel minder kieviten. De vrijwilligers denken dat dit komt, omdat twee percelen met voorheen mais weilanden waren geworden.

Figuur 3: Uitkomstresultaten legsels Duivense broek en omgeving in de jaren 2014-2023

Van 163 van de 193 legsels in 2023 is de uitkomst bekend. Het uitkomstpercentage in 2023 is 68%. Dit ligt iets onder het Gelderse gemiddelde van 73%.

Het overig verlies is met 28% vrij hoog. Er is wordt door de vrijwilligers vaak gekozen voor de verliesoorzaak 'volledig onduidelijk welke oorzaak'. Als men een leeg nest aantreft zonder schilfers, wordt deze verliesoorzaak aangevinkt in de boerenlandvogelmonitor, maar in die gevallen zou er ook sprake kunnen zijn van predatie. De predatie staat in figuur 3 op 3%, maar dit is zeer waarschijnlijk richting de 30%.

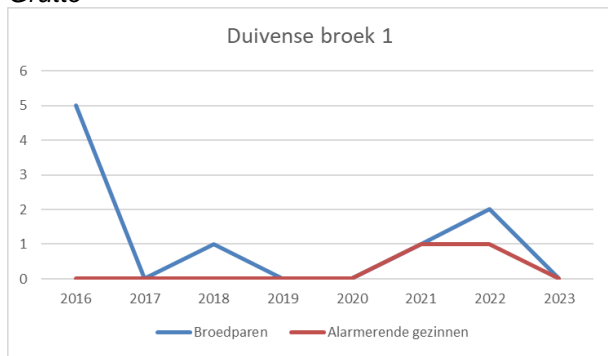
2.3 Broedparen en Kuikenoverleving

In het Duivense broek worden sinds 2016 een BTS telling uitgevoerd.

Duivense broek 1

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen alleen tureluurs waargenomen.

Grutto

Figuur 4: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van Duivense broek 1 in de jaren 2016-2023

In Duivense broek 1 worden niet ieder jaar grutto's aangetroffen. In 2016 waren er nog 5 broedparen.

In 2019, 2020 en 2023 geen.

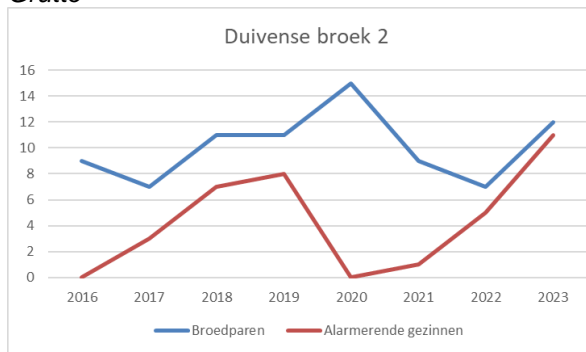
In 2021 één broedpaar en in 2022 twee.

In 2021 was het BTS 100% en in 2022 50%. De overige jaren was het BTS 0%.

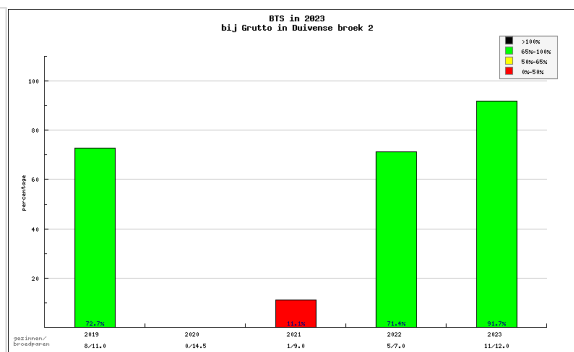
Duivense broek 2

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, tureluurs en een wulp waargenomen.

Grutto

Figuur 5: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Duivense broek 2 in de jaren 2016-2023

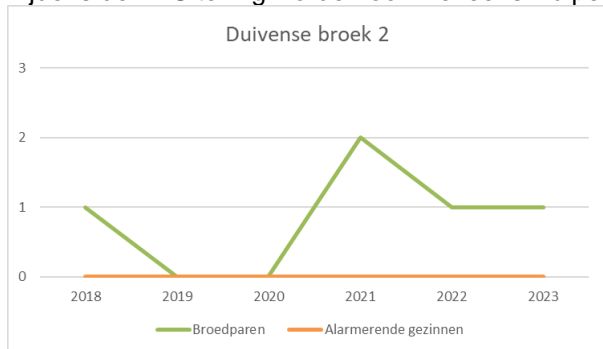
Figuur 6: BTS% van de grutto in het Duivense broek 2 in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen in de eerste telronde schommelt sinds 2016 tussen de 7 en 15. In 2023 waren het er 12 en werden er tijdens de tweede telronde 11 alarmerende gezinnen met jongen gezien.

Met die informatie mag worden aangenomen dat 11 van de 12 aanwezige broedparen succesvol kuikens heeft groot gebracht. Daarmee is het broedsucces in 2023 erg goed en 92% (groen).

Wulp

Tijdens de BTS telling worden ook wel eens wulpen waargenomen.

Figuur 7: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in het Duivense broek 2 in de jaren 2018-2023

Er zijn in 2023 drie wulpen waargenomen in de eerste telronde: een paar met territoriaal gedrag en een individu. Maar geen alarmerende gezinnen in de tweede telronde. Het BTS van de wulp is al 6 jaar op rij 0%.

De ervaring van de vrijwilligers is dat een gemarkeerde wulpenlegsels met stokken altijd wordt gepreedeerd.

In 2021 waren er 2 broedparen van de wulp en in 2018 en 2022 één. In 2019 en 2020 zijn geen wulpen waargenomen.

Duivense broek 3

In Duivense broek 3 is geen BTS telling uitgevoerd.

2.4 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Het totale gebied van het Duivense broek is 357 ha, maar eigenlijk bestaat het uit 3 losse gebieden: Duivense broek 1 (52 ha), Duivense broek 2 (262 ha), Duivense broek 3 (97 ha).

In 2023 was geen beheer in Duivense broek 3. Daarom wordt er gerekend met een oppervlak van 314 ha.

Tabel 3: Verdeling weidevogelpakketten ANLb in het Duivense broek 1+2 in 2023

Duivense broek 1+2	ha	%
Plas dras	5	6%
Kruidenrijk grasland	15	19%
Grasland met rustperiode	11	14%
Legselbeheer op bouwland	9	12%
Legselbeheer op grasland	38	48%
Randenbeheer	1	1%
Totaal	79	100%
ruige mest	30	-
groenbemester onderwerken	4	-

In Duivense broek 1 is niet veel beheer. In Duivense broek 2 (het centrale deel) zijn plasdrassen en zijn de ha's met beheer redelijk goed verdeeld.

Het totaal oppervlak aan beheer is in 2023 afgenomen t.o.v. 2022.

Er is meer grasland met een rustperiode, legselbeheer op grasland en iets meer plasdras. Er is minder kruidenrijk grasland en veel minder legselbeheer op bouwland.

In het totale gebied is 25% ANLb, waarvan 10% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

6% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is meer dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Duivense broek zijn 12 grutto broedparen, dus dan zou er 16,8 ha kuikenland waarvan 8,4 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

In 2023 was er 15 ha kruidenrijk grasland. Dat is dus meer dan genoeg.

Voor 2022 was niet al het kruidenrijke grasland even succesvol. Bij de plasdras had een deel een te dichte en hoge begroeiing. Eind 2021 is het westelijk deel van Duivense broek 2 (na)beweid met koeien waardoor de vegetatie kort de winter in is gegaan. Dat heeft volgens de vrijwilligers (destijds) een gunstig effect gehad op de vogels in het voorjaar.

Mogelijk zijn er nog kansen te behalen in voorbeweiding of extensieve beweiding in het weidevogelseizoen. In het soortenplan weidevogels (bijlage 2) staat dat er wordt gestreefd naar een verhouding tussen uitgestelde maaidatum en beweiding van 4:1.

De vrijwilligers geven aan dat er op 15 juni nog jonge grutto's bij plasdras, waardoor het maaien is uitgesteld.

Op het centrale gedeelte van de Duivense broek (DB2) is er voor een aantal pakketten gekozen om het beheer uit te stellen van 22 juni naar 1 juli. Dit zijn pakketten kruidenrijk grasland met rustperiode aangrenzend aan de plasdras. Het gaat hier om 6 beheereenheden met een totaal van bijna 3 hectare. Daarnaast is er op het noordelijke gedeelte van Duivense broek (DB1) ook een perceel uitgesteld maaibeheer aangepast. Daar is beheer van 1 juni naar 15 juni verzet met een hectare grootte van ook bijna 3 hectare.

De vrijwilligers geven aan dat het beheer goed is. Op de uitbreiding (de driehoek in het noordwesten) zaten dit jaar Kieviten en hopelijk volgend jaar grutto's. Er zijn wel zorgen of het bloemenblok voor de patrijzen niet te hoog wordt voor weidevogels.

2.5 Conclusie

Dichtheid grutto <10 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Nestsucces: tussen de 50 en 70 % = middelmatig (geel)

In het Duivense broek 1 waren geen grutto broedparen en dus het BTS 0% = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving grutto Duivense broek 2: >65% = goed (groen)

Beheer: in verhouding met het aantal vogels voldoende (geel/groen)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
rood	geel	rood	geel/groen

2.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Geen stokken plaatsen dichtbij een legsel van een wulp
- Extensieve beweiding in het gebied
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Vergroten van de oppervlakte weidevogelbeheer buiten Duivense broek 2 (centrale deel)
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers

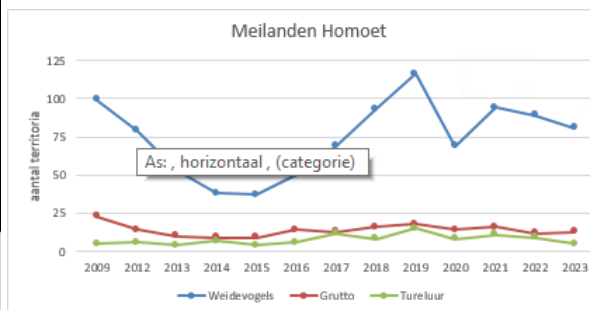
3 Meilanden

3.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Een deel van de Meilanden is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland. Het gebied Meilanden Homoet wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels van 2009, 2012-2023 weergegeven in tabel en grafiek.

Tabel 4: NEM Meilanden Homoet * De jaren 2010 en 2011 zijn niet geteld

Meilanden Homoet		181 ha		
		Territoria		
		weide- vogels	Grutto	Tureluur
Jaar				
2009		99	23	5
2012		79	14	6
2013		53	10	4
2014		38	9	7
2015		37	9	4
2016		50	14	6
2017		69	13	12
2018		93	16	8
2019		116	18	15
2020		69	14	8
2021		94	16	11
2022		89	12	9
2023		81	13	5
dichtheid per 100 ha in 2023		45	7	3

Figuur 8: NEM Meilanden-Homoet

2023: 81 territoria (nog niet gevalideerd)

In 2023 zijn de aantal territoria van de soortgroep weidevogels, grutto en tureluur t.o.v. 2022 iets gedaald. In de periode 2012-2015 vertoonde de trend van de weidevogels een dalende lijn, maar van 2016 tot 2019 zaten de territoria van de weidevogels weer in de lift. Dit had waarschijnlijk te maken met het uitgevoerde beheer en sinds 2017 het creëren van een plasdras situatie in het gebied.

Dichtheid per 100 ha

In 2023 is de dichtheid van de soortgroep weidevogels 45. Dit is ruim boven de gewenste dichtheid van 35 territoria per 100 ha.

Het aantal van de grutto's is de laatste jaren redelijk stabiel. In 2023 is de dichtheid 7 territoria per 100 ha. Dat is lager dan de norm van 10 per 100 ha.

Het aantal van de tureluur vertoont een dalende lijn sinds 2021. In 2023 is de dichtheid 3 territoria per 100 ha.

Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

3.2 Nestsucces

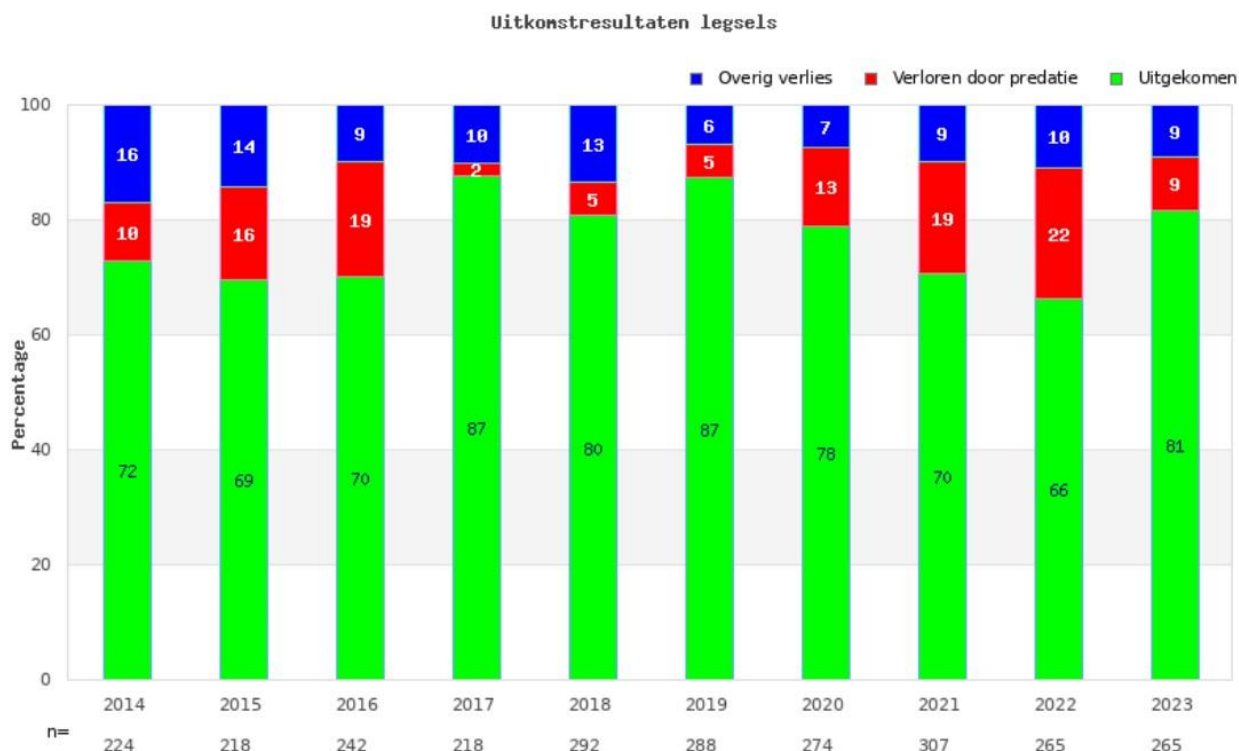
Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. In de Meilanden wordt al vanaf 2008 goed bijgehouden wat de resultaten van de nestbescherming zijn. Ook wordt daarbij genoteerd wat de verliesoorzaak per nest is.

Wel dient hierbij gemeld te worden dat de gegevens zijn gebaseerd op alle legsels die in werkgebied van de weidevogelgroep Overbetuwe gevonden worden, dus niet alleen binnen het begrensde weidevogelgebied. En op percelen waar een contract op ligt worden de legsels niet opgezocht. De gegevens hebben dus alleen betrekking op de legsels die beschermd zijn door de weidevogelvrijwilligers.

In 2023 zijn er 292 legsels beschermd. Dit zijn er 11 minder dan in 2022. Er waren in 2023 t.o.v. 2022 5 meer legsels van de grutto en 5 meer van de kleine plevier legsels. Er waren legsels van soorten als de kluut en enkele gele kwikstaarten. Er waren 26 minder legsels van de Kievit.

In 2023 zijn er legsels van 12 soorten beschermd: van de Kievit (213), scholekster (22), tureluur (14), grutto (16), wulp (8), kleine plevier (8), wilde eend (4), krakeend (3), gele kwikstaart (1), kluut (1), veldleeuwerik (1).

Het aantal (beschermd) legsels is vergelijkbaar met 2022 / ietsje lager: 307 in 2022 en 292 in 2023.

Figuur 9: Uitkomstresultaten legsels Meilanden en omgeving in de jaren 2014-2023

Van 265 van de 292 legsels is de uitkomst bekend. Het uitkomstpercentage van de legsels varieert in de periode 2014-2023 tussen de 66 en 87%. In 2023 is de uitkomst 81%. Het percentage dat verloren is gegaan door predatie is 9%. Dit is een stuk lager als de afgelopen 3 jaar.

De vrijwilligers geven aan dat er in 2023 de Kieviten op bouwland heel veel jongen hadden die groot werden, omdat boeren laat aan de slag konden. Bij de late legsels van de Kievit lagen de pullen soms dood in het ei of ernaast. Waarschijnlijk vanwege natte weer begin juni.

De vrijwilligers zetten waar nodig de weidevogeldrone in. En ook rasteren zij soms nesten uit op bijvoorbeeld een perceel met beweiding.

3.3 Broedparen en Kuikenoverleving

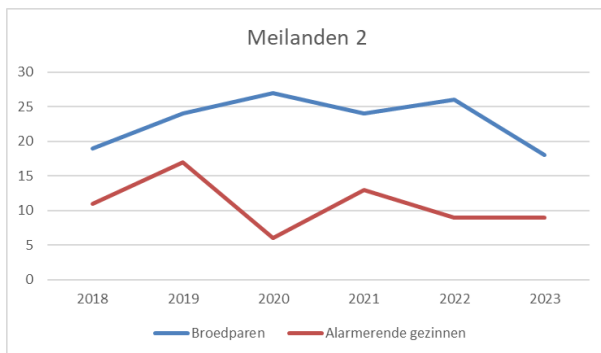
In de Meilanden wordt sinds 2016 in 3 gebieden BTS geteld. In 2018 is besloten Meilanden 1 en 2 samen te voegen tot één gebied: Meilanden 2. Dit is gedaan omdat de vrijwilligers van mening waren dat er sprake was van uitwisseling tussen de gebieden.

Vroeg in het seizoen (maart) zaten er volgens de vrijwilligers 90 grutto's op de plasdras.

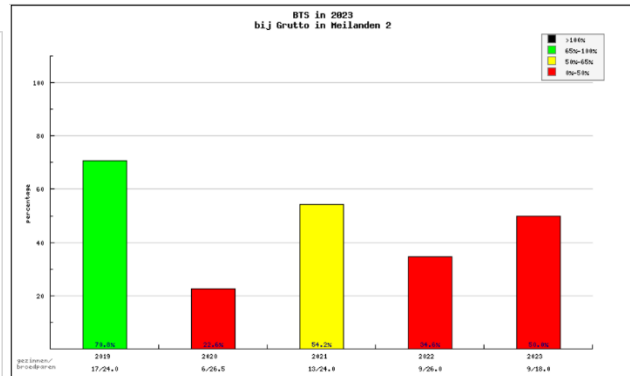
Meilanden 2

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur, wulp en bergeend, braamsluiper, bruine kiekendief, gele kwikstaart, grasmus, graspieper, kleine plevier, kluut, krakeend, overloper, rietgors, slobbeend, sperwer, tapuit, torenvalk, veldleeuwerik, watersnip, wilde eend, witte kwikstaart, zomertaling waargenomen.

Grutto

Figuur 10: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in Meilanden 2 in de jaren 2018-2023

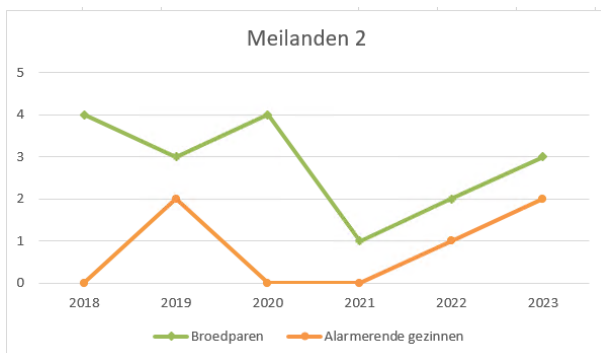
Figuur 11: BTS% van de grutto in Meilanden 2 in de jaren 2019-2023

In 2023 zijn er 18 broedparen, waarvan er één in de eerste telronde al alarmeerde. Het aantal broedparen is een stuk minder dan in de periode 2020-2022. De vrijwilligers weten niet wat de reden zou kunnen zijn van deze terugval in het aantal broedparen.

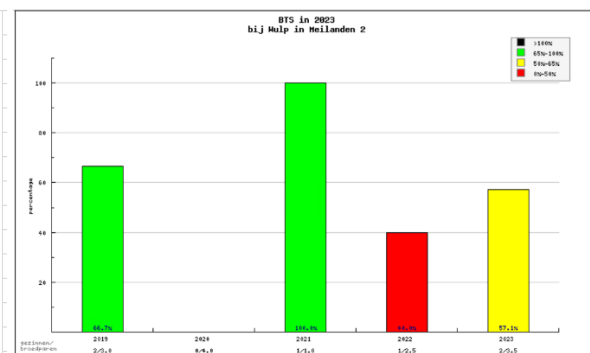
In 2023 werden er tijdens de tweede telronde 9 gezinnen met jongen gezien. Daarnaast was er ook nog een territoriaal paar en een individuele grutto. Het BTS in 2023 is 50% (rood). Dit is niet genoeg om de lokale populatie in stand te houden of te laten groeien.

Wulp

Tijdens de BTS telling worden wulpen geregistreerd als deze worden waargenomen.

Figuur 12: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in Meilanden 2 in de jaren 2018-2023

Figuur 13: BTS% van de wulp in Meilanden 2 in de jaren 2019-2023

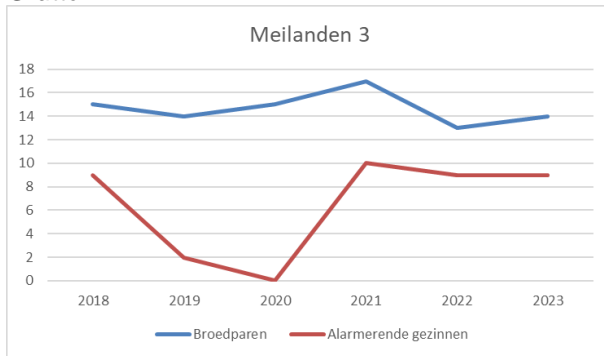
In 2023 zijn er in Meilanden 2 drie wulpen broedparen waargenomen in de eerste telronde. In de tweede telronde alarmeerde twee van deze wulpenparen en er werd een wulpen kuiken van 0-10 dagen oud gezien. Het BTS is 57% (geel).

De vrijwilligers geven aan dat deze aantallen maar een subset zijn van het totaal aantal wulpen. In 2023 zijn in het gehele werkgebied van Overbetuwe 19 paar wulpen geteld. De legsels worden niet altijd opgezocht of gevonden. Ook is er een nest gepredeerd, omdat de boer maar een klein vlekje ongemaaid had gelaten. Eén van de legsels heeft wel geleid tot 3 grote jongen, maar dat dat lukt is een zeldzaamheid.

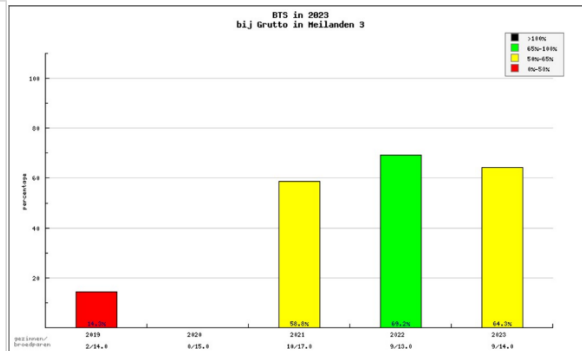
Meilanden 3

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's Kievit, scholekster, tureluur, wulp en bergeend, gele kwikstaart, grasmus, graspieper, kleine plevier, krakeend, putter, rietgors, slobbeend, tapuit, veldleeuwerik, velduil, watersnip, wilde eend, witte kwikstaart, zomertaling waargenomen.

Grutto

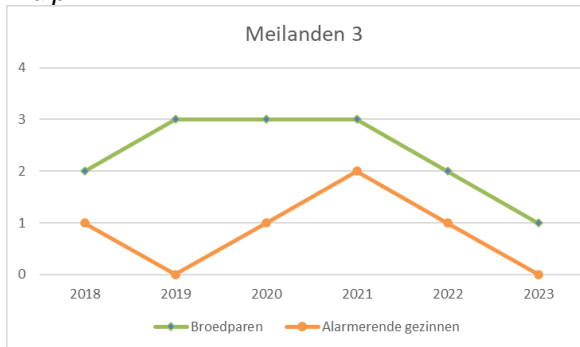
Figuur 14: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in Meilanden 3 in de jaren 2018-2023

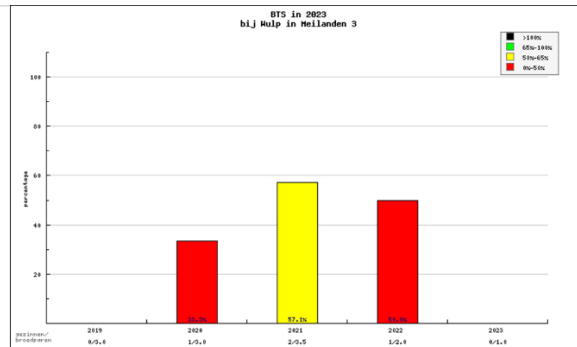
Figuur 15: BTS% van de grutto in Meilanden 3 in de jaren 2019-2023

Het aantal gruttopen is gestegen van 13 in 2022 naar 14 in 2023. In 2023 werden er tijdens de tweede telronde 9 alarmerende gezinnen gezien. In Meilanden 3 lukte het dus 9 van de 14 grutto broedparen om 1 of meer jongen groot te brengen. Dat maakt dat het BTS 64% (geel) is. Dat is net niet voldoende om de populatie in stand te houden.

Wulp

Figuur 16: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in Meilanden 3 in de jaren 2018-2023

Figuur 17: BTS% van de wulp in Meilanden 3 in de jaren 2019-2023

In Meilanden 3 is in 2023 tijdens de eerste telronde één wulpenpaar gezien. Dit wulpenpaar was tijdens de tweede telronde nog aanwezig, maar alarmeerde niet. Dat maakt een BTS van 0%.

3.4 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak hebben van minstens 250 ha. Het totale gebied van de Meilanden is 535 ha en wordt doorsneden door de snelweg A50. Meilanden 3 (ten westen van de A50) is 118 ha en Meilanden 2 (ten oosten van de A50) is 417 ha.

Er is ook veel beheer buiten deze gebieden, maar is niet meegenomen in onderstaande analyse.

Tabel 5: Verdeling weidevogelpakketten ANLb in de Meilanden 2+3 in 2023

Meilanden	ha	%
Plas dras	6	3%
Kruidenrijk grasland	16	9%
Grasland met rustperiode	39	20%
Voorweiden daarna rust	2	1%
Extensieve beweiding	13	7%
Legselbeheer op grasland	53	28%
Lastminute beheer (kuikenvelden)	11	6%
Legselbeheer op bouwland	48	25%
Kievitrand	0,1	0,1%
Uitgesteld zaaien	1	0,4%
Botanisch hooiland	0,3	0,2%
Diverse randen	0,4	0,2%
Totaal	190	100%
ruige mest	54	-
bloemenblok	2	-

Het totaal oppervlak aan beheer is in 2023 toegenomen t.o.v. 2022.

Er is minder grasland met een rustperiode, maar meer extensieve beweiding, legselbeheer op grasland en een klein beetje meer plasdras.

Op het perceel van 10 ha met extensieve beweiding aan de zuidkant van Meilanden 3 zaten veel grutto's. Er mochten 45 pinken op, maar het waren er volgens de vrijwilligers gelukkig maar 25 i.v.m. de verstoring van de vogels. Aandachtspunt of er niet te veel GVE op een perceel lopen voor de vogels, maar er moet ook worden voldaan aan de regels i.v.m. een mogelijke NVWA controle. De oppervlakte van de uitgerasterde nesten telt niet mee voor de totale oppervlakte extensieve beweiding in het geval van een NVWA controle. Dit is een aandachtspunt voor komend jaar om met de vrijwilligers en de boer te bespreken hoe we hier beter invulling aan kunnen geven, ook evt. met het wijzigen van het afgesproken beheer. Is een gedeelte uitgesteld maaien/beweiden mogelijk om meer rust / betere omstandigheden te creëren voor de vogels?

In het totale gebied is 36% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb). Zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, voorweiden met rust en extensieve beweiding) is 14% van het totale beheerplangebied. Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

De ha's met beheer zijn redelijk goed verdeeld. 3,1% van het totale aantal oppervlak aan ANLb was in 2023 plas-dras. Dat is iets meer dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. Het uitbreiden van een greppelplasdras zou zeker kunnen als er boeren zijn die mee willen doen, er budget is binnen het ANLb om de boeren te betalen en er voldoende plasdraspompen beschikbaar zijn. Er wordt samen met collectief nog steeds gezocht naar mogelijkheden om uit te breiden.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In de Meilanden zijn 32 grutto broedparen, dus dan zou er 44,8 ha kuikenland waarvan 22,4 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. In de Meilanden was in 2023 16 ha kruidenrijk grasland. Dat is dus (in theorie) te weinig. Hier ligt een uitdaging om meer kruidenrijk grasland te realiseren. Er is daarnaast wel 39 ha grasland met een rustperiode en 11 ha kuikenvelden (last minute beheer). Die drie types beheer bij elkaar opgeteld maakt een oppervlak van 66 ha en dat is erg veel (en gevarieerd) weidevogelbeheer.

Het is belangrijk dat de vrijwillige weidevogelbeschermers het regelen van het last minute beheer voort blijven zetten.

De vrijwilligers geven aan dat een aantal percelen voor het weidevogelbeheer verdwijnen doordat boomkwekers oprukken. Dit speelt net buiten de kerngebieden. Ook is een boer gestopt met het weidevogelbeheer. De vraag is hoe in intensief daar geboerd gaat worden vanaf volgend jaar. Dat kan een grote invloed hebben op de vogels en dus op het gebied.

3.5 Conclusie

Dichtheid grutto <10 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Nestsucces: boven de 70 % = goed (groen)

Kuikenoverleving grutto Meilanden 2 = 50% = middelmatig (geel)

Kuikenoverleving grutto Meilanden 3 tussen de 50 en 65% = middelmatig (geel)

Beheer: te weinig zwaar beheer, te weinig kruidenrijk grasland voor de hoeveelheid grutto's (geel/groen)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

3.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Realiseren van meer hectares kruidenrijk grasland (bij voorkeur ten koste van hectares legselbeheer of grasland met een rustperiode)
- Realiseren kruidenrijk grasland binnen bereik van de weidevogelgezinnen
- Beter verspreiden van de extensieve beweiding en/of voorbeweiding door het gebied.
- Meer inzetten op Kievitpakketten i.v.m. verhoging van de overlevingskans van de Kievit kuikens.
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen, zoals het plaatsen van rasters.

4 Eldikse veld

4.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

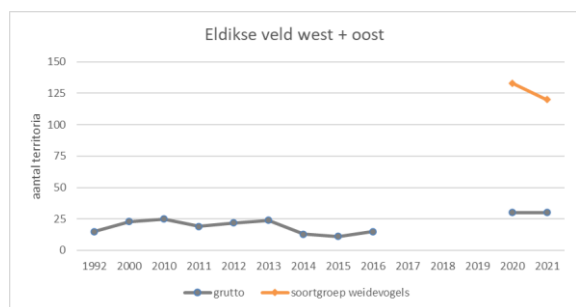
Het Eldikse Veld is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2010 (plus 1992 en 2000) weergegeven in tabel en grafiek.

Sinds 2017 is het NEM-telgebied opgedeeld in oost en west. In 2020 en 2021 zijn het westelijk en het oostelijk deel beide geteld. In de periode 2017-2019 en 2022-2023 is alleen het westelijk deel geteld.

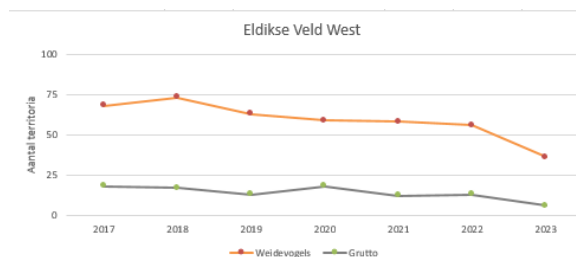
Tabel 6+7+8: NEM Eldikse Veld oost-west NEM Eldikse Veld West

NEM Eldikse Veld Oost* De jaren 2011-2019 en 2022-2023 zijn niet geteld

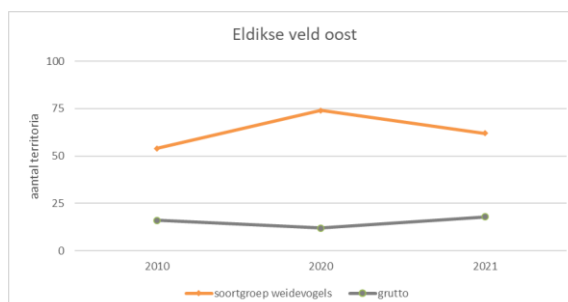
Eldikse veld oost + west			Eldikse veld west			Eldikse veld oost		
202 ha			87 ha			115 ha		
Jaar	Territoria weidevogels	Grutto's	Jaar	Territoria weidevogels	Grutto's	Jaar	Territoria weidevogels	Grutto's
1992		15	1992			1992		
2000		23	2000			2000		
2010		25	2010			2010	54	16
2011		19	2011			2011		
2012		22	2012			2012		
2013		24	2013			2013		
2014		13	2014			2014		
2015		11	2015			2015		
2016		15	2016			2016		
2017			2017	68	18	2017		
2018			2018	73	17	2018		
2019			2019	63	13	2019		
2020	133	30	2020	59	18	2020	74	12
2021	120	30	2021	58	12	2021	62	18
			2022	56	13			
			2023	36	6			
dichtheid per 100 ha 2021	59	15	dichtheid per 100 ha 2023	36	7	dichtheid per 100 ha 2021	54	16

Figuur 18: NEM Eldikse Veld West + Oost

Figuur 19: NEM Eldikse Veld West

Figuur 20: NEM Eldikse Veld Oost

* De jaren 2011-2019 en 2022-2023 zijn niet weergegeven

In 2023 is de dichtheid van de soortgroep weidevogels in Eldikse VeldWest nog net boven de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. De minimale dichtheid van 10 grutto paar per 100 ha wordt niet meer gehaald. Het zijn er namelijk 6 per 100 ha. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

4.2 Nestsucces

In het Eldikse Veld wordt niet aan nestbescherming gedaan door de weidevogelbeschermers waar SLG contact mee heeft. Er zijn wel 8 nesten gemarkeerd op het bouwland aan de andere kant van de A 15 en ongeveer 10 nesten op een stuk bouwland aan de Overbroeksestraat, aan de deze kant van de A15 en de andere kant van de Verlengde Lagekampseweg. Er is niet bekend wie die stokken heeft geplaatst.

Er worden wel waarnemingen gedaan en ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor bij Quickscan Beheer Monitoring (QBM). In 2023 zijn er 7 rondes uitgevoerd. De eerste op 23 maart en de laatste op 31 mei.

Tijdens de 7 QBM rondes zijn 12 soorten zijn waargenomen. Deze staan vermeld in tabel 9.

Tabel 9: Quickscan Beheer Monitoring weidevogels: waargenomen soorten per datum

Gedragwaarnemingen Weidevogels (QBM) per gebied/datum							
Selectie - 2023, gebied:							
Gebied: GL1740AC Eldikse veld							
Soort	23-03	30-03	12-04	17-04	02-05	19-05	31-05
Bergeend		6			3		
Gele kwikstaart					1		
Graspieper					1		
Grutto	40	70	19	1	26	10	3
Kauw					1		
Kievit	1	20	16	1	9	3	
Kuifeend					4		
Lepelaar				1			
Scholekster		1	1		3		
Slobeend					1		
Tureluur		13			9	1	2
Witte kwikstaart					1		

Tabel 10: Quickscan Beheer Monitoring weidevogels: gedrag van de grutto per datum

Gedragwaarnemingen Weidevogels (QBM) per gedrag/datum							print	download pdf	
Selectie - 2023, gebied:	Gebied:	GL1740AC Eldikse veld	Soort:	Grutto					
Datum	01 Individu	02 Paar	03 Territoriaal	04 Nestindicerend	05 Nestlocatie	06 Alarmerende vogel(s) met jongen			
23-03-2023	40								
30-03-2023	70								
12-04-2023	6	7	4	1	1				
17-04-2023	1								
02-05-2023	6	10	8	1	1				
19-05-2023				5				5	
31-05-2023								3	

Eind maart werden 70 grutto paren waargenomen. In het gebied is een plek waar de grutto's zich vroeg in het voorjaar verzamelen: een zogenaamde slaappleats. De vraag is of ze ook (allemaal) in het gebied broeden.

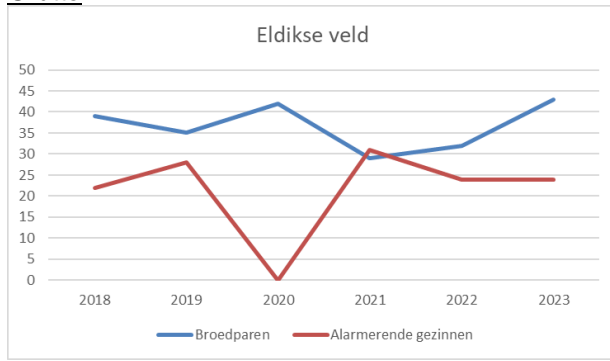
Vanaf 19 mei werden er alarmerende gezinnen aangetroffen. De laatste invoer van waarnemingen (met alarmerende grutto gezinnen) vond plaats op 31 mei. Voor het resultaat van de BTS tellingen zie paragraaf 4.3.

4.3 Broedparen & Kuikenoverleving

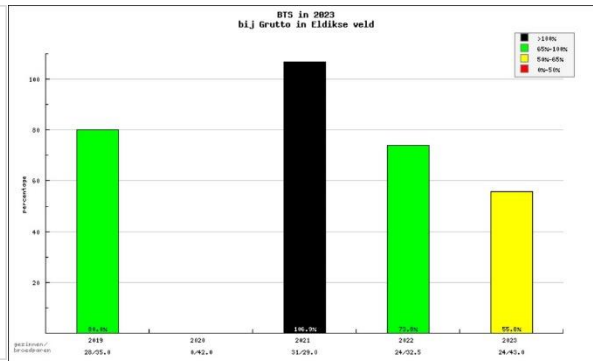
In het Eldikse Veld is in 2018 voor het eerst een gebiedsdekkende BTS-tellingen uitgevoerd.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, kievit, scholekster, tureluur en gele kwikstaart, graspieper waargenomen.

Grutto

Figuur 21: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Eldikse veld in de jaren 2018-2023

Figuur 22: BTS% van de grutto in het Eldikse veld in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen is gestegen van 32 in 2022 naar 43 in 2023. In de tweede telronde werden 24 grutto gezinnen waargenomen.

De vrijwilligers geven aan dat er na de eerste telling zich nog grutto's hebben gevestigd in het gebied. Van de 37 paren in de tweede telronde alarmeerde er 24 wel en 13 niet. De grutto paren die niet alarmeerde vertoonden nestindicerend gedrag (3), territoriaal gedrag (7) en er waren ook nog 3 paren en een individu. Mogelijk hebben deze grutto's na de tweede telronde nog jongen gekregen. Met de getallen van 43 broedpaar en 24 alarmerende gezinnen is het BTS 56% (geel). Dit is middelmatig.

De vrijwilligers geven aan dat er meer grutto's in het gebied komen en dat blijkt ook uit figuur 21. Ze zitten op vrij hoog grasland met open plekken. Er is aan de Bonegraafseweg vrij laat gemaaid. Daardoor waren daar veel grutto's. Bij plasdras wel kieviten, maar verder veel lang gras waar kieviten niet van houden.

4.4 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Het Eldikse Veld heeft een oppervlak van ongeveer 200 ha. Dat is dus eigenlijk te klein.

Tabel 11: Verdeling weidevogelpakketten ANLb in het Eldikse Veld in 2023

Eldikse veld	ha	%
Plasdras	0,4	0,5%
Kruidenrijk grasland	7	9%
Grasland met rustperiode	20	26%
Extensieve beweiding	9	12%
Legselbeheer op grasland	28	36%
Last minute beheer	13	17%
Totaal	78	100%
ruige mest	36	-
Diverse randen en stroken	1	-

Het totaal oppervlak aan beheer is in 2023 met 10 ha toegenomen t.o.v. 2022.

Er is minder grasland met een rustperiode, maar meer legselbeheer op grasland en last minute beheer. Ook is er in 2023 veel meer ruige mest uitgereden: 10 ha in 2022 en 36 in 2023.

In het totale gebied is 39% ANLb, waarvan 18% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Er is in totaal 78 ha beheer. Dat is best veel, alhoewel 28 ha legselbeheer niet perse een meerwaarde is voor de weidevogels, maar wel een goede manier om (nieuwe) deelnemers te betrekken bij het agrarische natuurbeheer. De ha's met beheer redelijk goed verdeeld.

Net als in 2022, was er in 2023 op één perceel een plasdras van 0,4 ha. Deze plasdras had in 2022 volgens de vrijwilligers een grote aantrekkingskracht op de vogels. Maar het is wel veel minder oppervlak dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. De vrijwilligers geven aan de plas-dras niet ideaal ligt, omdat het ten Noorden grenst aan hoge bomen en struiken. Er waren het afgelopen jaar ook mankementen met de pompen.

Eldikse veld heeft plasdras op 0,4 ha. Uitbreiding daarvan is lastig. Vrijwilligers hebben weinig/geen contact met boeren, zodat last minute beheer lastig is. Daarnaast missen de vrijwilligers mankracht om de percelen waar het beheer op afloopt te tellen zodat het lastig blijft om een goed beheer neer te zetten.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Eldikse Veld zijn 43 grutto broedparen, dus dan zou er 60,2 ha kuikenland waarvan 30,1 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. In het Eldikse Veld is 7 ha kruidenrijk grasland. Dat is veel te weinig t.o.v. het aantal broedparen. Hierdoor is er waarschijnlijk te weinig voedsel en dekking voor de kuikens.

Er zijn veel percelen met extensieve beweiding. In 2022 en 2023 werd een gedeelte wordt begraaasd door pinken en schapen. De combinatie weidevogels en schapen en pinken is niet ideaal.

In 2023 is er op een oppervlak van 13 ha ingezet op last-minute beheer. Het is belangrijk dat dit in de toekomst wordt voortgezet en indien nodig uitgebreid. Hierdoor kunnen vogels en hun kuiken tijdens het seizoen namelijk beter beschermd worden.

4.5 Conclusie

Dichtheid grutto <10 = onvoldoende (rood)
 Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = voldoende (groen)
 De dichtheden gelden alleen voor het Eldikse Veld West

Nestsucces: niet van toepassing
 Kuikenoverleving: tussen de 50 en 65% = middelmatig (geel)
 Beheer: te weinig plasdras en kruidenrijk grasland (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	n.v.t.		

4.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Verhogen aandeel kruidenrijk grasland op bereikbare plekken voor weidevogelgezinnen
- Realiseren van een (grote(re)) plasdras centraal in het gebied
- Verminderen schapenbegrazing en meer inzetten op extensieve beweiding door koeien
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op in blijven spelen door het regelen van last-minute beheer mbv vrijwilligers
- Vergroten van de oppervlakte gecontracteerd (zwaar) beheer
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen
- Vrijwilligers werven en opleiden.
- Vrijwilligers begeleiden in het beschermen van de weidevogels op weilanden.
- Indien er in de tweede BTS telronde grutto's met een nest of nestindicerend of territoriaal gedrag worden waargenomen, overwegen om een derde telronde te doen.
- Contact opnemen met Staatsbosbeheer over gebied ten noorden van A15 waar vroeger veel vogels zaten, maar waar nu te veel begroeiing is.

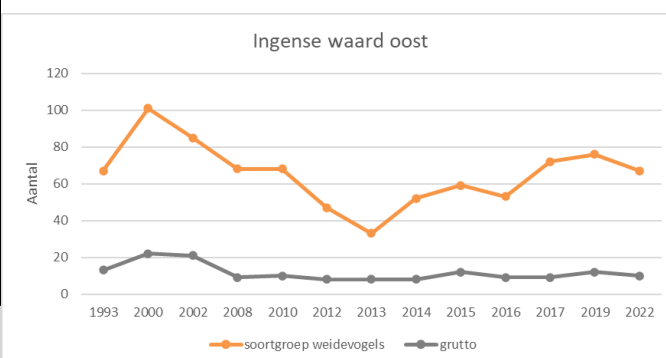
5 Ingense Waard

5.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

De Ingense Waard Oost is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon.

Tabel 12: NEM Ingense Waard oost * De jaren 1994-1999,2001,2003-2007,2009,2011,2018,2020,2021,2023 zijn niet geteld

Ingense waard oost	84 ha	
	Territoria	
	weide- vogels	Grutto's
Jaar		
1993	67	13
2000	101	22
2002	85	21
2008	68	9
2010	68	10
2012	47	8
2013	33	8
2014	52	8
2015	59	12
2016	53	9
2017	72	9
2019	76	12
2022	67	10
dichtheid per 100 ha in 2022	80	12

Figuur 23: NEM Ingense Waard Oost * De jaren 1994,1999,2001, 2003-2007,2009,2011,2018,2020,2021,2023 zijn niet geteld zijn niet weergegeven

Ingense Waard Oost is in 2023 niet geteld.

In 2022 was de dichtheid van de soortgroep weidevogels ruim boven de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. Ook de minimale dichtheid van 10 grutto paar per 100 ha werd gehaald. Het waren er namelijk 12 per 100 ha in 2022.

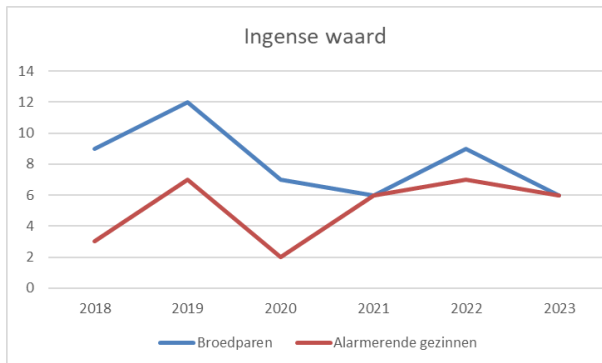
5.2 Nestsucces

In de Ingense Waard wordt niet aan nestbescherming gedaan. Het advies is om dat wel te gaan doen en daar vrijwilligers voor te werven: nieuwe of bestaande uit andere gebieden.

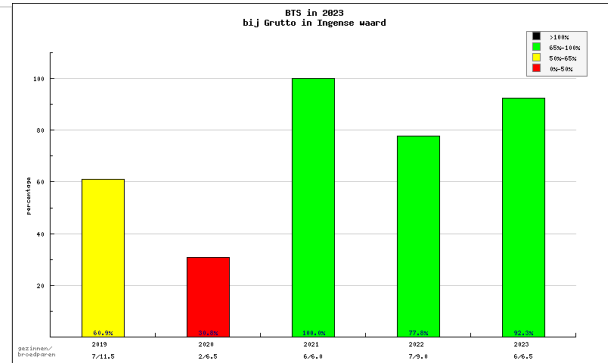
5.3 Broedparen & Kuikenoverleving

In de Ingense Waard is in 2017 voor het eerst een BTS-telling uitgevoerd. Sindsdien wordt er ieder jaar geteld.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur, gele kwikstaart, grasmus, graspieper, krakeend, ooievaar, rietgors, torenvalk, wilde eend, zwarte kraai waargenomen.

Figuur 24: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in de Ingense Waard in de jaren 2018-2023

Figuur 25: BTS% van de grutto in de Ingense Waard in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen was in 2023 met 6 lager dan in 2022. In de tweede telronde zijn 6 alarmerende grutto gezinnen waargenomen. In 2023 is het BTS voor de grutto 100% (groen). Dat is super goed. Het was tijdens de tweede telronde nog nat, waardoor er laat werd gemaaid.

De vrijwilligers geven aan dat er ook veel tureluurs in het gebied aanwezig zijn.

5.4 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. De Ingense Waard heeft een oppervlak van oppervlak 79 ha. Dit gebied is dus eigenlijk te klein. Ten zuiden van de Ingense Waard ligt de Bonte Morgen met een oppervlak van 36 ha, maar hier is geen ANLb voor weidevogels.

Tabel 13: Verdeling weidevogelpakketten in de Ingense Waard in 2023

Ingense Waard	ha	%
Grasland met rustperiode	14	54%
Kruidenrijk grasland	12	46%
Totaal	26	100%
ruige mest	19	-

In het totale gebied van de Ingense Waard is 33% ANLb, waarvan al het beheer zwaar beheer is in de vorm van kruidenrijk grasland en grasland met rustperiode. Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. De Ingense Waard voldoet dus aan de norm. Alhoewel er geen plasdras of extensieve beweiding in het gebied is.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In de Ingense Waard zijn 6 grutto broedparen, dus dan zou er 8,4 ha kuikenland waarvan 4,2 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. 12 ha kruidenrijk grasland is dus voldoende. Overigens is er in 2023 tijdens de BTS tellingen geen grutto waargenomen op het kruidenrijk grasland in de Ingense Waard.

Er is een gesprek geweest tussen het collectief over het beheer en wat er beter kan. Er is bij 1 perceel een bredere rand afgesproken die niet meer bemest wordt.

Meer dan de helft van de pakketten in de Ingense Waard zijn pakketten met een rustperiode. Deze percelen mogen wel gewoon bemest worden, waardoor de waarde voor de weidevogels alleen in rustgebied tijdens het broeden zit.

Momenteel wordt er geen gebruik gemaakt van last-minute beheer. Het is belangrijk dat hier in de toekomst meer op wordt ingezet. Hierdoor kunnen vogels en hun kuikens tijdens het seizoen namelijk beter beschermd worden. Er moeten dan wel vrijwilligers beschikbaar zijn die boeren monitoren. Er is een boer die geen percelen onder beheer heeft en niet bereid is om maaien uit te stellen.

Er een wandelpad door het gebied waar ook honden lopen tijdens het broedseizoen. De veldcoördinator van het Collectief heeft met de grondeigenaar afgesproken om hek op slot te doen. Er zijn ook bordjes geplaatst.

5.5 Conclusie

Dichtheid grutto >10 = goed (groen) 2022

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen) 2022

Nestsucces: niet van toepassing

Kuikenoverleving >65% = goed (groen)

Beheer: geen plasdras, geen (extensieve) beweiding, voldoende oppervlak kruidenrijk grasland, kwaliteit kruidenrijk grasland (onvoldoende/middelmatig = rood/geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	n.v.t.		

5.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Registreren nestbescherming in de boerenlandvogelmonitor door vrijwilligers
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Werven vrijwilligers t.b.v. nestbescherming en last-minute beheer
- Realiseren van een plasdras situatie of greppel-plasdras. Of het verhogen van het waterpeil. (N.B. plasdras realiseren in een uiterwaard is een uitdaging. Vaak zijn er alleen droge sloten waardoor er een puls geslagen moet worden om met grondwater de plasdras te kunnen vullen. Om een puls te kunnen slaan is een vergunning van het WSRL nodig. De kosten voor het realiseren van een plasdras zijn dus hoog).
- Bemesten voor de rustperiode niet meer toestaan
- Realiseren kruidenrijk grasland binnen bereik van de grutto-kuikens.
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Meer pakketten voor extensieve beweiding afsluiten
- Inzetten van randenbeheer om de variatie/het mozaïek te verbeteren
- Werven vrijwilligers t.b.v. nestbescherming en last-minute beheer
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen
- Maatregelen blijven nemen om (loslopende) honden te weren uit het gebied
- Verkennen van de mogelijkheid om de ooievaarspaal (aan de andere kant van de dijk) te verwijderen

6 Ommerense Veld

6.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Het Ommerense Veld Oost, Ommerense Veld West, de Ommerenwal-De Steeg en het Ingense veld Noord zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon.

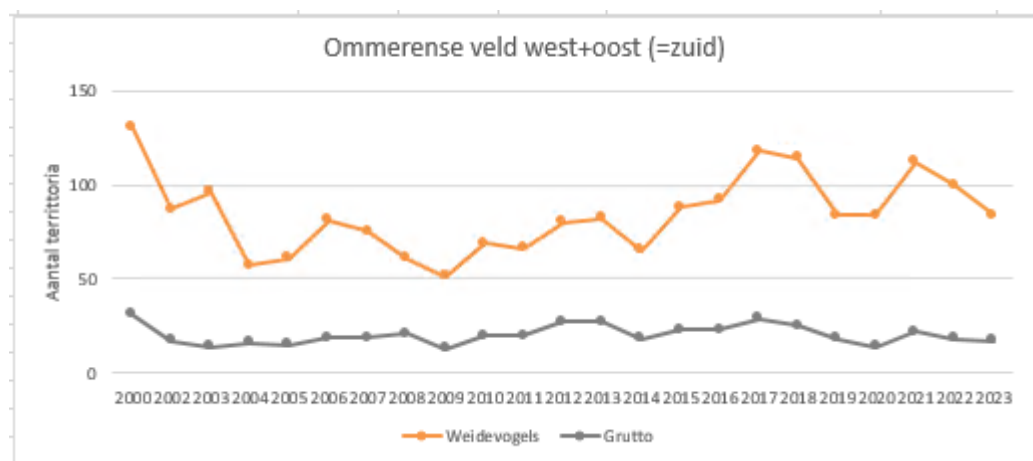
Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2000 weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Ommerense Veld West + Oost

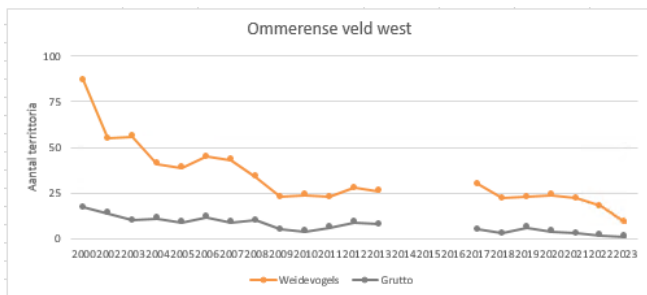
Het Ommerense Veld West en het Ommerense Veld Oost bij elkaar opgeteld vormen samen het Ommerense Veld Zuid.

Tabel 14+15+16: NEM Ommerense Veld west + oost, west, oost* In het jaar 2001 is er niet geteld

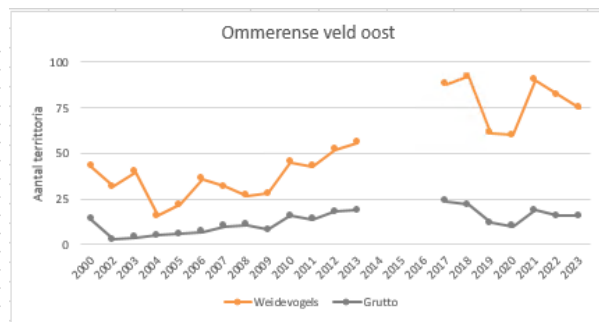
Ommerense veld west + oost = zuid			177 ha	Ommerense veld west			98 ha	Ommerense veld oost			79			
weidevogels	Territoria weidevogels		grutto		Territoria weidevogels		grutto		Territoria weidevogels		grutto			
	weidevogels	grutto			weidevogels	grutto			weidevogels	grutto				
2000	130	31			2000	87	17		2000	43	14			
2002	87	17			2002	55	14		2002	32	3			
2003	96	14			2003	56	10		2003	40	4			
2004	57	16			2004	41	11		2004	16	5			
2005	61	15			2005	39	9		2005	22	6			
2006	81	19			2006	45	12		2006	36	7			
2007	75	19			2007	43	9		2007	32	10			
2008	61	21			2008	34	10		2008	27	11			
2009	51	13			2009	23	5		2009	28	8			
2010	69	20			2010	24	4		2010	45	16			
2011	66	20			2011	23	6		2011	43	14			
2012	80	27			2012	28	9		2012	52	18			
2013	82	27			2013	26	8		2013	56	19			
2014	65	18			2014				2014					
2015	88	23			2015				2015					
2016	92	23			2016				2016					
2017	118	29			2017	30	5		2017	88	24			
2018	114	25			2018	22	3		2018	92	22			
2019	84	18			2019	23	6		2019	61	12			
2020	84	14			2020	24	4		2020	60	10			
2021	112	22	63		2021	22	3		2021	90	19			
2022	100	18	56		2022	18	2	18	2022	82	16			
2023	84	17			2023	9	1		2023	75	16			
dichtheid per 100 ha 2022			47	10	dichtheid per 100 ha 2023			9	1	dichtheid per 100 ha 2023			95	20

Figuur 26: NEM Ommerense Veld West + Oost * Het jaar 2001 staat niet in de grafiek.

Figuur 27: NEM Ommerense Veld West
* De jaren 2014-2016 zijn niet weergegeven

Figuur 28: NEM Ommerense Veld Oost
* De jaren 2014-2016 zijn niet weergegeven

In 2014, 2015 en 2016 is het Ommerense Veld West en Oost in zijn geheel geteld. De gegevens van het westelijk en oostelijk deel apart zijn niet bekend.

Het aantal van de soortgroep weidevogels en het aantal grutto's zijn in 2022 gedaald.

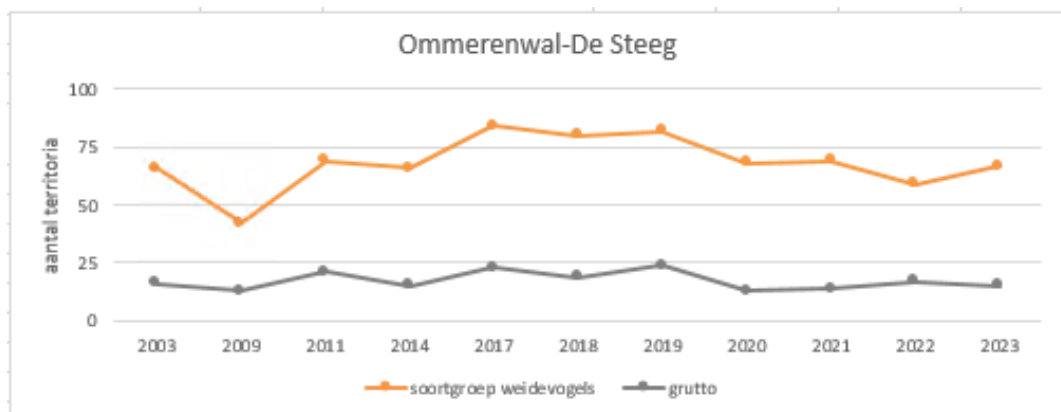
De grutto-dichtheid met 10 in West en Oost bij elkaar opgeteld op het gewenste aantal per 100 ha.

Het aantal territoria is in het oostelijk deel veel hoger dan in het westelijk deel. In Ommerense Veld West worden de gewenste dichtheden niet gehaald.

Ommerenwal-De Steeg

Tabel 17: NEM Ommerenwal-De Steeg * De jaren 2004-2008, 2010, 2012, 2013 ontbreken

Jaar	111 ha	
	weidevogels	Grutto
2003	66	16
2009	42	13
2011	69	21
2014	66	15
2017	84	23
2018	80	19
2019	82	24
2020	68	13
2021	69	14
2022	59	17
2023	67	15
dichtheid per 100 ha in 2023		14

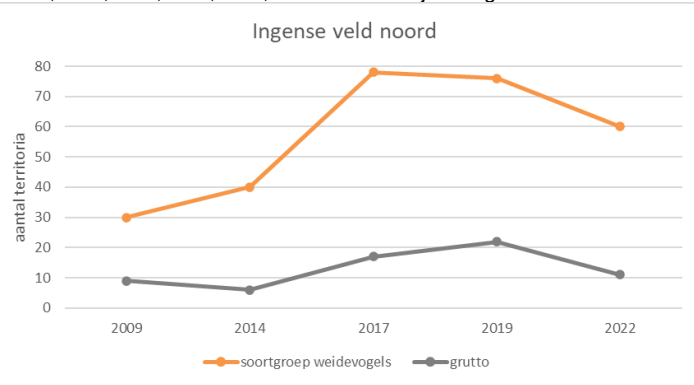
Figuur 29: NEM Ommerenwal-De Steeg
* De jaren 2004-2008, 2010, 2012, 2013, 2023 zijn niet weergegeven

De trend van de soortgroep weidevogels is in 2023 licht gestegen. De territoria van de grutto licht gedaald ten opzichte van 2022. De grutto-dichtheid is in 2023 met 14 broedparen boven het gewenste aantal van 10 per 100 ha.

Ingense Veld Noord

Tabel 18: NEM Ingense Veld Noord * De jaren 2010-2013,2015,2016,2018,2020,2021 en 2023 zijn niet geteld

Ingense veld noord	88 ha	
	Territoria	
	weidevogels	Grutto's
Jaar		
2009	30	9
2014	40	6
2017	78	17
2019	76	22
2022	60	11
dichtheid per 100 ha in 2022	68	13

Figuur 30: NEM Ingense Veld Noord * De jaren 2010-2013,2015,2016,2018, 2020,2021,2023 zijn niet weergegeven

Ingense Veld Noord is in 2023 niet geteld.

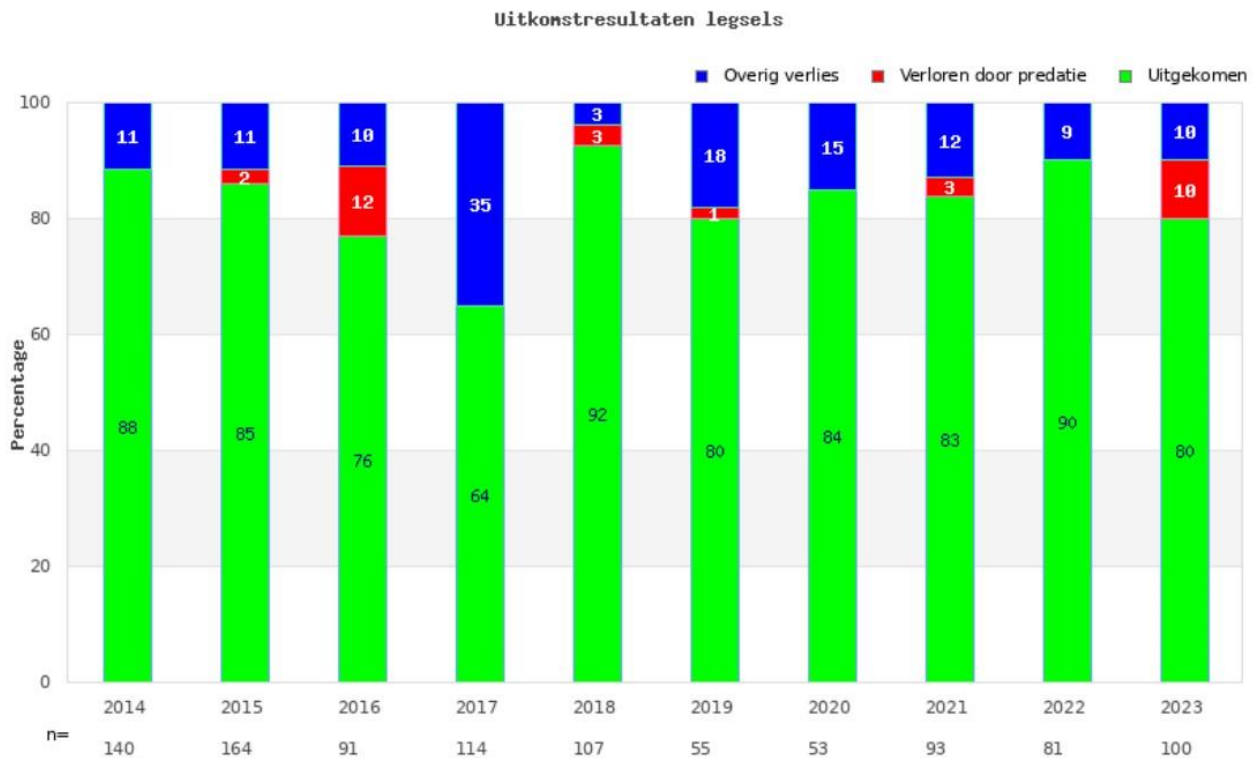
In 2022 was de trend van de soortgroep weidevogels en de grutto ten opzichte van 2019 dalend in het Ingense Veld Noord. De grutto-dichtheid lag met 13 broedparen boven het gewenste aantal van 10 per 100 ha.

6.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren.

De vrijwilligersgroep Lienden-Ochten-Maurik-Ommereen houdt sinds 2013 de gegevens van gevonden en beschermde nesten bij. Het gaat hier met name om het Ommereense Veld en het gebied tussen het Ommereense Veld en het Eldikse veld.

In 2023 zijn er 159 legsels geregistreerd en beschermd van de soorten grutto, Kievit, scholekster, tureluur en grauwe gans, meerkoet, slobbeend, wilde eend.

Figuur 31: Uitkomstresultaten legsels Lienden-Ochten-Maurik-Ommereen (GL52) in de jaren 2014-2023

Het uitkomstpercentage van de nesten varieert de afgelopen 10 jaar tussen de 64 en 92%.

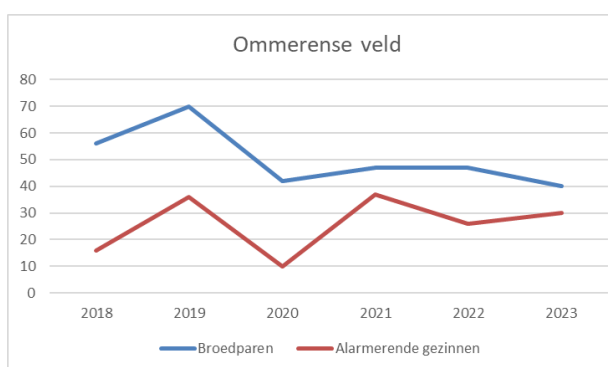
In 2023 zijn 100 van de 159 legsels is de uitkomst bekend. In 2023 is de uitkomst 80% en de predatie is 10%. De overige 10% van de legsels gaat verloren door overige oorzaken.

Begin mei merkte de vrijwilliger in het Ommerense Veld op dat er veel nesten uit waren, maar dat er weinig kuikens zijn gezien.

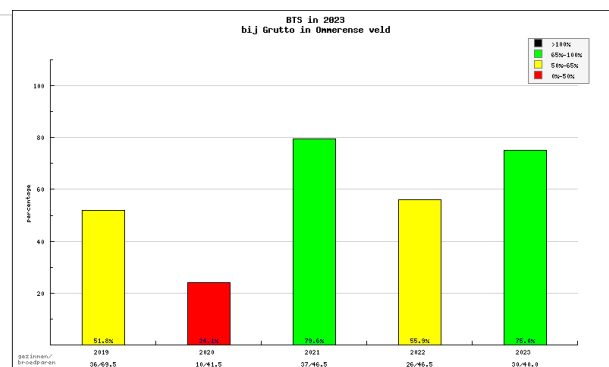
6.3 Broedparen en Kuikenoverleving

In het Ommerense Veld worden sinds 2018 BTS-tellingen uitgevoerd. In 2018 in twee delen van het gebied: noord en midden. Uit tellingen bleek dat grutto's migreren tussen de deelgebieden. Daarom beschouwen we sindsdien het Ommerense Veld als één BTS telgebied. Sinds 2019 wordt het volledige Ommerense Veld geteld (noord, midden en zuid).

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, scholekster, tureluur, wulp en kleine plevier, kluut, visdief waargenomen.

Figuur 32: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Ommerense Veld in de jaren 2018-2023

Figuur 33: BTS% van de grutto in het Ommerense Veld in de jaren 2019-2023

Het aantal getelde broedparen is gedaald 47 in 2022 naar 40 in 2023. Er waren eind mei 30 alarmerende gezinnen en dat zijn er meer als in 2022. Omdat 30 van de 40 broedparen 1 of meer jongen hebben groot gebracht, is in 2023 het BTS 75% (groen) goed.

Sinds 2021 zijn 19 percelen in het gebied niet meer toegankelijk. Ook in 2023 konden de tellers deze percelen niet betreden.

Op 7 juni merkte de vrijwilligers op dat er nog heel veel alarmerende grutto's (en tureluurs) aanwezig waren in het gebied. En dat er ook al redelijk wat vliegvlugge grutto's waren. Daarnaast werden ook 4 jonge grutto's van 10 tot 20 dagen oud waargenomen. Er waren dit jaar ook kluten met kuikens.

6.4 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Ommerense Veld is met een oppervlak van 379 ha groter dan 250 ha.

Tabel 19: Verdeling weidevogelpakketten in het Ommerense Veld in 2023

Ommerense Veld	ha	%
Plas dras	3	2%
Kruidenrijk grasland	26	19%
Grasland met rustperiode	21	16%
Extensieve beweiding	37	28%
Legselbeheer op grasland	26	20%
Legselbeheer op bouwland	17	13%
Last minute beheer	2	2%
Totaal	133	100%
ruige mest	25	-
botanisch weiland	1	-
diverse randen	3	-

Het oppervlak ANLb is meer geworden. Van 79 ha in 2022 naar 133 ha in 2023.

In het totale gebied is 35% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 23% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

De verdeling van de weidevogelpakketten in het Ommerense Veld is redelijk goed. In 2023 gaven de vrijwilligers aan dat het beheer goed is: meerdere plasdrasgebieden. De plasdras welke een te hoog waterpeil had in 2022 is dit jaar op hetzelfde niveau gebleven. Bij deze plasdras zijn wel veel verschillende soorten weidevogels waargenomen waaronder grutto, tureluur, kievit, slobend en bergeend. De 2 nieuwe plasdrassen, gelegen aan de Steeg, hebben een goede werking gehad m.b.t. het aantrekken van weidevogels. Op 1 perceel naast een van die plasdrassen zit geen beheer; het zou een groot voordeel zijn als dat er wel zou komen.

De plasdras gelegen naast het terrein van de schietterrein functioneert heel goed. Minpunt hierbij is een grote aangroei in het vroege voorjaar van pitrus rondom deze plasdras/dit perceel. In het begin waren de plasdrassen goed op hoogte. In de droge juli maand was het dit jaar een uitdaging om de vlakdekkende plasdrassen op hoogte te houden. Er zijn vier plasdrassen met een oppervlak van 2% van het totale ANLb. Dit is minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Ommerense Veld zijn 40 grutto broedparen, dus dan zou er 56 ha kuikenland waarvan 28 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Er is 26 ha kruidenrijk grasland en dat is dus niet genoeg voor het aantal broedparen. Bovendien liggen niet alle kruidenrijke percelen binnen bereik van de grutto-kuikens.

Er is in 2023 minder gebruik gemaakt van last-minute beheer. De percelen die doorgegeven zijn voor last minute beheer is contact over geweest met de boer en in bijna alle gevallen is verlengd. Plasdrassen zijn van 2 tot 15 juli verlengd.

De vrijwilligers geven aan dat zijn in de percelen (19 stuks) waarin zij sinds 2021 niet meer in mogen en veel grutto's en andere weidevogels zijn waargenomen. Daar zijn veel nesten verloren gegaan, omdat de boer hier geen rekening mee houdt.

6.5 Conclusie

Dichtheid grutto ≥ 10 = goed (groen)

Dichtheid soortgroep weidevogels = >35 = goed (groen)

Nestsucces: boven de 70 % = goed (groen)

Kuikenoverleving boven de 65% = goed (groen)

Beheer: te weinig (zwaar) beheer, onvoldoende plasdras (geel/groen).

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

6.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Aandacht voor betrokkenheid van deelnemers
- Advies aan bestuur van het collectief om in gesprek te gaan met niet meewerkende agrariërs
- Proberen beheer af te sluiten aansluitend aan plasdras
- Inzetten van randenbeheer, bijvoorbeeld kievitranden
- Afsluiten van kievitpakketten i.v.m. verhoging van de overlevingskans van de kievitkuikens
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en blijven inzetten op last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen: inzet van een raster op bouwland
- Onderzoeken of de ooievaarspalen in het gebied kunnen worden opgeruimd

7 Maurikse Broek

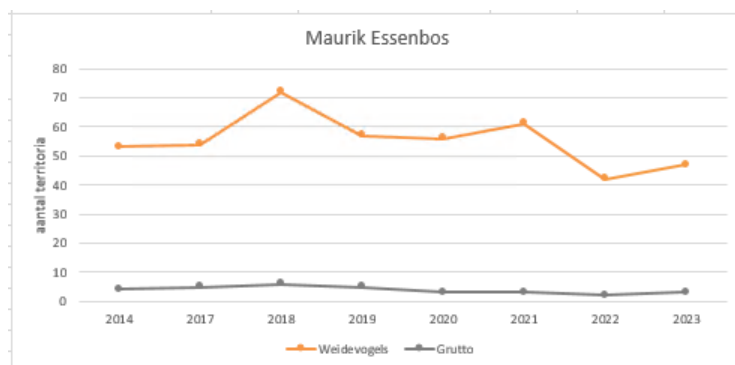
7.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Van het Maurikse Broek zijn van twee gebieden opgenomen in het kader van het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland: Maurikse Broek Noord en Maurik Essenbos.

Maurik Essenbos

Tabel 20: NEM Maurik Essenbos * De jaren 2010-2013,2015,2016 zijn niet geteld

Maurik Essenbos		157 ha	
	Territoria	Grutto's	
Jaar	weide- vogels	Grutto's	
2009	60	11	
2014	53	4	
2017	54	5	
2018	72	6	
2019	57	5	
2020	56	3	
2021	61	3	
2022	42	2	
2023	47	3	
dichtheid per 100 ha in 2023		30	2

Figuur 34: NEM Maurik Essenbosse broek noord
*De jaren 2010-2013, 2015-2016 zijn niet weergegeven

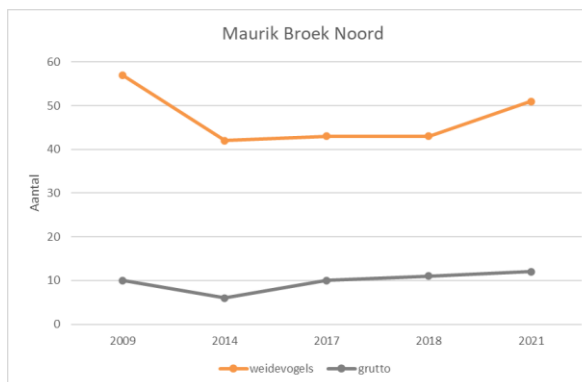
Het aantal territoria van de soortgroep weidevogels is in 2023 licht toegenomen. De dichtheid van de grutto is met 2 per 100 ha erg laag.

Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Maurikse Broek Noord

Tabel 21: NEM Maurikse Broek noord * De jaren 2010-2013,2015,2016,2019,2020,2022,2023 zijn niet geteld

Maurikse Broek Noord		70,7 ha	
	Territoria	Grutto's	
Jaar	weide- vogels	Grutto's	
2009	57	10	
2014	42	6	
2017	43	10	
2018	43	11	
2021	51	12	
dichtheid per 100 ha in 2021		72	17

Figuur 35: NEM Maurikse Broek noord *De jaren 2010-2013, 2015, 2016, 2019, 2020, 2022 en 2023 zijn niet weergegeven

Het Maurikse Broek Noord is in 2022 en 2023 niet geteld.

In 2021 voldeden de dichtheden aan de gewenste waarden van 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha en 10 territoria van de grutto per 100 ha.

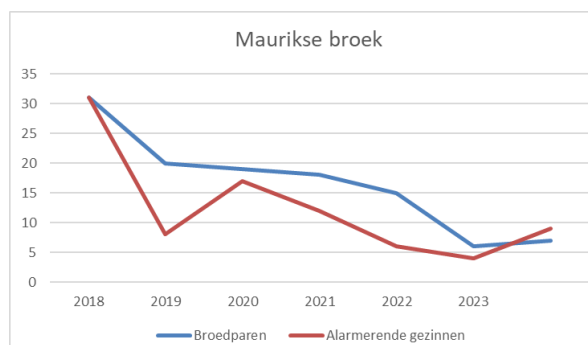
7.2 Nestsucces

In het Maurikse Broek is in 2023 aan nestbescherming gedaan, maar er zijn maar 8 legsels ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor (op de dag dat een medewerker van SLG mee was in het veld).

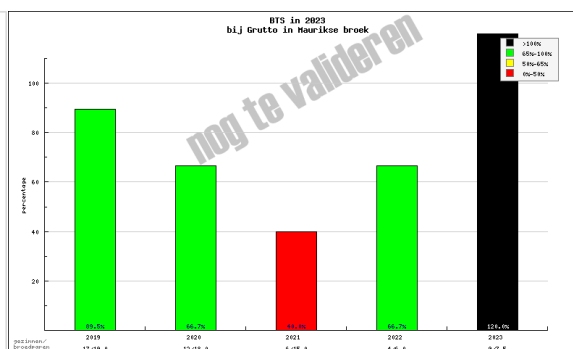
7.2 Kuikenoverleving

In het Maurikse Broek wordt sinds 2017 BTS-telling uitgevoerd.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur, wulp en bergeend, bontbekplevier, gele kwikstaart, patrijs, slobeend, veldleeuwerik, watersnip waargenomen.

Figuur 36: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Maurikse Broek in de jaren 2018-2023

Figuur 37: BTS% van de grutto in het Maurikse Broek in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen is dalende. In 2017 waren het er nog 31. In 2022 nog maar 6. In 2023 7,5 plus een individuele grutto net buiten het gebied.

In de tweede telronde waren er meer grutto's in het gebied dan tijdens de eerste telronde 36 dagen eerder.

In de ideale situatie zit er 25 dagen tussen de eerste en tweede telling. Bij meer dan 35 dagen wordt de telling afgekeurd. Daarom staat in figuur 37 de tekst 'nog te valideren', maar eigenlijk zou er 'afgekeurd' moeten staan. Begin juni waren er 9 gezinnen en een grutto paar met nestindicerend gedrag. Meer gezinnen dan broedparen zorgt voor een BTS van boven de 100% en is onbetrouwbaar.

Mogelijke verklaringen kunnen zijn dat er de eerste telronde grutto's zijn gemist, de eerste telronde te vroeg is gedaan of dat er grutto gezinnen van buiten het gebied naar Maurikse Broek getrokken.

Volgens de vrijwilligers is het aantal broedparen in de eerste telling achteraf gezien waarschijnlijk te laag geweest. Die zijn als individu ingevoerd i.p.v. als broedpaar.

7.3 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Maurikse Broek is groter dan 250 ha. Het heeft namelijk een oppervlak van 432 ha.

Tabel 22: Verdeling weidevogelpakketten in het Maurikse Broek in 2023

Maurikse Broek	ha	%
Plas dras	4	6%
Kruidenrijk grasland	20	29%
Grasland met rustperiode	25	36%
Legselbeheer op grasland	6	9%
Last minute beheer	2	2%
Legselbeheer op bouwland	4	5%
Rustperiode op bouwland	1	1%
Kievitrand	7	10%
Totaal	69	100%
ruige mest	22	-
botanisch hooiland	1	-
botanische rand	1	-
bloemenblok	1	-
wintervoedselakker	2	-
diverse randen en stroken	2	-

Het aandeel beheer is t.o.v. vorig jaar gegroeid met 10 ha. Van 60 ha in 2022 naar 69 ha in 2023.

Er was in 2023 minder grasland met een rustperiode, de helft minder plasdras, maar meer kruidenrijk grasland. Er is minder rustperiode op bouwland, meer kievitranden en nieuw is legselbeheer op bouwland.

In 2023 waren er geen uitgestelde bewerkingen op bouwland en ook geen kievitranden of legselbeheer op bouwland.

In het totale gebied is 16% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 11% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Er zijn vijf plasdrassen met een oppervlak van 6% van het totale ANLb. Dit is ruim boven het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. Alle 3 de plasdrassenpercelen zijn uitgesteld tot 1 juli, samen met een aantal omliggende percelen waarvan het 15 juni beheer naar 1 juli is verlengd. In totaal zijn er 3 plasdraspercelen in het gebied. 1 perceel bestaat uit 3 greppels waardoor er waarschijnlijk over 5 plasdrassen wordt gesproken. Plasdraspompen worden uit het veld gehaald.

Wel stellen de vrijwilligers een extra plasdras voor aan de oostkant van de Rechtopweg ten zuiden van de kruising met de Nieuwslagseweg. Dit gebied is vrij van hoge bomen en er werden door de vrijwilligers in het vroege voorjaar veel weidevogels gezien. Ook is er de wens om de beheerpakketen meer te spreiden over het gebied.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Maurikse Broek zijn 9 grutto paren, dus dan zou er 12,6 ha kuikenland waarvan 6,3 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Het Maurikse Broek heeft 20 ha kruidenrijk grasland. Dat is ruim voldoende, maar er zijn tijdens de BTS tellingen geen grutto's waargenomen op de 'kruidenrijke' percelen. Er dient dus kritisch gekeken worden of er kruidenrijk grasland binnen bereik van de grutto-kuikens ligt en of de kwaliteit hiervan goed is. In het algemeen is er teveel dicht en hoog gras op de percelen met uitgesteld maaibeleid. Misschien is voorbeweiden of vroeg maaien hier een optie.

De vrijwilligers stellen een extra kruidenrijk weiland voor ten westen van plas-dras aan Essenbos. De eigenaar is enthousiast over de tellingen op de naast gelegen plas-dras.

Na twee jaren zonder last minute beheer (kuikenvelden) was er in 2023 wel last minute beheer. Op 6 juni hebben de vrijwilligers initiatief genomen om de looptijd van drie plasdrassen te verlengen tot 1 juli. Dit is een goede maatregel om maatwerk te leveren, zodat vogels en kuikens bescherming krijgen tot aan het einde van het seizoen.

Er zijn veel wandelaars met loslopende honden. Om verstoring van weidevogels door loslopende honden te voorkomen, is het idee om borden plaatsen met informatie over de weidevogels en het weidevogelbeheer. En eventueel verboden voor honden in het seizoen. Vanuit Collectief Rivierenland zijn borden gemaakt, maar die zijn nog niet geplaatst. Er moet nog toestemming van de gemeente komen om ze te plaatsen.

7.4 Conclusie

Dichtheid grutto <8 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels <30 = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving: >100% = telling afgekeurd (zwart)

Beheer: te weinig (zwaar) beheer, onvoldoende kwaliteit kruidenrijk grasland

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	n.v.t.		

7.5 Actiepunten en aanbevelingen

- Registreren nestbescherming in de boerenlandvogelmonitor door vrijwilligers
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Werven extra vrijwilligers t.b.v. nestbescherming, BTS-tellingen en last-minute beheer

- Pakketten voor extensieve beweiding afsluiten
- Verhogen aandeel kruidenrijk grasland op bereikbare afstand voor weidevogelgezinnen
- Kijken of voorbeweiden of percelen met uitgesteld maaien of vroeg maaien mogelijk is. Deze percelen worden vaak te hoog en te dicht zodat ze niet meer aantrekkelijk zijn voor weidevogels
- Er voor zorgen dat het waterpeil van de plasdrassen goed is voor de weidevogels
- Plasdraspomp en paneel in de winter uit het land halen, onderhouden en op een juiste plek opslaan.
- Informatieborden plaatsen ter voorkoming van loslopende honden die zorgen voor verstoring van de vogels
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen: o.a. reduceren ooievaarspalen

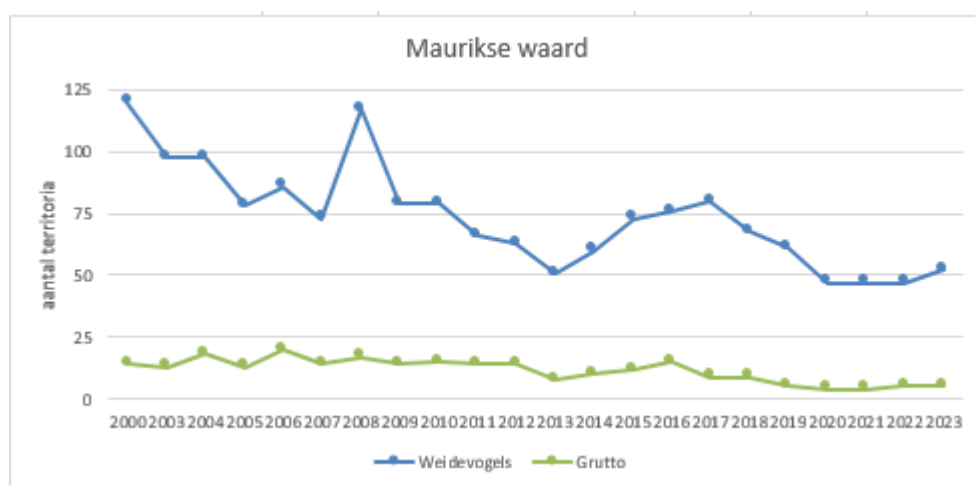
8 Maurikse Waard

8.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

De Maurikse Waard is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2000 weergegeven in tabel en grafiek.

Tabel 23: NEM Maurikse Waard * De jaren 2001 en 2002 zijn niet geteld.

Maurikse waard		134 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
2000		120	14
2003		98	13
2004		98	18
2005		78	13
2006		86	20
2007		73	14
2008		117	17
2009		79	14
2010		79	15
2011		66	14
2012		63	14
2013		51	8
2014		60	10
2015		73	12
2016		76	15
2017		80	9
2018		68	9
2019		61	5
2020		47	4
2021		47	4
2022		47	5
2023		52	5
dichtheid per 100 ha in 2023		39	4

Figuur 38: NEM Maurikse Waard * De jaren 2001 en 2002 zijn niet weergegeven

De aantallen van de soortgroep weidevogels zijn gelijk gebleven en er is territorium van de grutto bijgekomen. De soortgroep weidevogels stabiliseert de laatste 4 jaar. De grutto aantallen zijn gedaald sinds 2016, maar lijken nu te stabiliseren.

De dichtheden van alle weidevogels samen beijkend zijn nog net aan goed. De dichtheid van de grutto is met 4 laag.

Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

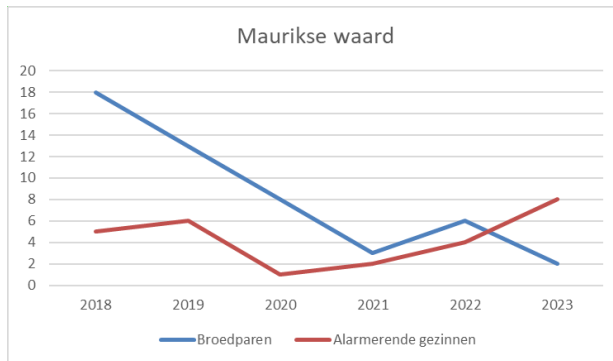
8.2 Nestsucces

In de Maurikse Waard wordt niet aan nestbescherming gedaan.

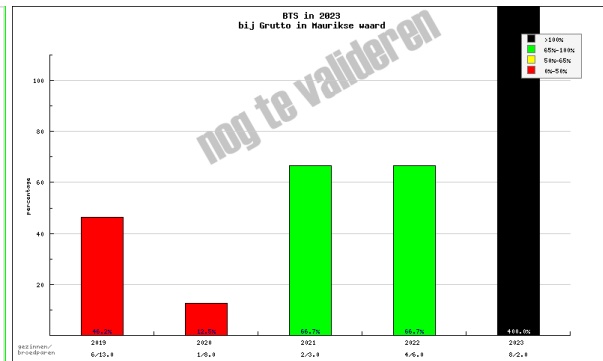
8.3 Kuikenoverleving

In de Maurikse Waard wordt sinds 2018 een gebiedsdekkende BTS-telling uitgevoerd.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur en graspieper, kleine karekiet, kleine plevier, kluut, rietgors, veldleeuwerik, watersnip waargenomen.

Figuur 39: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Maurikse Waard in de jaren 2018-2023

Figuur 40: BTS% van de grutto in het Maurikse Waard in de jaren 2018-2023

Het aantal grutto broedparen dat wordt geteld in de eerste telronde varieert de laatste 3 jaar erg. Op 5 mei 2023 werden 2 grutto paren waargenomen met nestindicerend gedrag.

In de tweede telronde op 3 juni waren er 8 alarmerende gezinnen.

Het BTS van de grutto komt daarmee uit op 400% en dat kan niet.

Meer gezinnen dan broedparen zorgt voor een BTS van boven de 100% en is onbetrouwbaar. Daarom staat in figuur 40 de tekst 'nog te valideren'. Mogelijk hebben de tellers de eerste telronde te vroeg gedaan, broedparen gemist of er zijn gezinnen van buiten het gebied naar de Maurikse Waard getrokken.

Volgens de vrijwilligers is het aantal broedparen in de eerste telling achteraf gezien waarschijnlijk te laag geweest. Die zijn als individu ingevoerd i.p.v. als broedpaar.

In 2021 en 2022 was het BTS goed: beide jaren 67%. In de periode 2018 - 2020 was het BTS onvoldoende.

8.4 Beheer in 2023

Weidevogel kerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. De Maurikse Waard heeft een oppervlak van 113 ha. Dat is dus te klein.

De meeste agrarische grond in de Maurikse Waard is ondergebracht in het ANLb. De overige percelen (waar de vogels zitten) zijn eigendom van de provincie. Daar zijn dus geen ANLb overeenkomsten af te sluiten. In 2023 werd er door de provincie een plasdras aangelegd en gaat de ANV Lingestreek de provinciale gronden beheren.

Op 11 juli 2023 van Joost van Kuijk van de provincie Gelderland het beheerplan Maurikse Waard (definitief 221103) ontvangen.

Er gaat qua beheer veel veranderen. Voorstel is om de BTS tellingen in de toekomst te blijven doen.

Tabel 24: Verdeling weidevogelpakketten in de Maurikse Waard in 2023

Maurikse Waard	ha	%
Kruidenrijk grasland	5	12%
Grasland met rustperiode	21	53%
Extensieve beweiding	6	15%
Legselbeheer op grasland	3	8%
Botanisch weiland	5	13%
Totaal	39	100%
ruige mest	18	-

In het totale gebied is 35% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 28% zwaar beheer (kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit voldoet dus bijna, behalve dat er een plasdras in het gebied ontbreekt.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Maurikse Waard zijn 8 grutto paren, dus dan zou er 11,2 ha kuikenland waarvan 5,6 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. In het Maurikse Waard is 4,5 ha kruidenrijk grasland voor 8 grutto's net niet genoeg. Maar de kruidenrijke percelen liggen momenteel voor het grootste deel buiten bereik van de grutto-gezinnen, dus er dient kritisch gekeken te worden naar de ligging van de pakketten.

Op een groot deel van de ANLb percelen zijn tijdens de BTS tellingen ook dit jaar weer amper vogels waargenomen. De vogels zaten vooral op de percelen zonder beheer.

In de Maurikse Waard is relatief veel grasland met een rustperiode. Percelen met beheerovereenkomst blijken nog een te dikke vegetatie te hebben met te veel monocultuur raaigras. Bemesting werkt dit in de hand, maar is tegelijkertijd een knop waaraan gedraaid kan worden.

Inzetten op (meer) kruidenrijke randen, biedt mogelijk uitkomst om geleidelijk aan naar een betere omstandigheden voor de vogels toe te werken.

Momenteel wordt er (door vrijwilligers) nog geen gebruik gemaakt van de inzet van last-minute beheer, het is belangrijk dat hier in de toekomst meer op ingezet wordt. Hierdoor kunnen vogels en hun kuikens tijdens het seizoen beter beschermd worden.

Er zijn wandelaars met loslopende honden. Om verstoring van weidevogels door loslopende honden te voorkomen, is het idee om borden plaatsen met informatie over de weidevogels en het weidevogelbeheer. En eventueel verboden voor honden in het seizoen. Vanuit Collectief Rivierenland zijn borden gemaakt, maar die zijn nog niet geplaatst. Er moet nog toestemming van de gemeente komen om ze te plaatsen.

De provincie heeft in haar gedeelte een plasdras aangelegd die tot 1 augustus onder water staat. Verder is er in een perceel door de provincie op 2 plaatsen grond verlaagd om een natuurlijk plasdras te creëren. Als gevolg van het nieuwe GLB zullen de bufferstroken niet meer bemest en bespoten worden, dit is een plus voor de weidevogels. Vogels zitten vooral op de percelen die door de provincie onder beheer zijn gebracht en worden dus beschermd. Er wordt daar niet eerder als eind augustus/september gemaaid.

8.5 Conclusie

Dichtheid grutto <8 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels = 35 = goed (groen)

Nestsucces: niet van toepassing

Kuikenoverleving: >100% = telling afgekeurd (zwart)

Beheer: het beheer ligt niet op de percelen waar de vogels zitten, er ontbreekt een plasdras, wel veel zwaar beheer (rood/geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
	n.v.t.		

8.6 Actiepunten en aanbevelingen

- BTS tellingen in de Maurikse Waard voort blijven zetten
- Beheer daar situeren waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten
- Zorgen voor variatie in situering van de pakketten
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland
- Aanpassen van de bemesting op percelen met beheer/vogels
- Inzetten op last-minute beheer
- Werven extra vrijwilligers t.b.v. nestbescherming en inzet bij last-minute beheer
- Informatieborden plaatsen ter voorkoming van loslopende honden die zorgen voor verstoring van de vogels
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

9 Rijswijkse Veld Zuid

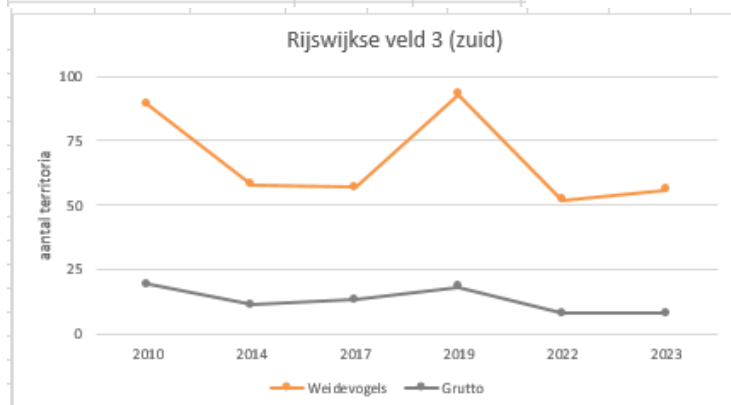
9.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Het Rijswijkse Veld Oost, Rijswijkse Veld 3 (Zuid), Rijswijkse Veld W zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2010 weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Rijswijkse Veld 3 (Zuid)

Tabel 25: NEM Rijswijkse Veld 3 (Zuid) * De jaren 2011-2013, 2015, 2016, 2018, 2020, 2021 zijn niet geteld.

Rijswijkse veld 3 (zuid)		169 ha	
		Territoria	
Jaar		weidevogels	Grutto's
2010		89	19
2014		58	11
2017		57	13
2019		93	18
2022		52	8
2023		56	8
dichtheid per 100 ha in 2023		33	5

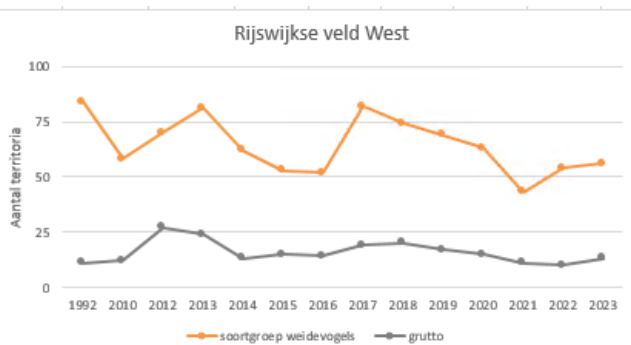
Figuur 41: NEM Rijswijkse veld 3 (zuid) * De jaren 2011-2013, 2015, 2016, 2018, 2020, 2021 zijn niet weergegeven

Het Rijswijkse Veld 3 (Zuid) is nadat het twee jaar niet is geteld vanaf 2022 weer geteld. De dichtheid ligt in 2023 op 33 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Dat is net minder dan de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. De dichtheid van de grutto voldeed in 2023 met 5 ook niet aan de gewenste waarde van 10 territoria per 100 ha.

Rijswijkse veld W

Tabel 26: NEM Rijswijkse veld W * De jaren 2011-2013,2015,2016, 2018,2020,2021 zijn niet geteld.

Rijswijkse veld W		132 ha	
		Territoria	
Jaar	weidevogels	Grutto's	
1992	84	11	
2010	58	12	
2012	70	27	
2013	81	24	
2014	62	13	
2015	53	15	
2016	52	14	
2017	82	19	
2018	74	20	
2019	69	17	
2020	63	15	
2021	43	11	
2022	54	10	
2023	56	13	
dichtheid per 100 ha in 2023		42	10

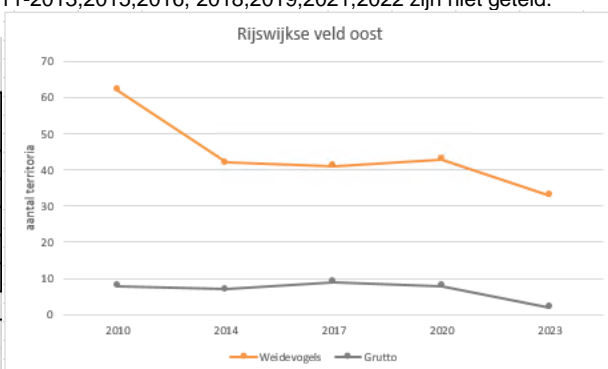
Figuur 42: NEM Rijswijkse veld W* De 2011-2013, 2015, 2016, 2018,2020,2021 zijn niet weergegeven

In het Rijswijkse Veld West zijn de aantallen van de soortgroep weidevogels in 2023 licht gestegen t.o.v. 2022. De dichtheid van de soortgroep weidevogels ligt met 42 boven de dichtheid van 35 territoria per 100 ha. In 2023 waren er 10 grutto territoria per 100 ha. Na een jarenlange daling is dit weer een lichte stijging van het aantal per ha.

Rijswijkse Veld Oost

Tabel 27: NEM Rijswijkse Veld Oost * De jaren 2011-2013,2015,2016, 2018,2019,2021,2022 zijn niet geteld.

Rijswijkse veld oost		82 ha	
		Territoria	
Jaar	weidevogels	Grutto's	
2010	62	8	
2014	42	7	
2017	41	9	
2020	43	8	
2023	33	2	
dichtheid per 100 ha in 2023		40	2

Figuur 43: NEM Rijswijkse veld oost * De jaren 2011-2013,2015,2016,2018-2019,2021,2022 zijn niet weergegeven.

De dichtheid lag in 2023 op 40 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Dat is meer dan de gewenste dichtheid van 35 per 100 ha. De dichtheid van de grutto voldeed in 2023 niet aan de gewenste waarde van 10 territoria per 100 ha.

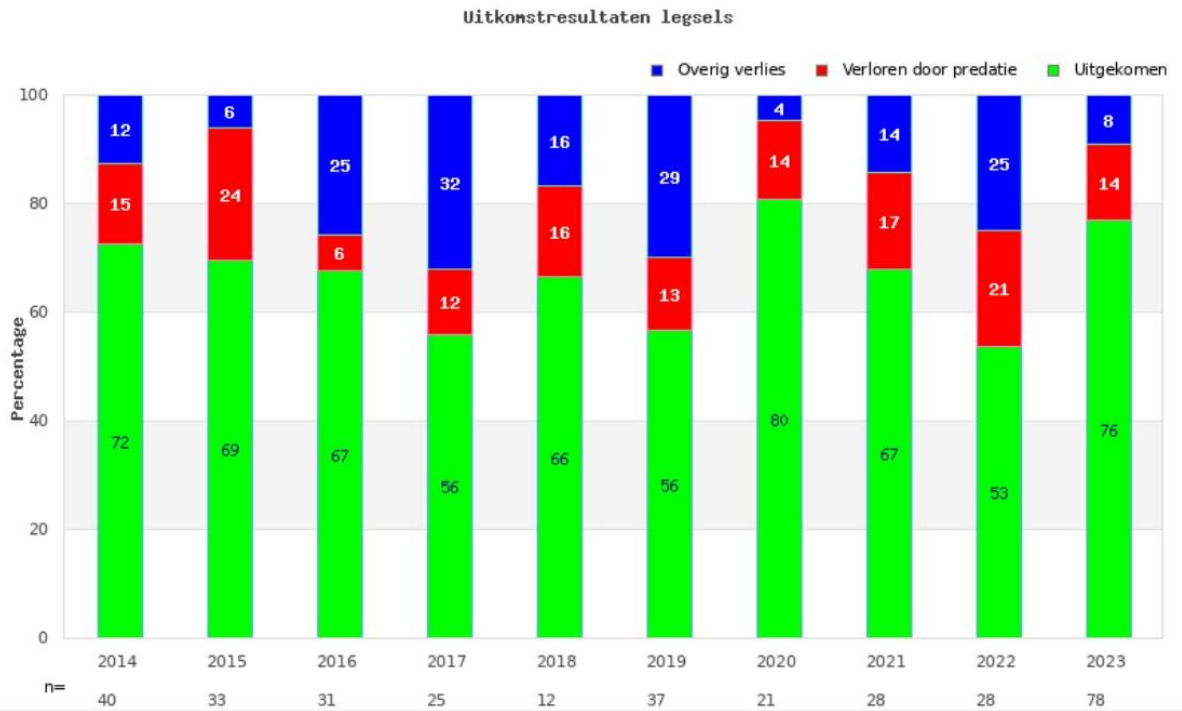
9.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers in de omgeving van het Rijswijkse veld hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren. De werkgroep Geldermalsen houdt al jaren bij wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

In figuur 44 staan de gegevens van beschermde nesten van het Rijswijkse, Zoelense Veld en omgeving, dus niet alleen van de weidevogelgebieden. In 2016-2020 zaten hier ook nog percelen bij tussen Asch en Buren. En voor 2015 ging het alleen om de percelen in Asch en Buren. Er is sindsdien meer ANLb gekomen, waardoor er minder nesten worden opgezocht en beschermd.

Het aantal nesten dat door de weidevogelgroep gevonden is met 80 in 2023 hoger dan in 2022. Er is veel beheer in het gebied (rust voor de vogels waardoor de vogels al beschermd zijn) en de legsels niet hoeven te worden opgezocht/beschermd. Het hogere aantal nesten in 2023 komt doordat er nu ook een perceel is met 'nestbescherming op bouwland' in de Ravenswaayse Waard.

Van de legsels die wel zijn beschermd zijn er 72 van de Kievit, 5 van de Scholekster, 1 van de Grutto, 1 kleine plevier en 1 patrijs.

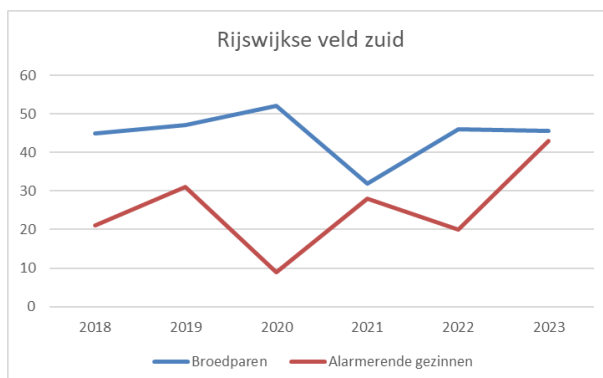
Figuur 44: Uitkomstresultaten legsels VANL TCW vwg Geldermalsen- Zoelen in de jaren 2014-2023

Van de 80 legsels in 2023 is van 78 legsels de uitkomst bekend. Het uitkomstpercentage van de nesten in 2023 is 76%. 14% is verloren gegaan door predatie. Het overige verlies is 8%.

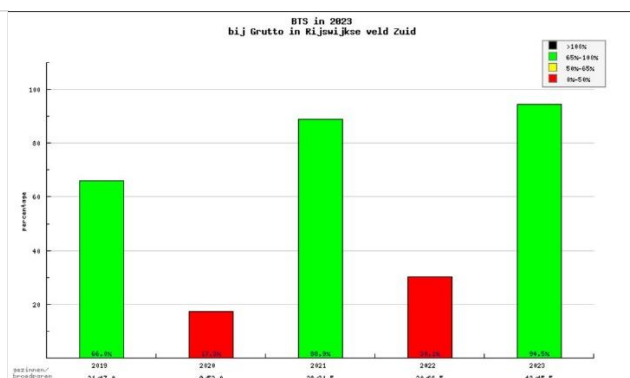
9.3 Kuikenoverleving

In het Rijswijkse Veld Zuid worden sinds 2016 BTS-tellingen gedaan.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, Scholekster, Tureluur, Wulp en Bruine kiekendief, buizerd, gele kwikstaart, graspieper, ooievaar, roodborsttapuit, veldleeuwerik, watersnip waargenomen.

Figuur 45: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van grutto in het Rijswijkse veld waard in de jaren 2018-2023

Figuur 46: BTS% van de grutto in het Rijswijkse veld in de jaren 2019-2023

In 2023 zijn er 46 broedparen van de grutto. Dit zijn er evenveel als in 2022.

De tweede telronde is in 2023 maar 15 dagen na de eerste telronde gedaan, omdat de vrijwilligers er tijdens de eerste telronde zagen dat de grutto's al wat verder waren in het broeden dan gedacht. In de eerste telronde (op 11 mei) troffen ze al 5 alarmerende gezinnen aan. De broedparentelling had achteraf gezien wat eerder plaats moeten vinden.

Tijdens de tweede telronde alarmeerde 43 grutto paren. Dat maakt een BTS van 95%.

9.4 Beheer in 2023

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Rijswijkse veld zuid is met 534 ha groter dan 250 ha.

Tabel 28: Verdeling weidevogelpakketten in het Rijswijkse veld in 2022

Rijswijkse veld zuid	ha	%
Plas dras	5	2%
Kruidenrijk grasland	81	41%
Grasland met rustperiode	12	6%
Extensieve beweiding	14	7%
Rustperiode op bouwland	6	6%
Kievitrand	2	1%
Legselbeheer op bouwland	12	6%
Legselbeheer op grasland	62	41%
Botanisch weiland	6	3%
Diverse randen en stroken	1	1%
Totaal	199	100%
ruige mest	48	-

Het oppervlak ANLb is iets minder geworden. Van 202 ha in 2022 naar 199 ha in 2023.

Er is in 2023 minder grasland met een rustperiode, legselbeheer op grasland en kruidenrijk grasland, maar meer legselbeheer op bouwland.

In het totale gebied is 37% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 21% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

Het aandeel legselbeheer op grasland is met 41% nog wel aan de hoge kant.

Er zijn vijf plasdras situaties met een gezamenlijke oppervlakte van 5 ha. Dit is 2% van het beheer in het gebied. Dat is iets minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. Bomen in de nabijheid van een plasdras is niet wenselijk en belemmert een goed resultaat. De aanbeveling daarbij is om of de bomen te kappen of de plasdras te verplaatsen. In 2023 is een plasdras verplaatst die bij hoge bomen in de buurt lag en nu veel opener ligt.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Rijswijkse veld zijn 46 grutto broedparen, dus dan zou er 64 ha kuikenland waarvan 32 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

In het Rijswijkse veld is 81 ha kruidenrijk grasland. Dat is meer dan dubbel zoveel voor het aantal grutto broedparen in het gebied. De grutto's maken alleen niet van alle kruidenrijke percelen gebruik.

De kwaliteit van het kruidenrijk grasland kan nog verbeterd worden. Tegen de tijd dat de jongen uitkomen, is het gras vaak aan de hoge kant en deels ook nog met een hoge grasdichtheid. Hierdoor is het voor de jonge kuikens ondoordringbaar en niet geschikt als foerageerhabitat. Verschraling is hiervoor dus noodzakelijk. Percelen die in de overgang naar het nieuwe GLB in de vorige periode ook kruidenrijk grasland waren zijn in de nieuwe periode doorgedaan waardoor ze de komende 6 jaar verder kunnen verschralen. Er zijn een paar percelen waar nog veel Engels Raaigras stond afgestoten.

In de seizoenen 2022 en 2023 is gebruik gemaakt van last-minute beheer in de vorm van uitgestelde maaidata op diverse percelen i.v.m. aanwezige grutto- en of tureluurgezinnen.

De vrijwilligers geven aan het ANLb goed gaat en dat er veel kruidenrijk grasland is met een uitgestelde maaidatum van 15 juni.

9.5 Conclusie

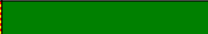
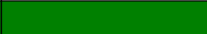

Dichtheid grutto ≤ 10 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels ≥ 30 = voor verbetering vatbaar (geel)

Nestsucces: boven de 70 % = goed (groen)

Kuikenoverleving grutto: $>65\%$ = goed (groen)

Beheer: veel kruidenrijk grasland, te weinig plasdras (geel/groen)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
			

9.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Aandacht voor het moment van BTS tellen
- Percelen met beheer zonder vogels de kwaliteit van het beheer verbeteren of het beheer laten vervallen
 - Verbeteren kwaliteit van het kruidenrijk grasland => verschrallen
 - Plasdras situaties kort de winter in laten gaan en bij voorkeur nog laten beweiden in de winter
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

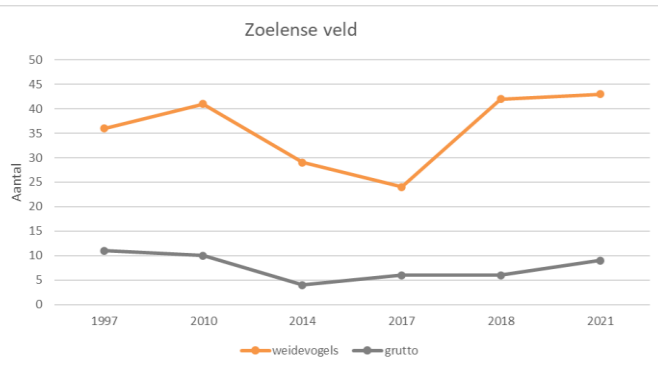
10 Zoelense Veld

10.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Een deel van het Zoelense Veld is opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende gemonitord door Sovon, maar is in 2022 en 2023 niet geteld.

Tabel 29: NEM Zoelense Veld * De jaren 1998-2009,2011-2013,2015,2016, 2018,2019,2020,2022,2023 zijn niet geteld.

Zoelense veld		113 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
1997		36	11
2010		41	10
2014		29	4
2017		24	6
2018		42	6
2021		43	9
dichtheid per 100 ha in 2021		38	8

Figuur 47: NEM Zoelense Veld * De jaren 1998-2009,2011-2013,2015,2016, 2018,2019,2020,2022,2023 zijn niet weergegeven.

In 2021 was de dichtheid van de soortgroep weidevogels met 38 territoria per 100 ha voldoende. De dichtheid van de grutto was niet hoog genoeg om te voldoen aan de norm van 10 per 100 ha.

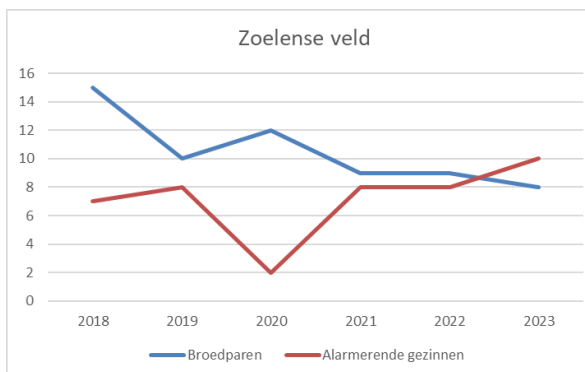
10.2 Nestsucces

Zie paragraaf 9.2 voor de resultaten van vrijwilligersgroep Geldermalsen-Zoelen.

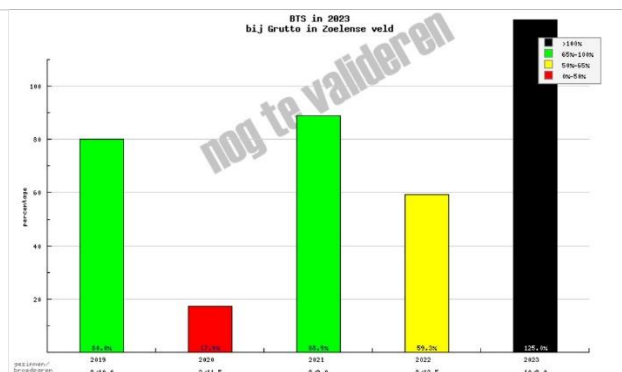
10.3 Kuikenoverleving

In het Zoelense Veld wordt sinds 2018 gebiedsdekkend geteld voor de BTS.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's en tureluurs geregistreerd.

Figuur 48: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Zoelense Veld in de jaren 2018-2023

Figuur 49: BTS% van de grutto in het Zoelense Veld in de jaren 2019-2023

In 2023 zijn er 8 broedparen van de grutto. Dit is er één meer dan in 2022.

Tijdens de tweede telronde alarmeerde 10 grutto paren. Dat maakt een BTS van meer dan 100%.

De vrijwilligers hebben er geen duidelijke verklaring voor. Het kan zijn dat er paren van elders zijn gekomen of dat er een paar gemist zijn in de eerste telling.

Er zijn naast grutto's ook graspiepers, roodborsttapuit, blauwborst, kwartel waargenomen. Een mekkerende watersnip (waarschijnlijk broedpaar). En kemphanen op de plasdras.

Opmerkingen bij de BTS-telling van het jaar:

- 2022: in de boerenlandvogelmonitor is bij de eerste telronde één territoriaal paar ingevoerd, 8 paar nestindicierend, 3 paar alarmerend met jongen en 3 foeragerende individuen. De automatische berekening maakt hiervan 13 broedparen. De vrijwilligers gaven aan dat er maar 9 broedparen aanwezig waren in het gebied. Figuur 48 is hier op aangepast, maar figuur 49 niet. 8 broedparen alarmeerde in de tweede telronde en hebben dus naar alle waarschijnlijkheid 1 of meer jongen groot gekregen. Als wordt uitgegaan van 13 broedparen in telronde 1 is het BTS 62% (geel) zoals in figuur 49 staat. Houden we rekening met het werkelijke aantal broedparen van 9, komt het BTS op 89% (groen).
- 2020: Door de tellers werd aangegeven dat de grutto's niet honkvast waren. De grutto's gingen pas laat naar de percelen en niet alle grutto's zijn tot broeden gekomen. Hierdoor was er sprake van sterke spreiding en zijn de BTS-resultaten in dat jaar minder betrouwbaar.
- 2018: Het vermoeden bestaat dat er al grutto's vliegvlug waren op het moment van de 2e telling, waardoor het percentage in werkelijkheid mogelijk hoger is dan 47% in figuur 49.

10.4 Beheer in 2023

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Zoelense Veld is precies 250 ha groot, maar dan is wel het oppervlak van wegen, bebouwing en sloten meegerekend.

Tabel 30: Verdeling weidevogelpakketten in het Zoelense Veld in 2023

Zoelense Veld	ha	%
Plas dras	3	2%
Kruidenrijk grasland	36	27%
Grasland met rustperiode	4	3%
Extensieve beweiding	37	28%
Legselbeheer op grasland	30	23%
Legselbeheer op bouwland	17	13%
Botanisch weiland	1	1%
Diverse randen en stroken	3	2%
Totaal	132	100%
ruige mest	25	-

Het oppervlak ANLb is ietsje meer geworden. Van 129 ha in 2022 naar 132 ha in 2023.

Er is in 2023 minder extensieve beweiding en kruidenrijk grasland, maar meer grasland met een rustperiode, plasdras en legselbeheer op grasland.

Er zijn geen pakketten mee met een rustperiode op bouwland of kievitrans. De agrariërs in dit gebied hebben hun maispercelen verplaatst. Zodoende is er geen legselbeheer op bouwland meer.

In het totale gebied is 53% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 32% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus gehaald.

Er zijn (volgens de vrijwilligers) 2 nieuwe plasdras gebiedjes bijgekomen. In 2023 was er 2% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is minder als het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Zoelense Veld zijn 10 grutto paren, dus dan zou er 14 ha kuikenland waarvan 7 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. In het Zoelense Veld is 36 ha kruidenrijk. Dat is meer dan voldoende. De ha's liggen binnen bereik van de kuikens en mooi gesitueerd rondom de plasdras. De verdeling van de beheerpakketten in het Zoelense Veld is goed, maar niet op ieder perceel met ANLb zijn grutto's (of tureluurs) aanwezig.

In 2023 is er elke week gevraagd door de gebiedscoördinator of de vrijwilligers de percelen wilden checken en dat hebben ze gedaan. De plasdras aan de Schuttersteeg is wel verlengd met een week i.v.m. een nest van de watersnip.

Kieviten en de scholeksters komen in de verdrinking door het ontbreken van legselbeheer op bouwland. Hier kunnen we echter niet veel aan doen omdat de boeren hun percelen anders ingedeeld hebben.

Uniek is het grote aantal hectares extensieve beweiding. Dit levert een duidelijke meerwaarde op voor foeragerende weidevogels. Wel heeft het de voorkeur om de percelen te laten begrazen door rundvee in plaats van schapen.

10.5 Conclusie

Dichtheid grutto en soortgroep weidevogels: niet geteld in 2023.

Nestsucces: boven de 70 % = goed (groen)

Kuikenoverleving: >100% = telling afgekeurd (zwart)

Beheer: voldoende zwaar beheer, maar net wat te weinig plasdras.

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer

10.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Vergroten oppervlak plasdras
- Extensieve beweiding met rundvee i.p.v. schapen
- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Aandacht geven aan predatie preventieve maatregelen

11 Leuvense Veld

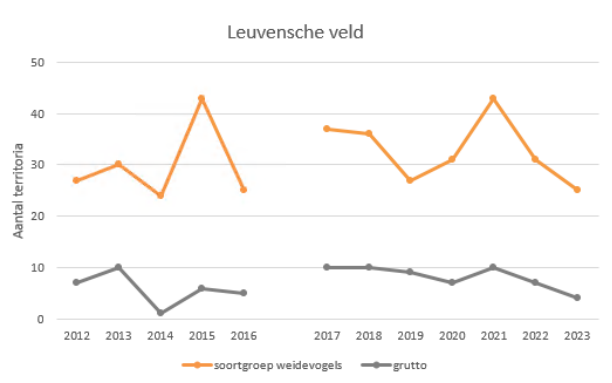
11.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

Vijf delen van het Leuvense Veld zijn opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en wordt zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de telgebieden weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Leuvense Veld

Tabel 31: NEM Leuvense Veld

3813 Leuvense Veld			
Leuvense veld		121 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
2012		27	7
2013		30	10
2014		24	1
2015		43	6
2016		25	5
2017		37	10
2018		36	10
2019		27	9
2020		31	7
2021		43	10
2022		31	7
2023		25	4
dichtheid per 100 ha in 2023		21	3

Figuur 50: NEM Leuvense Veld

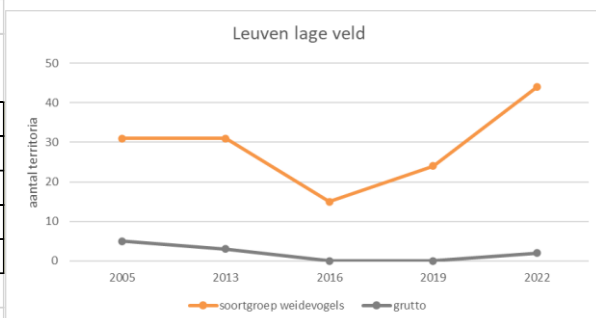
In 2023 is het aantal territoria van de soortgroep weidevogels gedaald. Het aantal territoria van de grutto schommelt sinds 2012 tussen de 1 en 10. In 2023 waren het er 4.

De dichtheid van de soortgroep weidevogels is nu 21 per 100 ha. Dit is onder de norm van 35. De dichtheid van de grutto voldoet met 3 territoria per 100 ha ook niet aan de norm.

Leuven Lage veld

Leuven Lage Veld		145 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
2005		31	5
2013		31	3
2016		15	0
2019		24	0
2022		44	2
dichtheid per 100 ha in 2022		30	1

Tabel 32: NEM Leuven Lage veld * De jaren 2006-2012, 2014, 2015, 2018, 2020, 2021, 2023 zijn niet geteld.

Figuur 51: NEM Leuven Lage veld * De jaren 2006-2012

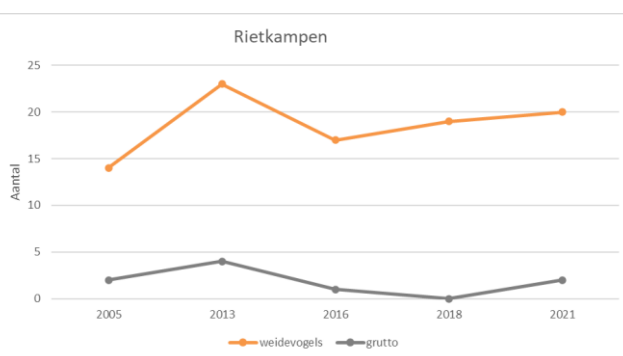
2014, 2015, 2018, 2020, 2021, 2023 zijn niet weergegeven.

Leuven Lage veld is in 2023 niet geteld. In Leuven Lage veld was het aantal van de soortgroep weidevogels in 2022 veel hoger dan in 2019 en de dichtheid van 30 territoria per 100 ha voldeed precies aan de norm. Er waren 2 territoria van de grutto in 2022. De grutto dichtheid was veel te laag.

Rietkampen

Tabel 33: NEM Rietkampen * De jaren 2006-2012,2014,2015,2017,2019,2020,2022,2023 zijn niet geteld.

Rietkampen		100 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
2005		14	2
2013		23	4
2016		17	1
2018		19	0
2021		20	2
dichtheid per 100 ha in 2021		20	2

Figuur 52: NEM Rietkampen * De jaren 2006-2012, 2014,2015, 2017,2019,2020,2022,2023 zijn niet weergegeven.

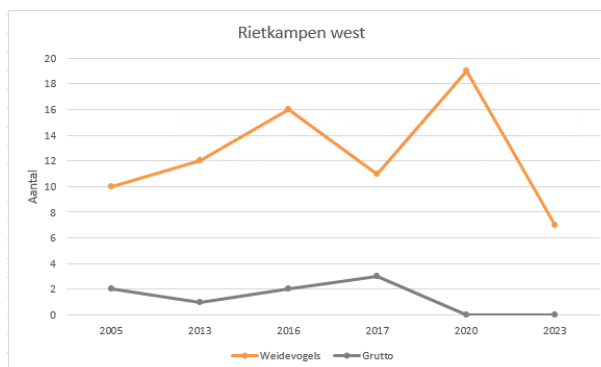
Het NEM gebied de Rietkampen is in 2022 en 2023 niet geteld.

In 2021 waren de dichtheden laag: 20 territoria van de soortgroep weidevogels en 2 grutto territoria per 100 ha.

Rietkampen west

Tabel 34: NEM Rietkampen west * De jaren 2006-2012,2014,2015,2018-2019,2021,2022 zijn niet geteld.

Rietkampen west		72 ha	
		Territoria	
		weidevogels	Grutto's
Jaar			
2005		10	2
2013		12	1
2016		16	2
2017		11	3
2020		19	0
2023		7	0
dichtheid per 100 ha in 2023		10	0

Figuur 53: NEM Rietkampen west * De jaren 2006-2012,2014,2015,2018-2019,2021,2022 zijn niet weergegeven.

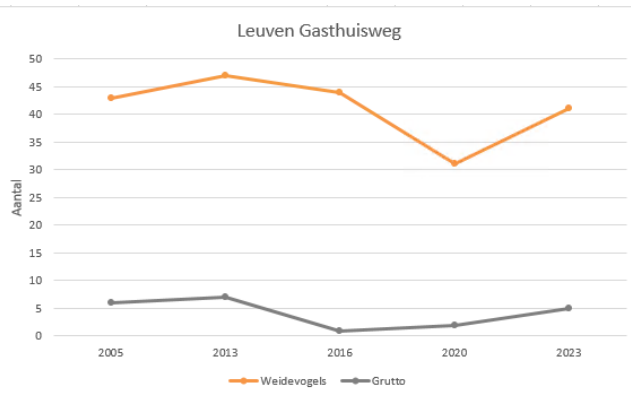
Het NEM gebied de Rietkampen West is in 2021 en 2022 niet geteld.

In 2023 waren de dichtheden erg laag: 7 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha en geen territoria van de grutto.

Leuven Gasthuisweg

Leuven Gasthuisweg		135 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
	2005	43	6
	2013	47	7
	2016	44	1
	2020	31	2
	2023	41	5
dichtheid per 100 ha in 2020		30	4

Tabel 35: NEM Leuven Gasthuisweg * De jaren 2006-2012,2014,2015,2017-2019,2021,2022 zijn niet geteld.

Figuur 54: NEM Leuven Gasthuisweg * De 2006-2012, 2014,2015, 2017-2019,2021,2022 zijn niet weergegeven.

Het NEM gebied Leuven Gasthuisweg is in 2021 en 2022 niet geteld.

In 2023 waren de dichtheden hoger dan in 2020: 31 territoria van de soortgroep weidevogels en 5 territoria van de grutto per 100 ha.

11.2 Nestsucces

Bij uitvoering van de weidevogelbescherming door vrijwilligers hebben zij de mogelijkheid om het uitkomstresultaat en de eventuele verliesoorzaak per gevonden nest te registreren.

In het Leuvense Veld wordt al jaren goed bijgehouden door de weidevogelgroep Lingewaal wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

In 2022 is de weidevogelgroep qua legsel registratie opgesplitst in Leuvense Veld West en Leuvense Veld Oost.

In 2023 zijn er in totaal (oost+west) 107 legfels geregistreerd. In 2022 waren dat er nog 126 en in 2021 148.

In 2023 zijn in west 95 legfels beschermd van de soorten grutto, Kievit, krakeend, meerkoet en scholekster.

En in oost 12 legfels van de Kievit. Volgens de vrijwilligers komt dit door een drastische afname van bouwland.

Figuur 55: Uitkomstresultaten legfels Leuvense Veld West (GL31) in de jaren 2014-2023

Figuur 56: Uitkomstresultaten legfels Leuvense Veld Oost (GL56) in de jaren 2014-2023

In 2022 is het uitkomstpercentage in west is 85% (figuur 55) en 50% in oost (figuur 56).

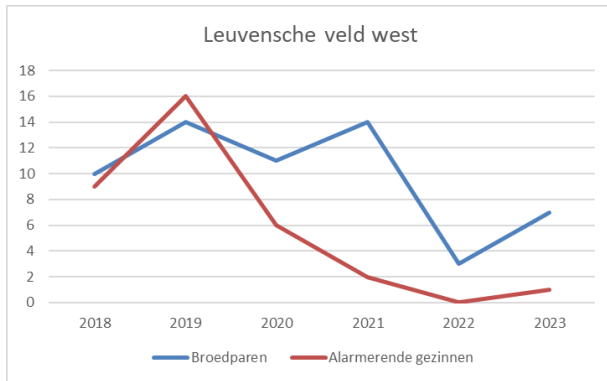
Het percentage dat verloren is gegaan door predatie wisselend is per jaar en varieert. In west is 2% verloren gegaan door predatie. In oost gaat het om erg lage aantallen legfels (2 tot 34) waardoor de percentages per jaar sterk variëren.

11.3 Kuikenoverleving

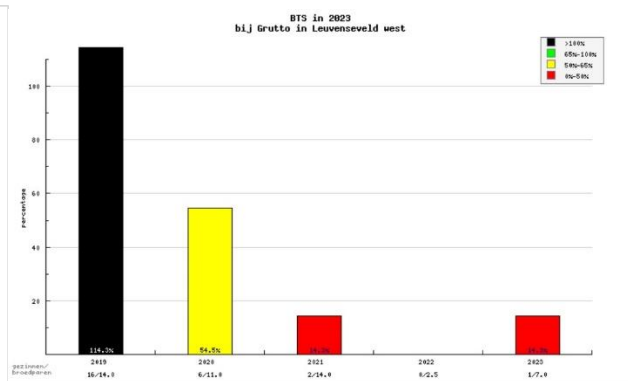
In het Leuvensche Veld wordt sinds 2016 door een groep vrijwilligers BTS-tellingen uitgevoerd.

Leuvensche Veld West

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur en patrijs, rietgors, slobend waargenomen.

Figuur 57: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Leuvensche Veld West in de jaren 2018-2023

Figuur 58: BTS% van de grutto in het Leuvensche Veld west in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen is gestegen van 3 in 2022 naar 7 in 2023.

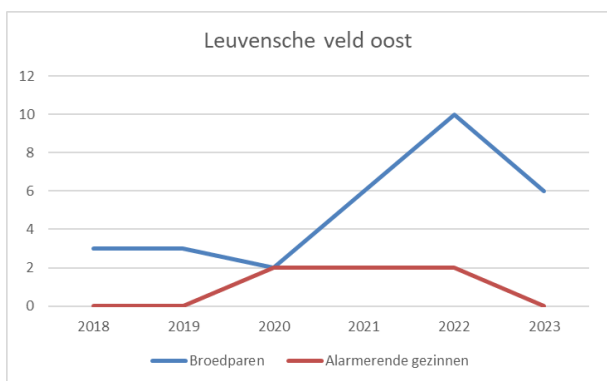
In de tweede telronde alarmeerde er 1 grutto gezin, maar er was ook nog een grutto paar met territoriaal gedrag. Alleen het gezin telt meet voor de BTS en die is 14% (rood).

In het Leuvensche Veld West heeft in 2022 geen tweede telronde plaats gevonden, waardoor het aantal gezinnen in figuur 57 op 0 staat. Het aantal alarmerende gezinnen in 2022 is daardoor onduidelijk en het was niet mogelijk om een BTS percentage te bepalen. Dit heeft tot gevolg dat het BTS in figuur 58 0% is.

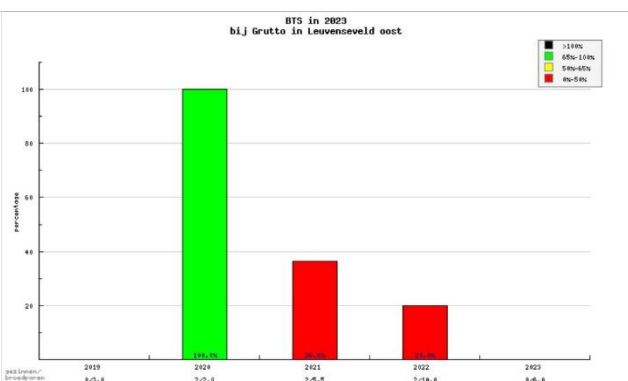
Een opmerking bij de BTS-telling van het jaar 2019: de BTS was boven de 100% (zwarte balk in figuur 58). Dit geeft aan dat er tijdens de tweede telronde meer grutto's zijn geteld dan in de eerste telronde. Er zijn dan grutto's van buiten het telgebied gekomen. Ook kan het zijn dat er broedparen zijn gemist in de eerste telronde omdat de grutto's pas laat gingen broeden dat jaar.

Leuvensche Veld Oost

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur, wulp en aalscholver, bergeend, blauwe reiger, buizerd, gele kwikstaart, graspieper, grauwe gans, kluut, knobbelzwaan, kokmeeuw, kraakeend, lepelaar, nijlgans, ooievaar, slobend, wilde eend, witte kwikstaart waargenomen.

Figuur 59: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Leuvensche Veld Oost in de jaren 2018-2023

Figuur 60: BTS% van de grutto in het Leuvensche Veld oost in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen is gedaald van 10 in 2022 naar 6 in 2023. In 2021 waren er ook 6 broedparen in het gebied. In de tweede telronde in 2023 zijn er geen alarmerende gezinnen gezien. Het lijkt er op dus op dat geen van de grutto broedparen vliegvlugge kuikens heeft groot gebracht. Het BTS is dan dus 0% (rood).

De vrijwilligers geven aan dat er inderdaad minder grutto's/vogels waren in de tweede telronde dan in de eerste telronde.

11.4 Beheer in 2023

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Leuvense Veld Oost+West is groter dan 500 ha. Het is namelijk 885 ha groot.

Tabel 36: Verdeling weidevogelpakketten in het Leuvense Veld in 2023

Leuvense Veld	ha	%
Plas dras	5	2%
Kruidenrijk grasland	42	14%
Grasland met rustperiode	47	16%
Extensieve beweiding	19	7%
Legselbeheer op grasland	164	55%
Legselbeheer op bouwland	18	6%
Totaal	298	
ruige mest	87	-
Botanisch weiland	2	-
Bloemenblok	1	-
Diverse randen en stroken	1	-

Er is veel beheer bijgekomen. In 2022 was er 200 ha en in 2023 298 ha.

Er was in 2023 meer legselbeheer op grasland en bouwland. Nieuw is de rustperiode op bouwland.

In het totale gebied is 34% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 13% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

2% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is bijna het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. In de evaluatiebijeenkomst is gezegd dat er (volgend jaar) een plasdras gebied bijkomt.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Leuvense Veld zijn 13 grutto broedparen, dus dan zou er 18,2 ha kuikenland waarvan 9,1 ha kruidenrijk grasland moeten zijn.

Er is 42 ha kruidenrijk grasland. Dat is voor de hoeveelheid grutto paren ruim voldoende. Er zijn echter wel kruidenrijke percelen waar de vogels geen gebruik van maken. De diversiteit in maaidata en voldoende kuikenbiotoop blijft een aandachtspunt.

De verdeling van de weidevogelpakketten in het Leuvense Veld is redelijk. Het aandeel legselbeheer is hoger dan het in de beheerstrategie gestelde maximum van 30%.

In 2023 is er geen gebruik gemaakt van last-minute beheer. Het is belangrijk dat hier in de toekomst op wordt ingezet. Hierdoor kunnen vogels en hun kuikens tijdens het seizoen beter beschermd worden.

De vrijwilligers geven aan dat er weinig geschikt land is voor de Kievit (veel gras). Vaak is het gras of gewas te hoog voor Kievit.

De BTS tellers van west hebben gehoord van de jager dat er niet meer vossen zitten dan anders. Het Collectief gaat kijken wat er mogelijk is qua rastering.

11.5 Conclusie

Dichtheid grutto ≤ 8 = onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels ≤ 30 = onvoldoende (rood)

Nestsucces: 50 en 85 % = middelmatig en voldoende (geel/groen)

Kuikenoverleving: $<50\%$ = onvoldoende (rood)

Beheer: voldoende kruidenrijk grasland, niet genoeg plasdras, hoog aandeel legselbeheer. Kwaliteit kan beter (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
rood	geel/groen	rood	geel

11.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Aandeel plasdras vergroten
- Verminderen aandeel pakketten legselbeheer
- Inzetten op last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Indien er in de tweede BTS telronde grutto's met een nest of nest indicierend of territoriaal gedrag worden waargenomen, overwegen om een derde telronde te doen.
- Beheercontracten niet verlengen op de percelen waar al jaren geen vogels meer broeden
- Beheer daar situeren waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten
- Zorgen voor een lagere begroeiing bij de plasdras: beweiding met schapen in de winter
- Zorgen voor een niet te hoge waterstand bij de plasdras
- Meer mozaïek. Meer maaitrappen inbouwen en zorgen voor variatie in de situering van de pakketten
- Meer geschikt kuikenbiotoop nodig.
- Aandacht geven aan preventieve predatiemaatregelen: zoals het plaatsen van een raster

12 Bruchemse Broek & Molenveld

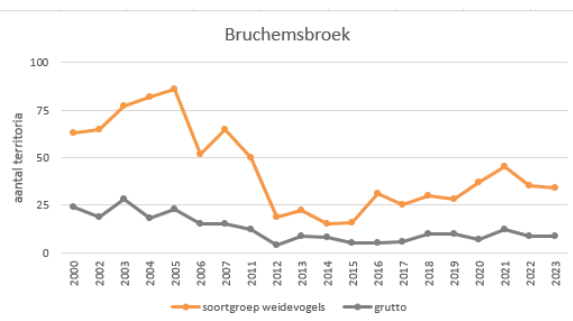
12.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

In het Bruchemse Broek zijn drie gebieden opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en deze worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels vanaf 2000 weergegeven in tabel en grafiek. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Bruchemse broek

Tabel 37: NEM Bruchemse Broek * De jaren 2001,2008-2010 zijn niet geteld

3843			
Bruchems broek		92 ha	
		Territoria	
Jaar		weide- vogels	Grutto's
2000		63	24
2002		65	19
2003		77	28
2004		82	18
2005		86	23
2006		52	15
2007		65	15
2011		50	12
2012		19	4
2013		22	9
2014		15	8
2015		16	5
2016		31	5
2017		25	6
2018		30	10
2019		28	10
2020		37	7
2021		45	12
2022		35	9
2023		34	9
dichtheid per 100 ha in 2023		37	10

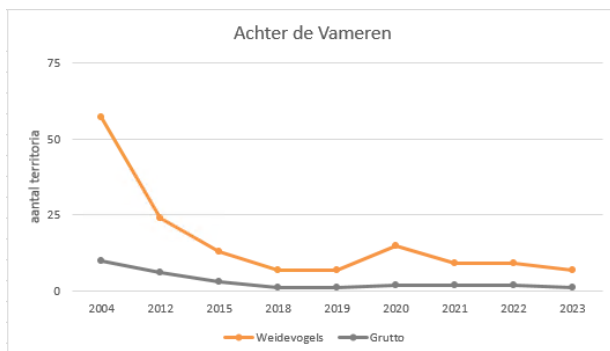
Figuur 61: NEM Bruchemse Broek * De jaren 2001,2008-2010 zijn niet weergegeven

De trend van de soortgroep weidevogels vertoonde vanaf 2019 een stijgende lijn, maar is in 2022 gedaald t.o.v. 2021. 2023 stabiliseerde zich t.o.v. 2022. Het aantal grutto's is nu 9 paar in 2023. De dichtheid is in 2023 10 territoria van de grutto en 37 van de soortgroep weidevogels per 100 ha.

Achter de Vameren

Tabel 38: NEM Achter de Vameren * De jaren 2005-2011,2013,2014,2016,2017 zijn niet geteld

3843			
Achter de Vameren		89 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
2004		57	10
2012		24	6
2015		13	3
2018		7	1
2019		7	1
2020		15	2
2021		9	2
2022		9	2
2023		7	1
dichtheid per 100 ha in 2022		8	1

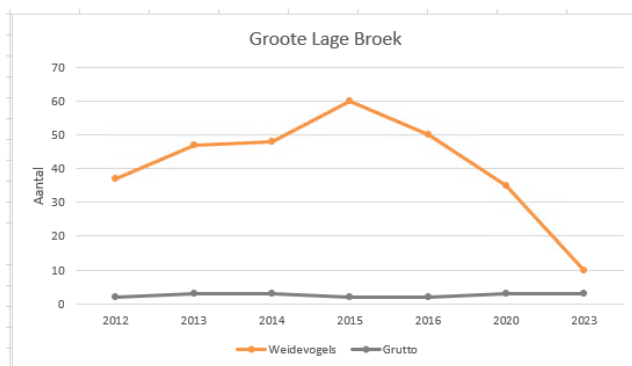
Figuur 62: NEM Achter de Vameren * De jaren 2005-2011, 2013,2014,2016,2017 zijn niet weergegeven

In 2023 is het aantal territoria van de soortgroep weidevogels 7 en de dichtheid 8 per 100 ha. Het aantal territoria van de grutto is 1 (licht dalend) met en een dichtheid van 1 per 100 ha.

Groote Lage broek

Tabel 39: NEM Groote Lage broek * De jaren 2017-2019, 2021 en 2022 zijn niet geteld

Groote Lage Broek		94 ha	
		Territoria	
		weide- vogels	Grutto's
Jaar			
2012		37	2
2013		47	3
2014		48	3
2015		60	2
2016		50	2
2020		35	3
2023		10	3
dichtheid per 100 ha in 2022		11	3

Figuur 63: NEM Groote Lage Broek * De jaren 2017-2019, 2021 en 2022 zijn niet weergegeven

Het NEM gebied Groote Lage Broek is in 2021 en 2022 niet geteld.

In 2023 waren de dichtheden als volgt: 7 territoria van de soortgroep weidevogels en 3 grutto territoria per 100 ha. 2023 laat een opvallende daling zien van het aantal weidevogels in het gebied. De grootste daler is de Kievit die in 2020 nog met 21 territoria voorkwam en in 2023 nog maar met 1.

In het Bruchemse Broek wordt al vanaf 2008 goed bijgehouden wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

Het aantal (beschermde) legsels is in 2023 bijna gelijk als in 2022. In 2023 zijn er 343 legsels gevonden/geregistreerd/beschermde van soorten als de grutto, Kievit, scholekster, tureluur, wulp en gele kwikstaart, kleine plevier, patrijs, wilde eend.

Uitkomstresultaten legsels

Figuur 64: Uitkomstresultaten legsels Bommelerwaard / Capreton (GL32) in de jaren 2014-2023

In 2023 is van 328 (van de 343) legsels is het resultaat bekend. Het uitkomstpercentage is 86%. Dat is een goed resultaat. Het predatieverlies is met 1% erg laag.

Dit zijn het aantal nesten over de gehele Bommelerwaard en niet alleen in de beheersgebieden. Alleen al in het gebied van Brakel werden bij één bedrijf 80 Kievitsnesten op bouwland gevonden. Al vele jaren is er in de hele Bommelerwaard sprake van weinig natuurlijke predatie. De meeste verliezen worden veroorzaakt door werkzaamheden.

De vrijwilligers geven aan dat het een redelijk jaar was: Kieviten goed, grutto minder (met name in de kerngebied Bruchemse Broek).

Er wordt op meer percelen gelopen / in de gaten gehouden. Onder andere in het Molenveld zijn er percelen bijgekomen. Dit kan in de vergelijking van verschillende jaren het beeld wat vertekenen.

Meeste Kieviten gevonden aan de kant van Brakel-Poederloijen. Daar zijn nog maisakkers.

Over het algemeen schatten de vrijwilligers in dat de aantallen vogels 4 à 5% per jaar achteruit gaan. Er is niet een reden aan te wijzen waarom voor de afname.

Soms is het lastig om een perceel te vergelijken met voorgaande jaren in de boerenlandvogelmonitor als er een wisseling van grondeigenaar plaats vindt.

Volgens de vrijwilligers is het begrip voor weidevogelbescherming onder boeren en het vertrouwen toegenomen.

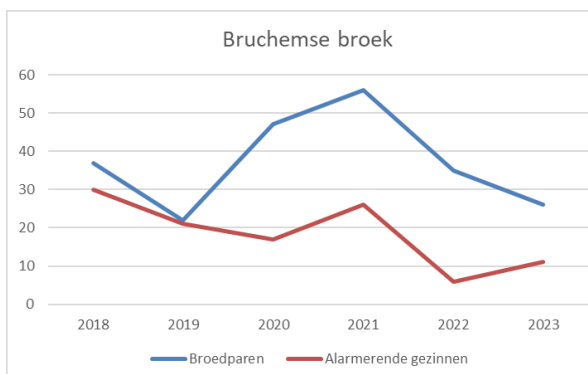
In 2022 gaven de vrijwilligers aan dat de weidevogels in de Bommelerwaard geen last hebben van vossen.

12.3 Kuikenoverleving

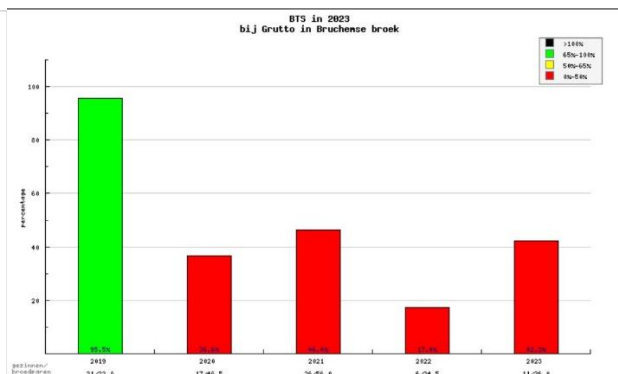
Bruchemse Broek

In het Bruchemse Broek worden sinds 2016 BTS-tellingen uitgevoerd.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur en gele kwikstaart, grauwe gans, grote gele kwikstaart, kraakeend, kuifeend, wilde eend waargenomen.

Figuur 65: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Bruchemse Broek in de jaren 2018-2023

Figuur 66: BTS% van de grutto in het Bruchemse broek in de jaren 2019-2023

Het aantal broedparen van de grutto is gedaald van 56 in 2021 naar 35 in 2022 naar 26 in 2023.

In de tweede telronde van 2023 zijn 11 alarmerende gezinnen waargenomen.

De kern van het beheergebied Bruchemse Broek lag tot vorig jaar op een perceel aan de Zeedijk. Op dit perceel was 1/3 deel plasdras, 2/3 uitgestelde bewerking waarvan de helft kruidenrijker grasland. Door wisseling van eigenaar/gebruiker en het niet meer verkrijgen van medewerking was er in 2023 nog slechts nestbescherming op dit perceel. Het perceel wordt intensief bemest en bewerkt. Door hoge grasgroei werden er geen gruttonesten gevonden die daadwerkelijk beschermd konden worden. De aanzuigende werking van het plasdras welke in voorgaande jaren gezien werd, met name in de kuikentijd van de grutto, is volledig verdwenen. Mogelijk dat daarom dit seizoen wel daar en in de directe omgeving bij de eerste telling broedparen werden geteld, maar later geen kuikenalarm werd waargenomen. Door de opstelling van de nieuwe eigenaar zal dit voor deze percelen hoogstwaarschijnlijk ook niet veranderen.

26 broedparen en 11 gezinnen maakt een BTS van 42%. Dat is onvoldoende (rood), maar beter dan in 2022.

Opmerking bij de BTS-telling van het jaar 2022:

In voorgaande jaren was het gevoel van de vrijwilligers dat het resultaat beter was dan uit de BTS kwam. Maar het lage BTS van 2022 klopt wel volgens de vrijwilligers. Achteraf gezien was de eerste telronde (4 mei) misschien iets te laat, waardoor er bij de tweede telronde mogelijk al een aantal paar het gebied uit was. Andere gedachten hierover hebben te maken met de mogelijke vergrijzing van de grutto populatie. Of dat niet alle grutto's tot broeden zijn gekomen vanwege de weersomstandigheden.

Opmerking bij de BTS-telling van het jaar 2021:

- Het was een gespreid broedseizoen. De grutto startte niet allemaal tegelijk met broeden. Daarnaast zijn er soms ook (latere) tweede legfels.
- Percelen met beheerpakketten waren in 2021 niet perse aantrekkelijk voor de vogels vanwege een te korte vegetatie. De grutto's trokken naar een perceel met een hogere begroeiing zonder beheer (uitgesteld maaien). In de eerste telronde zijn ze mee geteld, maar kort daarna is alles weggemaaid, waardoor de 2e telling heel laag uitviel.

Molenveld

In het Molenveld worden sinds 2020 BTS-tellingen uitgevoerd.

Het gebied wordt niet gebiedsdekkend geteld, omdat de tellers niet van alle grondeigenaren/gebruikers toestemming hebben om de percelen te betreden. Percelen waar men niet op mag, worden indien mogelijk geteld vanaf de weg of vanaf aanliggende percelen. De vrijwilligers geven aan dat er ook percelen zijn die onbereikbaar zijn vanwege brede sloten, bosschages of dat ze niet te overzien zijn vanwege het grote oppervlak.

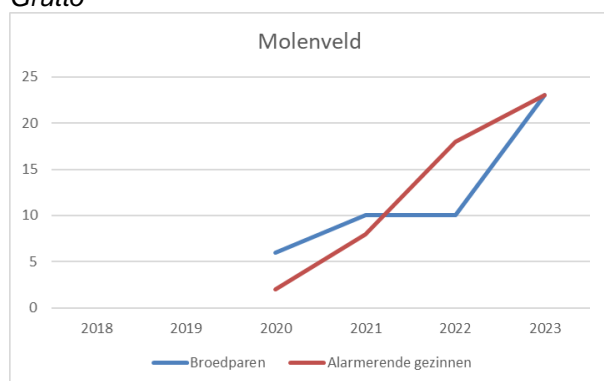
In 2023 zijn in het beheergebied Molenveld alle percelen, binnen de grenzen zoals het op de kaart staat ingetekend, tijdens de BTS tellingen bezocht.

Met betrekking tot waarnemingen/tellingen in 2022 en 2023 nog enkele opmerkingen van de vrijwilligers: Sinds enkele jaren ligt er in het gebied een greppel-plasdras perceel. Zeer succesvol in 2022 en ook dit jaar. Buiten de aangegeven grens van het beheergebied liggen aan de oostzijde percelen met nestbescherming (via de Capreton) en een tweede greppel plasdras. Uit waarnemingen blijkt dat gezinnen met kuikens, zowel grutto's als wulpen, zich verplaatsen naar de kern van het beheergebied. Dit verklaart ook het "overschot" in de tweede telling.

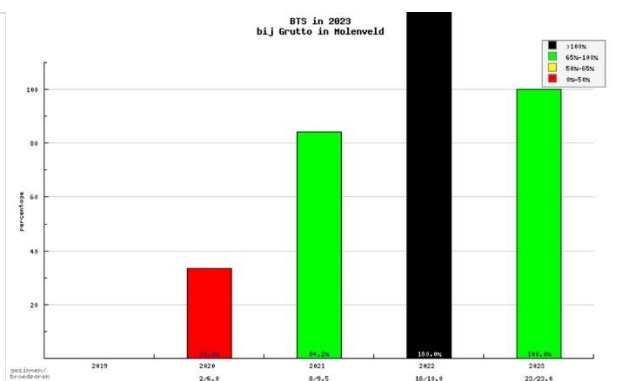
Omdat het gebied Molenveld formeel kennelijk te klein is verdient het misschien aanbeveling de (kaart-) grenzen te verruimen richting het oosten. Overigens zal het percentage nestbescherming dan nog minder gunstig uitvallen.

In 2023 zijn er tijdens de BTS tellingen grutto's, Kievit, scholekster, tureluur, wulp en gele kwikstaart, grauwe gans, kleine plevier, kuifeend, meerkoet, steenuil, watersnip, wilde eend, witte kwikstaart waargenomen.

Grutto

Figuur 67: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de grutto in het Molenveld in de jaren 2020-2023

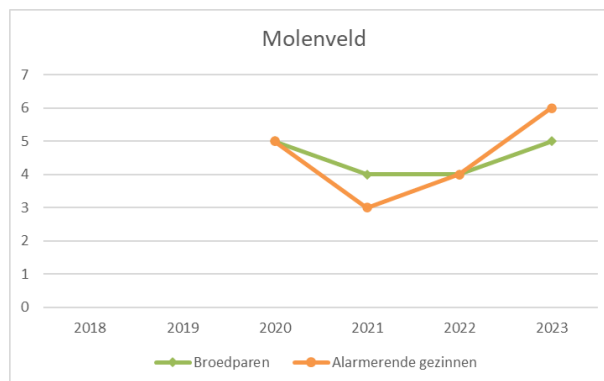
Figuur 68: BTS% van de grutto in het Molenveld in de jaren 2020-2023

Het aantal broedparen van de grutto is gestegen van 10 in 2022 naar 23 in 2023. In de tweede telronde van 2023 werden 23 alarmerende grutto gezinnen gezien. Daarmee wordt het BTS 100% (groen in figuur 68).

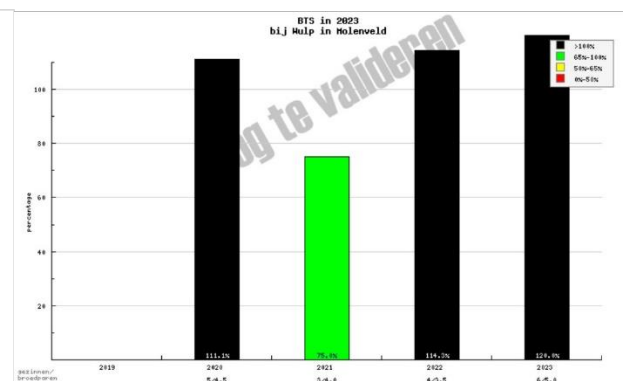
In 2023 zijn er in de tweede telronde meer grutto's geteld dan in de eerste telronde, waardoor het BTS boven de 100% uit kwam. In de tweede telronde zijn twee percelen geteld die in de eerste telronde niet waren geteld. Op die percelen zijn 5 alarmerende grutto paren waargenomen. Om een eerlijke BTS te berekenen moet er in 2023 van $18 - 5 = 13$ alarmerende grutto gezinnen uit gaan, maar het BTS komt daarmee nog steeds boven de 100% uit ($10/13 = 130\%$). Of er zijn grutto's gemist in de eerste telronde. Of er zijn tussen de eerste telronde (3 mei) en tweede telronde (24 mei) grutto gezinnen van buiten het gebied naar het Molenveld getrokken.

Wulp

Tijdens de BTS telling worden ook wulpen waargenomen.

Figuur 69: Aantal broedparen en alarmerende gezinnen van de wulp in het Molenveld in de jaren 2020-2023

Figuur 70: BTS% van de wulp in het Molenveld in de jaren 2020-2023

In 2023 zijn in de eerste telronde 5 wulpen paren gezien en in de tweede telronde 6 alarmerende gezinnen. Dat maakt een BTS van meer dan 100% (zwart). Mogelijk is er in de eerste telronde een wulpen broedpaar gemist.

12.4 Beheer in 2023

Bruchemse Broek

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Bruchemse Broek is 601 ha groot, dus dat is voldoende groot.

Tabel 40: Verdeling weidevogelpakketten in het Bruchemse Broek in 2022

Bruchemse Broek	ha	%
Plas dras	1	1%
Kruidenrijk grasland	16	9%
Grasland met rustperiode	19	11%
Extensieve beweiding	4	3%
Legselbeheer op grasland	103	61%
Legselbeheer op bouwland	24	14%
Last minute beheer	2	1%
Totaal	169	100%
ruige mest	34	-
diverse randen en stroken	1	-

Het oppervlak ANLb is minder geworden. In 2022 was er 184 ha en in 2023 169 ha.

Er was in 2023 minder grasland met een rustperiode, legselbeheer op grasland, kruidenrijk grasland en meer legselbeheer op bouwland.

In het totale gebied is 28% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels. 7% is zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus ruim niet gehaald.

1% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels. In vergelijking met 2022 is er een plasdras minder. De plasdras situatie is na 5 a 6 jaar gestopt. Er is een plasdras op een mais perceel. Dat wordt na 15 mei bemest met behulp van de sleepslang. Daardoor is de tweede leg van de kievit verloren gegaan.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Bruchemse Broek zijn 26 grutto broedparen, dus dan zou er 36 ha kuikenland waarvan 18 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Er is 16 ha kruidenrijk grasland. Dit is dus net niet genoeg.

Er zijn percelen met kruidenrijk grasland zonder vogels.

En er zijn percelen zonder beheer waar wel vogels zitten.

De verdeling van de pakketten in het Bruchemse Broek is ongelijk. Er zijn te veel pakketten voor legselbeheer.

Het aandeel legselbeheer is hoger dan het in de beheerstrategie gestelde maximum van 30%. Dit pakket biedt te weinig bescherming en voedsel voor weidevogelkuikens. Er ligt een uitdaging om de hectares van dit zware beheer uit te breiden zodat de gezinnen met kuikens meer percelen ter beschikking hebben.

In 2023 is er last minute beheer afgesloten. Het is belangrijk dat men hier in de toekomst op in blijft zetten, zodat vogels en hun kuikens tijdens het seizoen beter beschermd worden.

De vrijwilligers geven aan dat er steeds meer percelen zijn met een (hoge) groenbemester. Er wordt gezocht naar groenbemester die kort blijft, maar die lijken duurder te zijn.

Molenveld

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Molenveld is 183 ha groot. Dat is dus eigenlijk niet groot genoeg.

Tabel 41: Verdeling weidevogelpakketten in het Molenveld in 2023

Molenveld	ha	%
Plas dras	3	3%
Kruidenrijk grasland	20	23%
Grasland met een rustperiode	6	7%
Extensieve beweiding	8	9%
Bouwland met rustperiode	6	7%
Kievitrand	3	4%
Legselbeheer op grasland	40	46%
Totaal	87	100%
Ruige mest	28	-
Diverse randen en stroken	1	-

In het totale gebied is 48% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 20% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met een rustperiode en extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

3,3% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is iets meer dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Stelregel is dat er minimaal 1,4 ha kuikenland per gruttobroedpaar aanwezig moet zijn waarvan 0,7 ha kruidenrijk weidevogelgrasland. In het Molenveld zijn 23 grutto broedparen, dus dan zou er 32 ha kuikenland waarvan 16 ha kruidenrijk grasland moeten zijn. Het Molenveld heeft 20 ha kruidenrijk grasland. Dat is ruim voldoende voor de aanwezige grutto's. Behalve dat uit de BTS tellingen blijkt dat de grutto's maar van 1 van de 5 percelen met kruidenrijk grasland gebruik maken. En dat er ook percelen zijn zonder beheer waar wel vogels zitten.

Er zijn in verhouding veel pakketten met legselbeheer, maar het is wel heel goed dat deze worden opgeplust indien dat nodig is voor de vogels. In 2023 is dat echter niet gebeurd. Er was geen last minute beheer.

Er ligt een uitdaging om de hectares van dit zware beheer uit te breiden zodat de gezinnen met kuikens meer percelen ter beschikking hebben.

12.5 Conclusie

Dichtheid grutto = 10 net voldoende (groen)

Dichtheid soortgroep weidevogels 35 = voor verbetering vatbaar (geel)

Nestsucces: > 70 % = voldoende (groen)

Kuikenoverleving Bruchemse Broek <50% = onvoldoende (rood)

Kuikenoverleving Molenveld >100% = voldoende (groen)

Beheer: te weinig zwaar beheer, te veel legselbeheer (geel)

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
			

12.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Verminderen aandeel pakketten legselbeheer
- Vergroten aandeel zwaar beheer
- Verbeteren kwaliteit kruidenrijk grasland

- Ontwikkelingen van de broed- en foerageerlocaties van de weidevogels goed blijven volgen en hier desgewenst op inspelen door het regelen van last-minute beheer m.b.v. vrijwilligers
- Verhogen aandeel kuikenland
- Meer inzetten op randenbeheer
- Aandacht geven aan preventieve predatiemaatregelen

13 Maas en Waal (nieuw)

13.1 Gegevens Netwerk Ecologische Monitoring

In het Puijlijkse veld is het Leeuwense Veld Oost en in het Maasbommelse Veld is het Honselaars gebied opgenomen in het Netwerk Ecologische Monitoring van de Provincie Gelderland en deze worden zodoende al jaren gemonitord door Sovon. Hieronder staan de gegevens van de boerenlandvogels van 2023 weergegeven in tabel. Voor de locatie en de hoeveelheid territoria per soort in 2023, zie de stippen op de kaart in bijlage 6.

Leeuwense Veld Oost

Tabel 42: NEM Leeuwense veld oost * De jaren 2021 en 2022 zijn niet geteld

Leeuwense Veld oost		114 ha		
		Territoria		
Jaar		weidevogels	Grutto's	Wulp
2020		11	0	
2023		27	1	1
dichtheid per 100 ha in jaar 2023		24	1	1

Figuur 71: NEM Leeuwense Veld Oost * 2020 en 2023 zijn de enige beschikbare jaren.

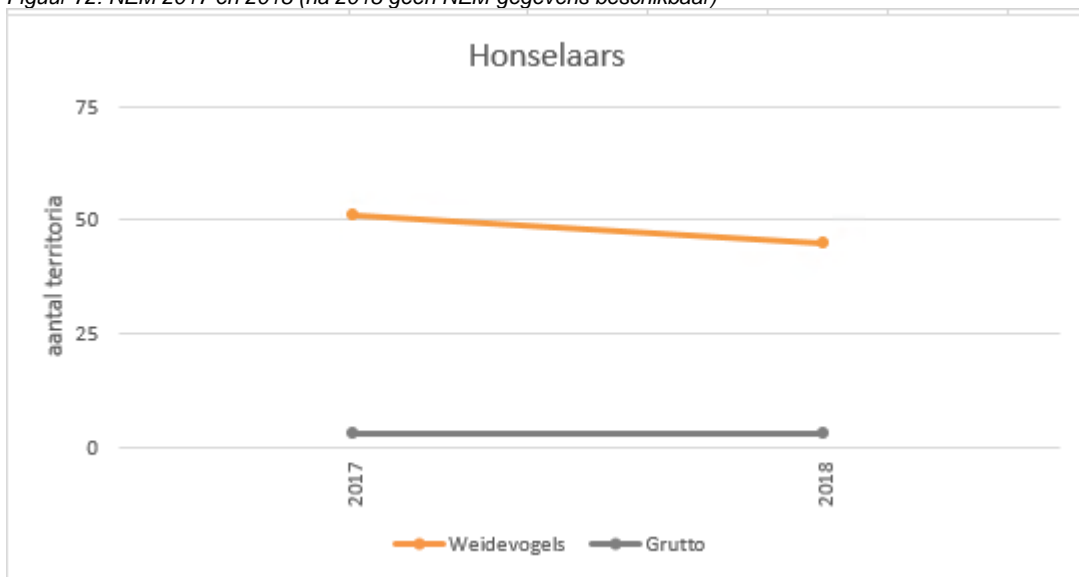
De trend van de soortgroep weidevogels vertoonde vanaf 2020 een stijgende lijn. De Kievit is een opvallende stijger met in 2020 6 territoria en in 2023 16 territoria. Het aantal grutto's is in 2023 is 1. De dichtheid is in 2023 1 territoria van de grutto en 24 van de soortgroep weidevogels per 100 ha. Over de trend is pas meer te zeggen als er meer jaren beschikbaar komen.

Honselaars

Honselaars	Territoria	
	weidevogels	grutto
2017	51	3
2018	45	3

Tabel 43: NEM x* De jaren 2019 t/m 2023 zijn niet geteld

Figuur 72: NEM 2017 en 2018 (na 2018 geen NEM-gegevens beschikbaar)

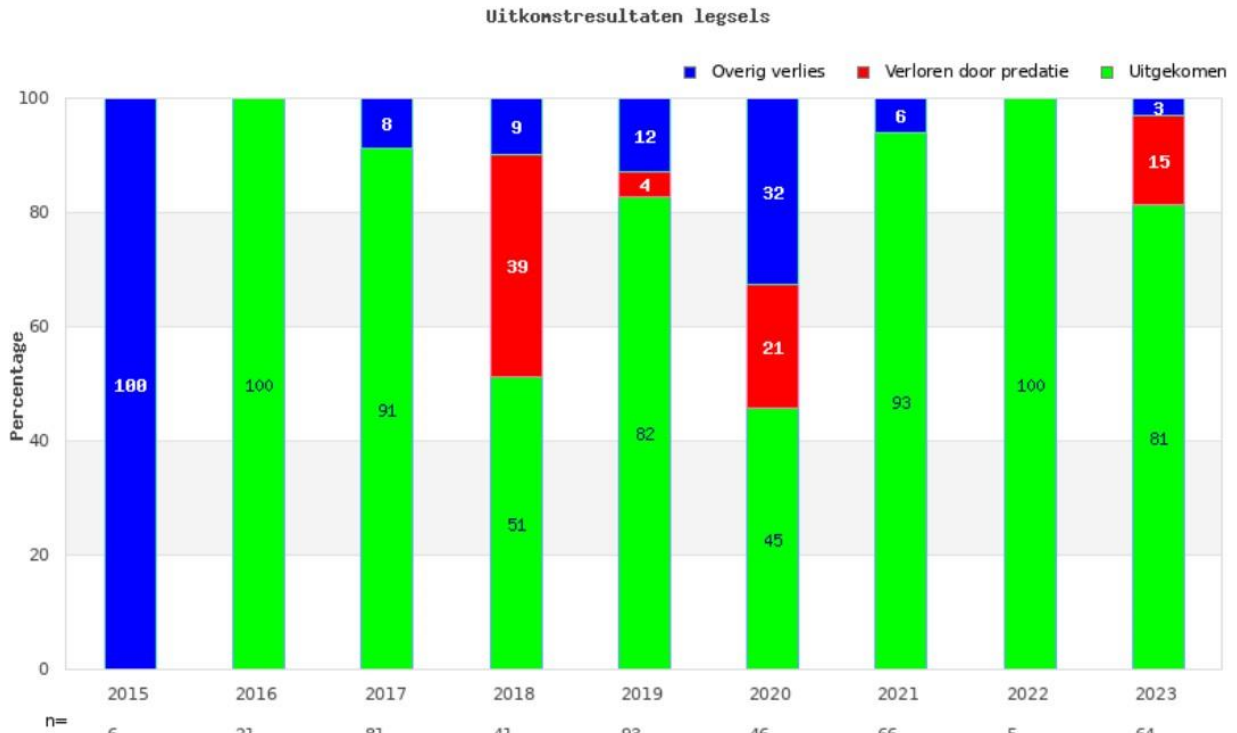
De soortgroep weidevogels bevat een mooi aantal verschillende soorten weidevogels.

De dichtheid is voor dit gebied niet bekend omdat het aantal ha niet bekend is.

13.2 Nestsucces

In het land van Maas en Waal wordt sinds 2015 in de boerenlandvogelmonitor bijgehouden wat de uitkomstresultaten en verliesoorzaken per nest zijn.

In 2023 zijn er 91 legsels beschermd van soorten als de grutto, Kievit, scholekster, wulp en gele kwikstaart, kluut, kleine plevier. Er zijn in voorgaande jaren niet eerder zoveel legsels geregistreerd.

Figuur 73: Uitkomstresultaten legsels Maas en Waal (GL14) in de jaren 2015-2023

In 2023 is van 64 (van de 91) legsels is het resultaat bekend. Het uitkomstpercentage is 81%. Dat is een goed resultaat. Het predatieverlies is 15%.

Ook zijn er waarnemingen gedaan en ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor bij Quickscan Beheer Monitoring (QBM). Helaas zijn de nieuwe kerngebieden niet op een structurele manier geteld.

Tabel 44: Quickscan Beheer Monitoring weidevogels: waargenomen soorten per datum
Gedragwaarnemingen Weidevogels (QBM) per gebied/datum

Selectie - 2023, groep: GL14 Vereniging Streek Rijk Maas en Waal weidevogelwerkgroep			
Gebied: GL6627 Puiflijkse veld			
Soort	23-04	27-04	02-05
Wulp	1	1	1
Kievit		3	
Scholekster			3

Gebied: GL6628 Batenburg		
Soort	09-04	23-04
Scholekster	18	
Wulp		1

Op 3 dagen / QBM telrondes om het Puiflijkse veld zijn 3 soorten zijn waargenomen.
Op 2 dagen / QBM telrondes in Batenburg zijn 2 soorten zijn waargenomen.

13.3 Kuikenoverleving

In het land van worden (nog) geen BTS tellingen gedaan.

13.4 Beheer in 2023

Puijlijkse veld

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Puijlijkse veld is 368 ha groot. Dat is dus groot genoeg.

Tabel 45: Verdeling weidevogelpakketten in het Puijlijkse veld in 2023

Puijlijkse veld	368 ha	%
Plas dras	0,46	0,25%
Kruidenrijk grasland	3,2	2%
Grasland met rustperiode	3,6	2%
Bouwland met rustperiode	26,5	14%
Legselbeheer op grasland	148,5	81%
Totaal	182,3	100%

In het totale gebied is bijna 50% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan ruim 2% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus nog lang niet gehaald.

0,25% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is fors minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Er zijn in verhouding veel pakketten met legselbeheer, maar het is wel heel goed dat deze worden opgeplust indien dat nodig is voor de vogels. Er ligt een uitdaging om de hectares van dit zware beheer uit te breiden zodat de gezinnen met kuikens meer percelen ter beschikking hebben.

De gebiedscoördinator geeft aan dat er veel mooie percelen met Kieviten in het gebied zijn. Op twee plekken zijn in 2023 hele percelen uitgerasterd. Predatie direct bij WBE gemeld. Daardoor was de predatie nihil. Kuikenoverleving is nog onbekend.

Maasbommelse Veld

Weidevogelkerngebieden moeten een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha hebben. Het Maasbommelse Veld is 278 ha groot. Dat is dus groot genoeg.

Tabel 46: Verdeling weidevogelpakketten in het Maasbommelse Veld in 2023

Maasbommelse Veld	278 ha	%
Plas dras	0,8	1,3%
Kruidenrijk grasland	1,2	2%
Grasland met rustperiode	0,3	0,5%
Bouwland met rustperiode	3,4	5,5%
Legselbeheer op grasland	56,3	91%
Totaal	62	100%

In het totale gebied is 22% agrarisch natuur en landschapsbeheer (ANLb) voor de weidevogels, waarvan 2% zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, extensieve beweiding). Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Dit percentage wordt dus niet gehaald.

1,3% van het beheer in het gebied is plasdras. Dat is minder dan het minimale aandeel van 3% zoals gesteld in het soortplan weidevogels.

Er zijn in verhouding veel pakketten met legselbeheer, maar het is wel heel goed dat deze worden opgeplust indien dat nodig is voor de vogels.

Er ligt een uitdaging om de hectares van dit zware beheer uit te breiden zodat de gezinnen met kuikens meer percelen ter beschikking hebben.

Vooral veel legselbeheer, ook beheer buiten deze twee kerngebieden.
De veldcoördinator van het Collectief geeft aan eerst een paar jaar de huidige grenzen te willen handhaven en daarna te evalueren.

13.5 Conclusie

Dichtheid grutto (Leeuwense Veld Oost) = 1 onvoldoende (rood)

Dichtheid soortgroep weidevogels 27 = onvoldoende (rood)

Nestsucces: > 70 % = voldoende (groen)

Beheer:

Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
		n.v.t.	Nog niet beschikbaar

13.6 Actiepunten en aanbevelingen

- Op een structurele manier de vrijwilligers laten tellen (QBM of BTS) met minimaal 2 telronden waarbij het hele gebied met beheersmaatregelen wordt geteld.
- Onderzoeken waar mogelijkheden liggen voor meer zwaar beheer (plasdras, kruidenrijk grasland, extensieve beweiding).

14 Conclusies en aanbevelingen

In tabel 47 staat de situatie in 2023 per weidevogelgebied wat betreft dichtheden, nestsucces, kuikenoverleving en het beheer.

Tabel 47: Beoordeling dichtheid, nestsucces, kuikenoverleving en beheer van 2023

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense Broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse Veld		n.v.t.		
4 Ingense Waard		n.v.t.		
5 Ommerense Veld				
6 Maurikse Broek		n.v.t.		
7 Maurikse Waard		n.v.t.		
8 Rijswijkse Veld Zuid				
9 Zoelense Veld	niet beschikbaar			
10 Leuvensche Veld				
11 Bruchemse Broek & Molenveld				
12 Maas en Waal			n.v.t.	nog niet beschikbaar

De kleur groen geeft aan dat de situatie goed is, geel betekent gemiddeld en voor verbetering vatbaar, rood betekent onvoldoende.

Dichtheid

De wenselijke dichtheid in de weidevogelgebieden in het rivierengebied is meer dan 10 territoria van de grutto en meer dan 35 territoria van de soortgroep weidevogels per 100 ha.

Deze dichtheden worden niet in alle weidevogelgebieden gehaald.

In twee van de twaalf weidevogelgebieden (Ingense Waard en Ommerense Veld) worden deze dichtheden gehaald. In het Maurikse Broek, het Leuvensche Veld en Maas en Waal zijn de dichtheden onvoldoende (onder de 8 per 100 ha voor de grutto en onder de 30 per 100 ha voor de soortgroep weidevogels). In de overige zeven gebieden is de dichtheid van de soortgroep weidevogels meestal wel goed, maar die van de grutto niet. Of er zijn meerdere NEM gebieden in één weidevogelgebied waarbij het ene gebied wel een goed resultaat heeft en het andere niet.

Legsels & nestsucces

Het wenselijke nestsucces (uitkomstpercentage van de legsels) is hoger dan 70%.

Bij zes van de acht vrijwilligersgroepen die actief zijn in weidevogelgebieden met agrarische natuurbeheer is de uitkomst van de legsels hoger dan 70%. Bij weidevogelgroep Duivense broek en weidevogelgroep Leuvense veld oost is het nestsucces voor verbetering vatbaar, omdat in 2023 het nestsucces tussen de 50 en 70% lag.

1542 legsels beschermd in het gehele rivierengebied (dus ook buiten de kerngebieden).

Uitkomstresultaten legsels

Figuur 74: Uitkomstresultaat in het hele Rivierengebied in de periode 2014-2023

De uitkomst van alle legsels in het Rivierengebied (inclusief alle legsels buiten de kerngebieden) van alle weidevogelsoorten bij elkaar opgeteld is 82% in 2023 (van 1360 legsels waarvan de uitkomst bekend is). Gemiddeld gezien wordt daarmee voldaan aan het wenselijke nestsucces van minimaal 70%. Alhoewel de situatie lokaal heel verschillend kan zijn.

De invloed van predatie is met 6% laag. De afgelopen 10 jaar was de predatie in 2020 met 14% het hoogst en in 2019 met 5% het laagst. Er zijn nog wel verbeterpunten in het kader van preventieve maatregelen. Hiervoor wordt verwezen naar het Predatiebeheerplan.

Broedparen & kuikenoverleving

In 2023 zijn er in de weidevogel kerngebieden in het Rivierengebied 258 grutto broedparen geteld. In de periode 2018 - 2022 waren het er tussen de 261 en 304 (zie figuur 75). In 2023 is het totaal aantal grutto broedparen is dus licht gedaald.

In het Duivense broek 1 werden in tegenstelling tot 2022 in 2023 geen grutto's waargenomen.

Het aantal broedparen van de grutto dat is waargenomen in de eerste telronde van de BTS telling is in 2023 in zes van de veertien weidevogelgebieden gestegen t.o.v. 2022 (Duivense broek 2, Meilanden 3, Eldikse veld, Maurikse Broek, Leuvensche Veld West en het Molenveld).

In zeven gebieden daalde het aantal broedparen (Meilanden 2, Ingense Waard, Ommerense Veld, Maurikse Waard, Zoelense Veld, Leuvensche Veld Oost en het Bruchemse broek).

In het Rijswijkse veld en bleef het aantal broedparen ongeveer gelijk aan 2022.

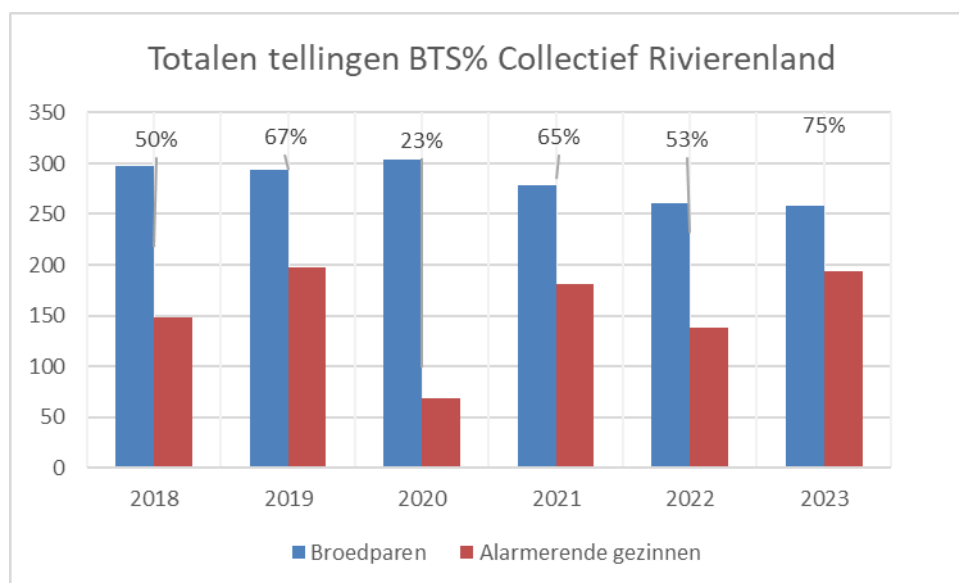
In 2023 was in het Rivierengebied in vijf van de veertien getelde gebieden de kuikenoverleving van de grutto goed (boven de 65%). Het gaat hierbij om de volgende gebieden: Duivense broek 2, Ingense Waard, Ommerense Veld, Rijswijkse veld en het Molenveld.

In drie gebieden was de kuikenoverleving matig (tussen de 50 en 65%): Meilanden 2, Meilanden 3 en Eldikse veld.

En in drie gebieden was de kuikenoverleving onvoldoende (lager dan 50%): Leuvensche Veld West, Leuvensche Veld Oost en het Bruchemse broek.

In drie gebieden (Maurikse Broek, Maurikse Waard, Zoelense Veld) lag het BTS boven de 100% doordat er meer gezinnen in de tweede telronde dan broedparen in de eerste telronde zijn geteld. Mogelijke verklaringen kunnen zijn dat er de eerste telronde grutto's zijn gemist, de eerste telronde te vroeg is gedaan

of dat er grutto gezinnen van buiten het gebied naar het kern-/BTS telgebied zijn getrokken. Hoogst waarschijnlijk kan men wel stellen dat de kuikenoverleving in deze gebieden goed is geweest.

Figuur 75: BTS% grutto BTS tel gebieden Collectief Rivierenland in de periode 2018-2023

Het gemiddelde BTS van alle weidevogelgebieden in het Rivierenland bij elkaar is 75% in 2023. Dat is in zijn totaliteit voldoende om de grutto populatie te laten groeien. In de periode 2018 - 2022 was de kuikenoverleving tussen de 23 en 67%. De kuikenoverleving is dus sinds 2018 nog niet eerder zo hoog geweest als in 2023.

Beheer

Zorg voor betrokken ANLb deelnemers bij het beheer, vrijwilligers en de weidevogels.

Verhoog de deelname aan het agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLb) en vergroot het aantal ha's dat onder beheer ligt. Zorg er daarbij wel voor dat het beheer op de juiste plek ligt: daar waar ook daadwerkelijk de weidevogels zitten. Op percelen met beheer zonder vogels moet de kwaliteit van het beheer worden verbeterd door bijvoorbeeld de bemesting aan te passen. Als dat niet mogelijk is, het beheer laten vervallen.

Zorg voor variatie in situering van de pakketten: mozaïek. Bouw bijvoorbeeld meer maaitrappen in en zet meer in op randenbeheer.

Aaneengesloten oppervlak en zwaar beheer

Weidevogel kerngebieden hebben bij voorkeur een aaneengesloten oppervlak van minstens 250 ha. Van de vijftien BTS telgebieden zijn er zeven kleiner dan 250 ha. De kleinste drie gebieden zijn Duivense broek 1 (52 ha), Ingense Waard (79 ha) en de Maurikse Waard (113 ha). Het Zoelense Veld heeft met 248 ha net niet voldoende oppervlak.

Het optimale weidevogelbiotoop bestaat uit open landschap met weinig verstoring en een zichtafstand van min. 400 m (bij voorkeur meer dan 600 m), bestaande uit extensieve vochtige en kruidenrijke gras- en hooilanden. Bomen in de nabijheid van een plasdras zijn niet wenselijk.

Een gebied met optimaal weidevogelbeheer bestaat uit 30% 'zwaar beheer'. Vormen van zwaar beheer in het ANLb zijn: plasdras, kruidenrijk grasland, grasland met rustperiode en extensief beweiden.

In twee van de twaalf gebieden is meer dan 30% zwaar beheer:

Ingense Waard
Zoelense Veld

Bij de Ingense Waard en Maurikse Waard valt op dat er veel zwaar beheer is, maar dat de gebieden eigenlijk te klein zijn voor een kerngebied.

Het is wenselijk om in de overige gebieden meer zwaar beheer te realiseren (liefst door het aandeel legselbeheer te verminderen).

Groenbemester

De vrijwilligers geven aan dat er steeds meer percelen zijn met een (hoge) groenbemester. Er wordt gezocht naar groenbemester die kort blijft, maar die lijken duurder te zijn.

Plasdras

Er worden goede vorderingen gemaakt met het realiseren van plasdras situaties, gezien de aantrekkingskracht en het positieve effect van de plasdras heeft het de voorkeur dit pakket op nog meer locaties in te zetten. In het soortenplan weidevogels (bijlage 2) wordt gesteld dat het aandeel grasland met (greppel)plasdras tenminste 3% van het oppervlak (ANLb) in een gebied moet zijn en mogelijk is op te voeren naar 10% of meer.

In de Ingense Waard en Maurikse Waard is geen plasdras en in 6 gebieden is het aandeel plasdras in het ANLb lager dan 3%.

In het Duivense broek (6%), Meilanden (3,1%) Maurikse Broek (6%) en het Molenveld (3,3%) is meer dan 3% van het agrarisch natuur- en landschapbeheer (ANLb) plasdras.

Sommige plasdrasgebieden moeten nog wel worden verbeterd, zodat er in het seizoen voldoende, maar ook niet te veel water op staat. En de begroeiing kort de winter in gaat, zodat een plasdras aantrekkelijk blijft voor weidevogels gedurende het seizoen. Ook is het belangrijk om plasdraspompen en panelen in de winter uit het land halen, zodat deze kunnen worden onderhouden.

Kruidenrijk

Er is meer geschikt kuikenbiotoop nodig. Het is belangrijk om kruidenrijk grasland te realiseren binnen bereik van de weidevogelgezinnen. Er zijn nog verbeteringen wenselijk in het aandeel en de kwaliteit van het kruidenrijk grasland. Mogelijk is de kwaliteit te verbeteren van het kruidenrijk door de bemesting aan te passen.

Beweiding

Er zijn nog kansen te behalen in het inzetten van voorbeweiding of extensieve beweiding in het weidevogelseizoen. Verminder schapenbegrazing en zet meer in op extensieve beweiding door rundvee. Zorg er met nabeweiding voor dat ANLb percelen met een korte vegetatie de winter in gaan, zodat het gras in het voorjaar niet te hoog komt te staan voor de weidevogels.

Last minute beheer

Last minute beheer (opplussen van het pakket legselbeheer) wordt regelmatig ingezet door weidevogelbeschermers, maar blijft een aandachtspunt. Indien er in het seizoen nog broedende vogels of weidevogel gezinnen zijn als het land bewerkt gaat worden, is het de taak van de vrijwilligers om last minute beheer onder de aandacht te brengen bij de grondgebruiker (deelnemer ANLb) en de gebiedscoördinator van de ANV hierover in te lichten.

In sommige gebieden is het wenselijk om in te zetten op kievitpakketten om daarmee de overlevingskans van de kievitkuikens te vergroten.

Predatie

Geef aandacht aan predatie preventieve maatregelen:
o.a. reduceren ooievaarspalen of inzetten van een raster.

Vrijwilligers

Vrijwilligers werven en opleiden.

Vrijwilligers begeleiden in het beschermen van de weidevogels op weilanden.

Werven extra vrijwilligers t.b.v. nestbescherming, BTS-tellingen en last-minute beheer

De vrijwilligers de kuikenoverleving van de kievit in beeld laten brengen (kievitmonitoring)

Bijlagen

1. Aandachtspunten weidevogelbeschermers (opmerkingen evaluatieavond)
2. Soortenplan weidevogels
3. Conclusie kleuren voorgaande jaren
4. Begrenzings weidevogelgebieden
5. Resultaten BTS-tellingen
6. Resultaten Sovon tellingen

Bijlage 1 Aandachtspunten vanuit weidevogelbeschermers

Tijdens de twee evaluatieavond zijn een aantal opmerkingen gemaakt die niet in hoofdstuk 2-13 staan, maar die wel waardevol zijn.

Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer (ANLb)

Oproep van Collectief Rivierenland: kom met ideeën waar we kunnen verbeteren, zodat het Collectief daaraan kan werken. Gebruik de gebiedscoördinator als aanspreekpunt.

Last minute beheer

Veel last minutebeheer is heel fijn. Hier de afstemming en samenwerking in blijven zoeken.

Groenbemester en de Kievit

Lenterogge op kleigrond. Knalt in voorjaar de grond uit. Door bewerkingen na deze groenbemester is het lastig om legfels te beschermen. Vanaf 2024 is het ook op kleigrond. verplicht om in voorjaar de bodem bedekt te houden om stikstof uitspoeling te voorkomen.

Collectief wil met advies komen voor groenbemester die mogelijk meer open plekken krijgt doordat deze bijvoorbeeld vorstgevoelig is en kapot kan vriezen in de winter.

Toestemming grondeigenaren/-gebruikers

Wanneer de vrijwilligers een perceel op willen gaan waar geen beheersovereenkomst op zit, dan moeten we altijd eerst contact met de eigenaar / gebruiker opnemen. Kunnen ze een lijst krijgen van die eigenaren met de perceelnummers erbij? Dat kan dus niet i.v.m. de privacy wetgeving. De veldcoördinator van het collectief gaat wel proberen begin volgend jaar alle eigenaren uit te nodigen voor bijeenkomst met de weidevogelgroepen en hopelijk weten we dan beter wie de eigenaren van welke percelen zijn.

Regels (voor bijvoorbeeld de data van aflopen van een anlbe overeenkomst)

Een vrijwilliger vind de regels te strak. Kan dit soepeler?

Het Collectief geeft aan dat er gewerkt moet blijven worden aan dat Collectief het vertrouwen waard is. NVWA controles blijven heel streng. Signaal blijven doorgeven. Risico voor agrariër blijft groot, omdat er streng gecontroleerd wordt volgens de letter van de wet. Voorlopig moeten we het dus met de strakke regels (bijv. over data) doen.

Weidevogelbescherming

Cursus

Wens voor een cursus weidevogelbescherming voor nieuwe vrijwilligers.

Basisprincipes

1. Ga naar percelen waar vogels zitten.
Niet alleen maar naar percelen waar het collectief een contract heeft met de boeren voor agrarisch natuurbeheer. Kijk verder dan de weidevogelkerngebieden (met beheer). Bescherm en registreer ook vogels en legfels buiten de kerngebieden, zodat daar mogelijk iets extra's voor gedaan kan worden in de toekomst.
2. Doel is legfels te beschermen en niet alleen zoveel mogelijk te vinden en te registreren. De bedoeling is dat de legfels uitkomen en daarvoor moet met grondeigenaar/boer worden samengewerkt. Behoud ook na de uitkomst van de eieren het contact met de boer om te zorgen dat de kuikens groot kunnen worden. Als de boer niet wil meewerken, dan houd het op, dat kun je niet afdwingen. Maar probeer altijd de relatie met de grondeigenaar goed te houden.
En laat de gebiedscoördinator van het Collectief weten hoe het zit, zodat zij hun contacten kunnen inzetten.
3. Beperk nestbezoek. Dit verhoogd de predatie. Ga liever 's morgens dan 's middags op pad.

4. Laat percelen met uitgesteld maaien of plasdras (tot de datum afloopt) met rust. Daar geen legfels zoeken. Uitgezonderd de BTS tellingen. En het in de gaten houden aan het einde van de looptijd of last minute beheer nodig is, omdat er nog veel vogels zitten.
5. BTS telling in het hele gebied doen en niet alleen het hoekje waar meestal de grutto's zitten.

Stokken

In Overijssel worden geen bamboestokken meer uitgedeeld. Komen uit Azië met de boot naar hier en is niet milieuvriendelijk. Ook andere provincies zijn zoekende naar alternatieven. Bijvoorbeeld wilgentenen. Advies: Probeer zuinig te zijn op de bestaande bamboestokken en te kijken of er alternatieven zijn. Voorzichtig positieve reacties. In een gebied worden al enige jaren geen bamboestokken meer. Per ongeluk achtergebleven stokken kunnen een probleem veroorzaken als deze in een machine of in het voer van dieren terecht komen. Een kapotte bamboestok kan scherp zijn en dit kan schadelijk zijn als een dier/koe dit op eet.

Nestbeschermers

Vraag: Waarom is gebruik gemaakt van rasters t.o.v. nestbeschermers?

Antwoord: Bij grutto's is het advies om deze uit te rasteren, omdat de nek van de grutto te lang is om onder een nestbeschermer te passen en ze meer zichtbaar zijn door de nestbeschermer. Daarom wordt een legsel uitgerasterd met schrikdraad. Door grote hoeveelheid stroom hoefde het gras niet gemaaid te worden. Dat scheelt weer een verstoring met een (elektrische) bosmaaier.

QBM

QBM staat voor Quickscan beheer monitoring.

Waarnemingen van bijvoorbeeld kuikens (buiten de BTS tellingen om) kunnen in de boerenlandvogelmonitor worden ingevoerd worden bij 'waarnemingen weidevogels (QBM)'.

In 2023 zijn 680 andere waarnemingen (buiten legfels en BTS) ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor. Niet perse voor rapportage over legfels en BTS, maar wel goed om bij QBM vast te leggen. Het geeft extra informatie over welke soorten waar zitten en of dit nog extra beheer behoeft. Bij de waarnemingen vroeg in het seizoen, informatie over waar de kuikens zijn of waar last minute beheer nodig is.

In sommige gebieden wordt QBM 'gescreend' (maar niet altijd ingevoerd in de boerenlandvogelmonitor). Op basis hiervan wordt contact opgenomen met de veldcoördinator van het collectief om beheer te verlengen / voor lastminute beheer.

Er wordt ook veel op waarneming.nl gezet.

BTS tellingen

Een vrijwilliger geeft aan dat: 'Elk cijfer moet verantwoord kunnen worden. Geen aannames.'

Tijdens de 1^e telling zijn er praktisch nooit losse grutto's. Actie SLG instructie geven over 1^e BTS telling m.b.t. losse grutto's.

In een gebied wordt er met veel mensen tegelijk geteld en neemt men het gemiddelde van wat er geteld is door alle tellers.

Tip: kijk ook waar de grutto's landen.

Tip: als je in tweede ronde veel broedcodes 'territoriaal, nestindicerend, nestlocatie', dan nog een derde telronde doen om daarvan het resultaat te weten.

Op landelijk niveau wordt nog gewerkt aan een methode van BTS berekening o.b.v. 3 tellingen. Ervaring leert dat de grutto's meer gespreid broeden.

Wens voor een cursus BTS tellen.

De vraag is of er in de toekomst in meer gebieden een BTS telling plaats zou moeten vinden:

- Ravenswaaijse waard
- Rump
- Maas en Waal: Puijlijkse veld & Maasbommelse veld

Boerenlandvogelmonitor

Ging over het algemeen goed.

Tip: invoeren in het veld ipv invoeren achteraf op de pc.

Het lukte bij 2 groepen niet iedereen om in te voeren in het veld.

Een BTS teller heeft een dag geteld in het veld en ingevoerd op de mobiel, maar er bleek in de avond niets ingevoerd. Behoeft aan training voor het broedseizoen.

Tip: bel als het niet gaat, zodat we het kunnen oplossen. Meestal is dit op te lossen door de instellingen bij de gegevensinvoer in de boerenlandvogelmonitor aan te passen bij de vrijwilliger.

Vraag vrijwilliger: ik ben na de invoer van een uitkomstresultaat bij een legsel de gegevens kwijt op de mobiele telefoon.

Antwoord: de legselen blijven zichtbaar, ook als je deze op uit/niet uit hebt gezet. Klik op de mobiele telefoon in de boerenlandvogelmonitor onderaan op de knop 'alle' of 'nu'.

Boerenlandvogelmonitor heeft verschillende inlogcodes. De inlogcodes beginnen met:

GLxx = weidevogelgroep in Gelderland

Vxxxxx = vrijwilligers,

Bxxxxx = boeren,

Lxxxxx = voor op de tractor (gaat piepen als je een nest nadert).

Tip: voer in onder een V-code/vrijwilligerscode (i.p.v. een GL-code/groepscode). Dan kan een coördinator zien wie wat heeft ingevoerd.

Tip: bij het invoeren van een nieuw bedrijf ook collectief rivierenland erbij zetten. Anders kan het collectief de legselen niet zien.

Vraag: Kun je een totaal overzicht krijgen wat er in het gebied zit (legselen, BTS en eventueel QBM)?

Antwoord: Niet in 1 kaartbeeld in de boerenlandvogelmonitor. Je moet legselbeheer, BTS en QBM tellingen (in aparte vensters) naast elkaar leggen.

Lcode 'signalering legselen'

Een alternatief kan ook zijn: digitaal invoeren in het veld en de persoon op de trekker een Lcode laten gebruiken op m.weidevogelbescherming.nl op de mobiele telefoon. Dit heet 'signalering legselen'.

Die Lcode zou moeten werken. Uitdaging zit om iemand het te laten gebruiken.

Voorwaarde: goed (exact) invoeren.

Vrijwilligersgroep

Combineren vrijwilligersgroepen / uitwisselen contactgegevens

Er is bij sommige groepen de behoefte om een poule te creëren van weidevogelvrijwilligers uit verschillende groepen. Vaak komen ze vrijwilligers te kort bij de BTS tellingen. Het idee is om de BTS tel dagen op elkaar af te stemmen en makkelijker om assistentie vanuit de andere weidevogelgroep te kunnen vragen. Dus mogelijk een whatsapp groep voor de vrijwilligers uit het Ommerense Veld en Maurikse Broek. Ook om elkaar te leren kennen en dat maakt het werken in een andere groep ook weer makkelijker.

Cursus

Er is bij een vrijwilliger behoefte aan een opfris-/herhalingscursus weidevogelbescherming in het algemeen.

Opmerkingen per weidevogelgebied

Leuvensche veld

- in oost weinig werk voor beschermers. De coördinator (die wil stoppen) gaat overleggen met de coördinator van west of er meer samengewerkt kan worden.

Tuil

- Vooral Kieviten. Weinig bouwland. Veel hoog gras. Nadat er was gemaaid (laat dit jaar door nat vroeg voorjaar) begon het wel. Lijkt uitgestelde eerste leg. Boeren gebruiken eerste snede en maken er dan bouwland van. Dit jaar laat, te laat voor Kieviten.

Rumpt

- Plas-dras veel grutto's en tureluurs.
Is erbij gekomen (lukte niet om hele gebied te coveren). Helft gebied belopen.
Idee: vrijwilligers uit andere regio's inzetten.
Meer drone inzet?

Info van Collectief Rivierenland

Meer deelnemers (120 erbij). Nu contracten met 620 boeren.

Ook buiten kerngebieden meer gedaan. Enorme klus. Veel gedaan met hulp van alle vrijwilligers.

Daarnaast ook beheercontracten voor bodemverbetering.

Weidevogelbeheer wordt ingebed in gehele landschapsbeheer.

Oproep aan vrijwilligers om door te geven waar verbetering mogelijk is. Positief kritische opmerkingen hoort het collectief graag. Gebruik de gebiedscoördinator als aanspreekpunt.

Collectief gaat een bijeenkomst organiseren voor loonwerkers.

Bijlage 2 Soortenplan weidevogels

Collectief Rivierenland heeft een beheerstrategie opgesteld voor de periode 2023-2028 (versie 7 juli 2023). De actuele strategie en het soortenplan weidevogels is te vinden op de site van Collectief Rivierenland via de volgende [link](#).

Bijlage 3 Conclusie kleuren voorgaande jaren

2022

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld		nvt		
4 Ingense waard		nvt		
5 Ommerense veld				
6 Maurikse broek		nvt		
7 Maurikse waard		nvt		
8 Rijswijkse veld zuid				
9 Zoelense veld	nvt *			
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek & Molenveld				

2021

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld		nvt		
4 Ingense waard	niet beschikbaar	nvt		
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek		nvt		
7 Maurikse waard		nvt		
8 Rijswijkse veld noord			nvt	
8 Rijswijkse veld zuid				
9 Zoelense veld				
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

2020

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld				
4 Ingense waard	niet beschikbaar			
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek				
7 Maurikse waard				
8 Rijswijkse veld				
9 Zoelense veld	niet beschikbaar			
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

2019

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld				
4 Ingense waard				
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek				
7 Maurikse waard				
8 Rijswijkse veld				
9 Zoelense veld				
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

2018

Weidevogelgebied	Dichtheid	Nestsucces	Kuikenoverleving	Beheer
1 Duivense broek				
2 Meilanden				
3 Eldikse veld				
4 Ingense waard				
5 Ommerense- en Ingense veld				
6 Maurikse broek				
7 Maurikse waard				
8 Rijswijkse veld				
9 Zoelense veld				
10 Leuvensche veld				
11 Bruchemse broek				

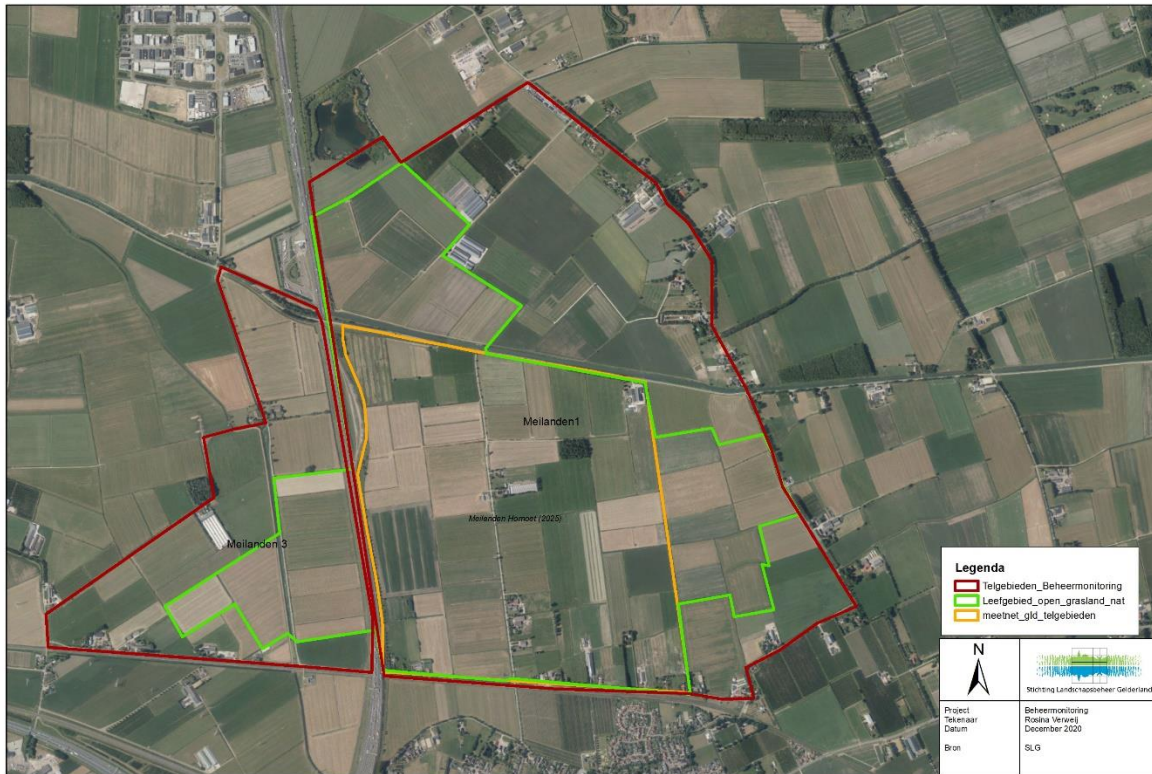
Bijlage 4 Begrenzings weidevogelgebieden

In deze bijlage staan kaarten met de begrenzings van de weidevogelgebieden. De rode grens geeft de begrenzing van het BTS-telgebied weer, de naam van dit gebied staat vetgedrukt weergegeven. De groene grens is van het leefgebied "open grasland nat". De oranje grens geeft het telgebied van het NEM-monitoringsplot aan.

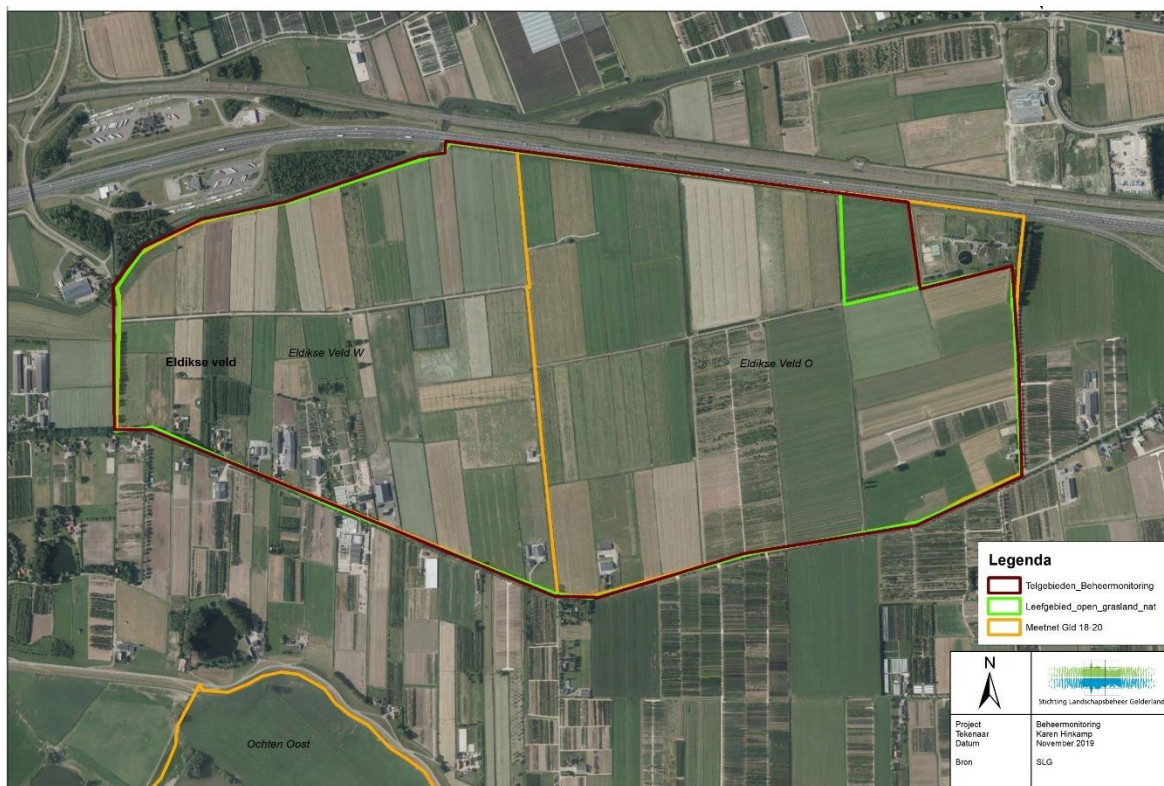
Duivense broek

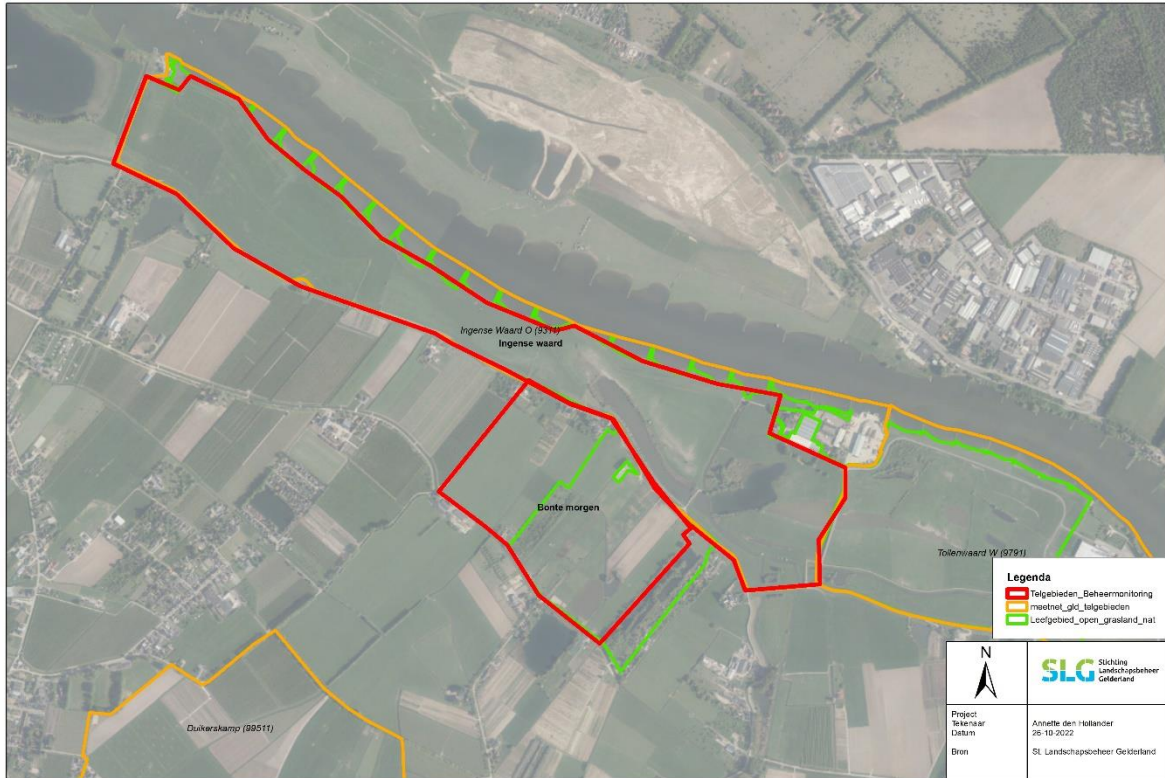
Meilanden

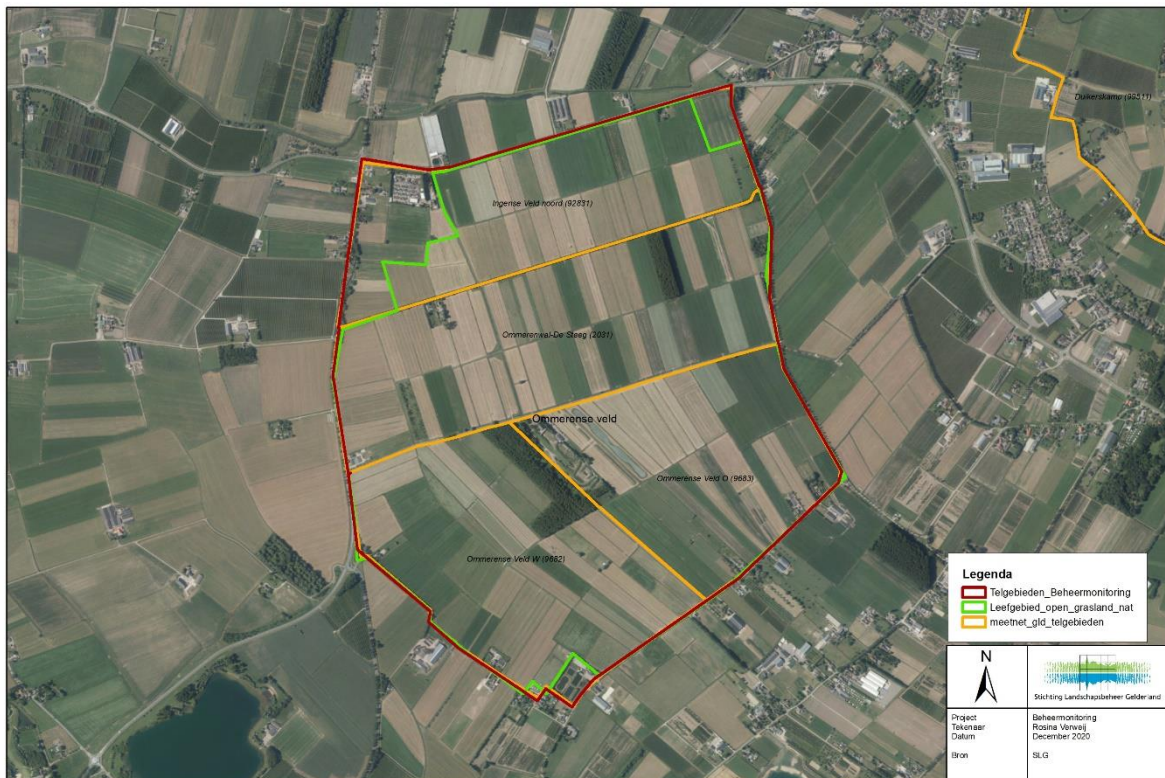
Eldikse veld

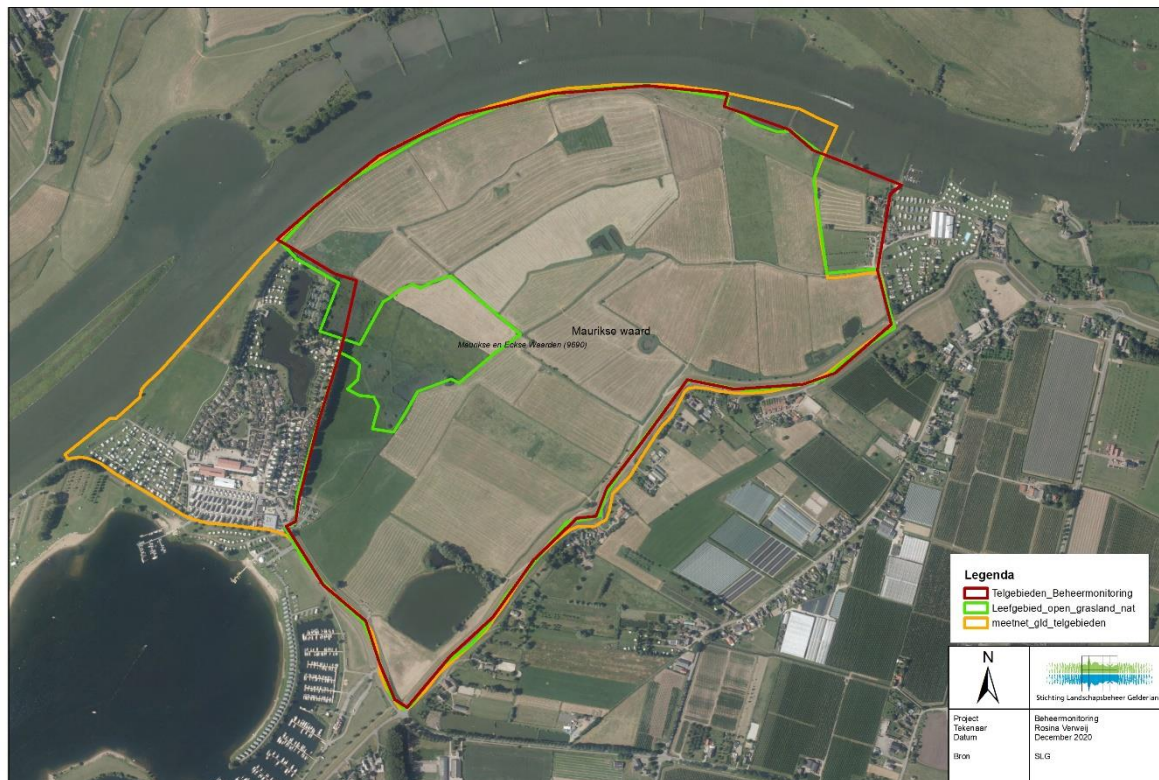
Ingense waard

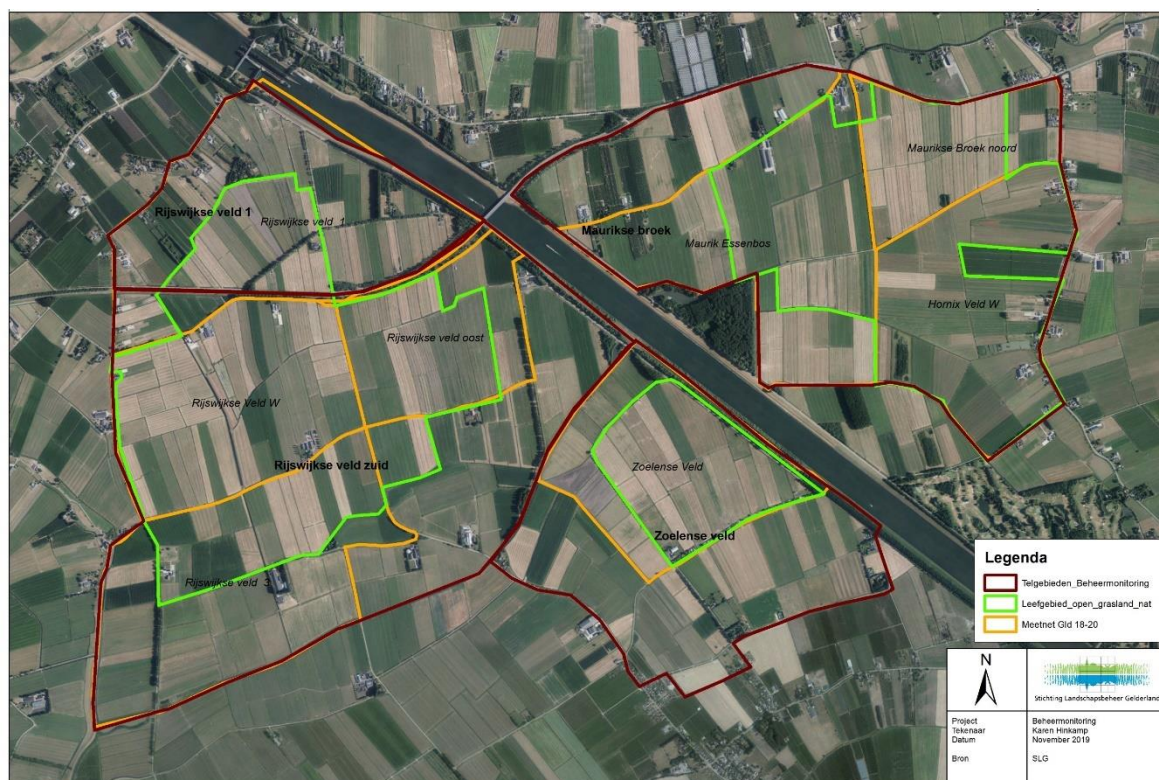
Ommerense Veld

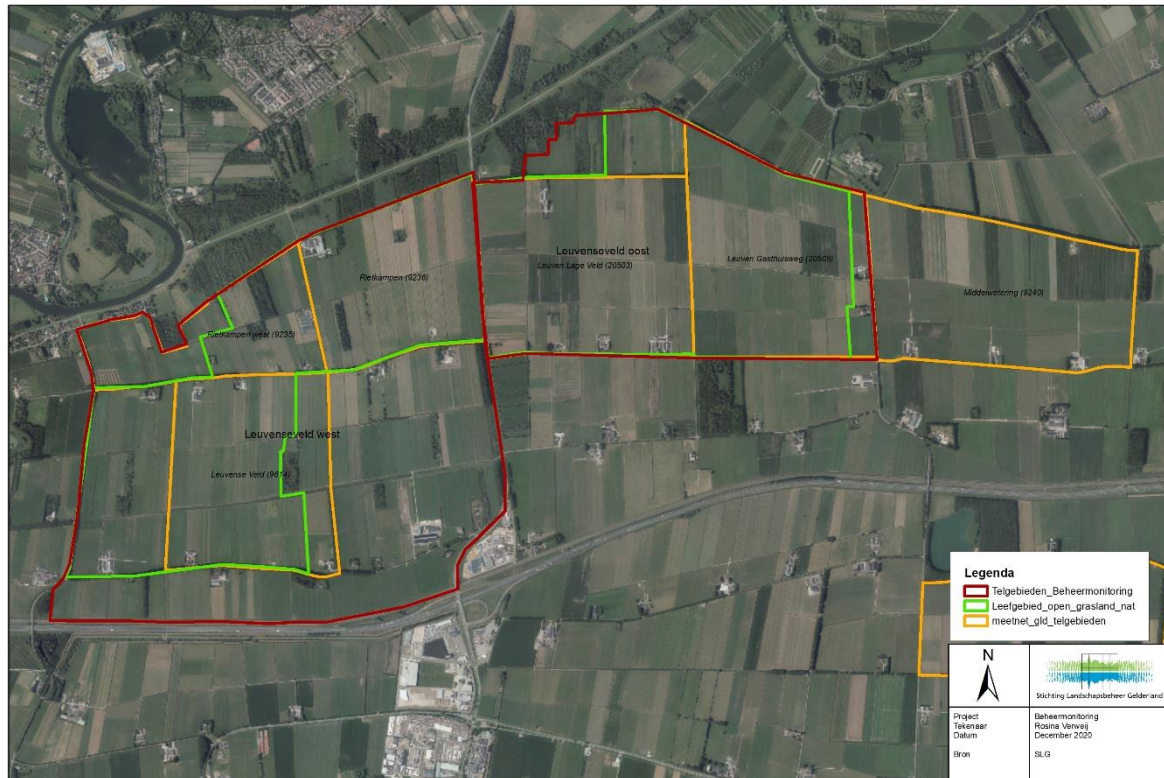
Maurikse waard

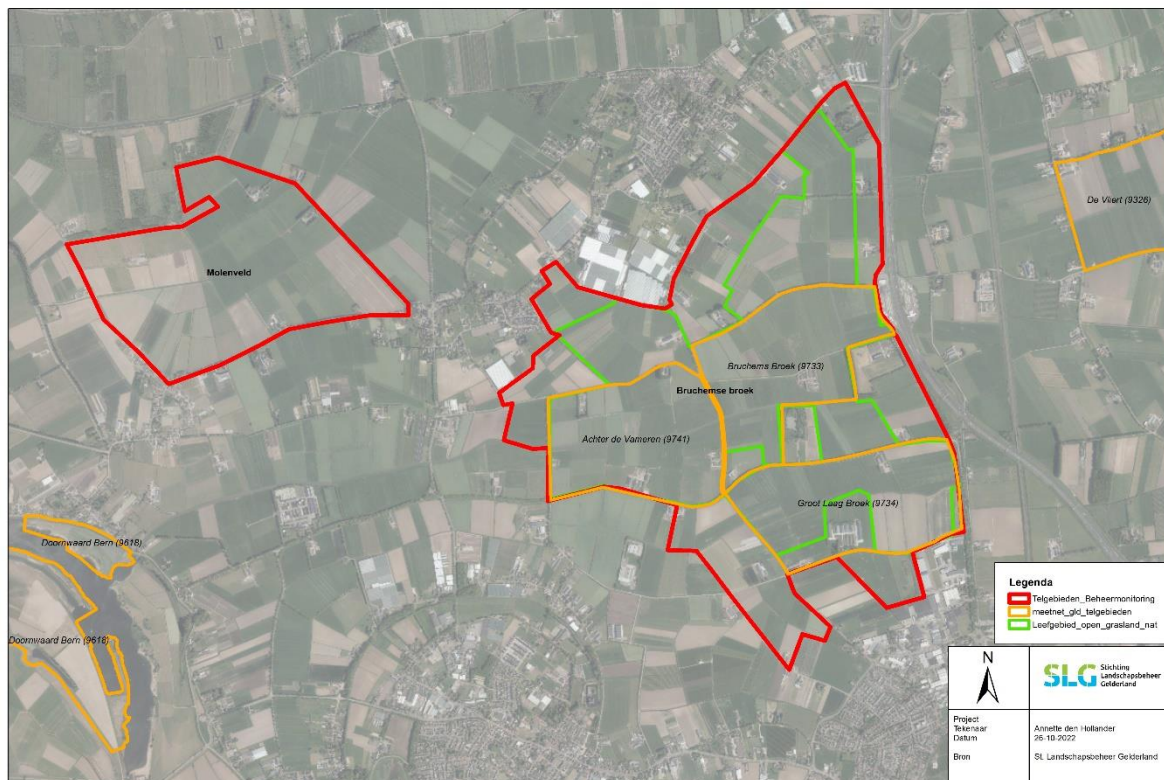
Rijswijkse veld, Zoelense Veld, Maurikse Broek

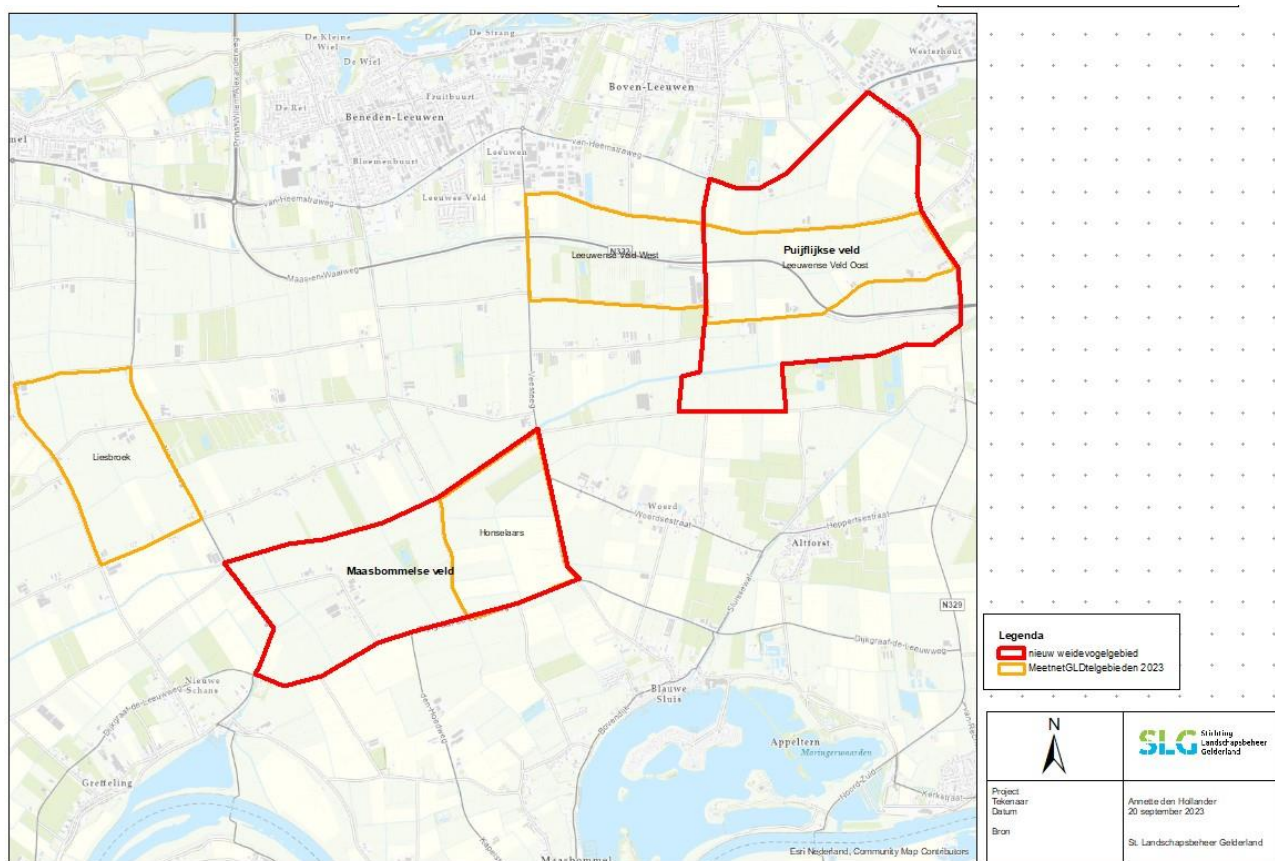
Leuvenscheveld

Bruchemse broek en Molenveld

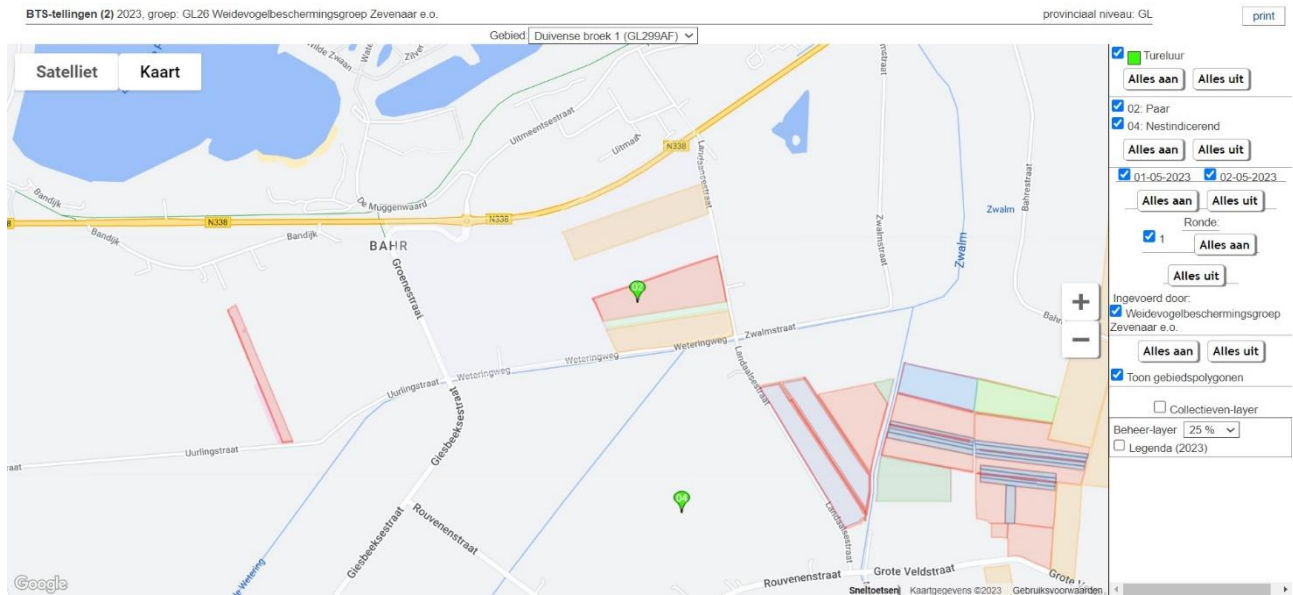
Maas en Waal: Puijlijkse veld en Maasbommelse veld

Bijlage 5 Resultaten BTS-tellingen

Duivense Broek 1

Ronde 1

Ronde 2

Niet gedaan

Duivense Broek 2

Ronde 1

BTS-tellingen (50) 2023, groep: GL26 Weidevogelbeschermingsgroep Zevenaar e.o. provinciaal niveau: GL print

Gebied: Duivense broek 2 (GL299AD)

Satelliet Kaart

Legend:

- Grutto
- Tureluur
- Wulp

Filters:

- 01: Individu
- 03: Territoriaal
- 04: Nestindicerend
- 05: Nestlocatie
- 06: Alarmerende vogel(s) met jongen

Time Period:

- 01-05-2023 02-05-2023
- 30-05-2023 Alles aan

Round:

- 1 2 Alles aan

Ingevoerd door: Weidevogelbeschermingsgroep Zevenaar e.o. Alles aan Alles uit

Toon gebiedspolygonen

Collectieven-layer

Beheer-layer: 25% Alles uit

Legenda (2023)

Ronde 2

BTS-tellingen (50) 2023, groep: GL26 Weidevogelbeschermingsgroep Zevenaar e.o. provinciaal niveau: GL print

Gebied: Duivense broek 2 (GL299AD)

Satelliet Kaart

Legend:

- Grutto
- Tureluur
- Wulp

Filters:

- 01: Individu
- 03: Territoriaal
- 04: Nestindicerend
- 05: Nestlocatie
- 06: Alarmerende vogel(s) met jongen

Time Period:

- 01-05-2023 02-05-2023
- 30-05-2023 Alles aan

Round:

- 1 2 Alles aan

Ingevoerd door: Weidevogelbeschermingsgroep Zevenaar e.o. Alles aan Alles uit

Toon gebiedspolygonen

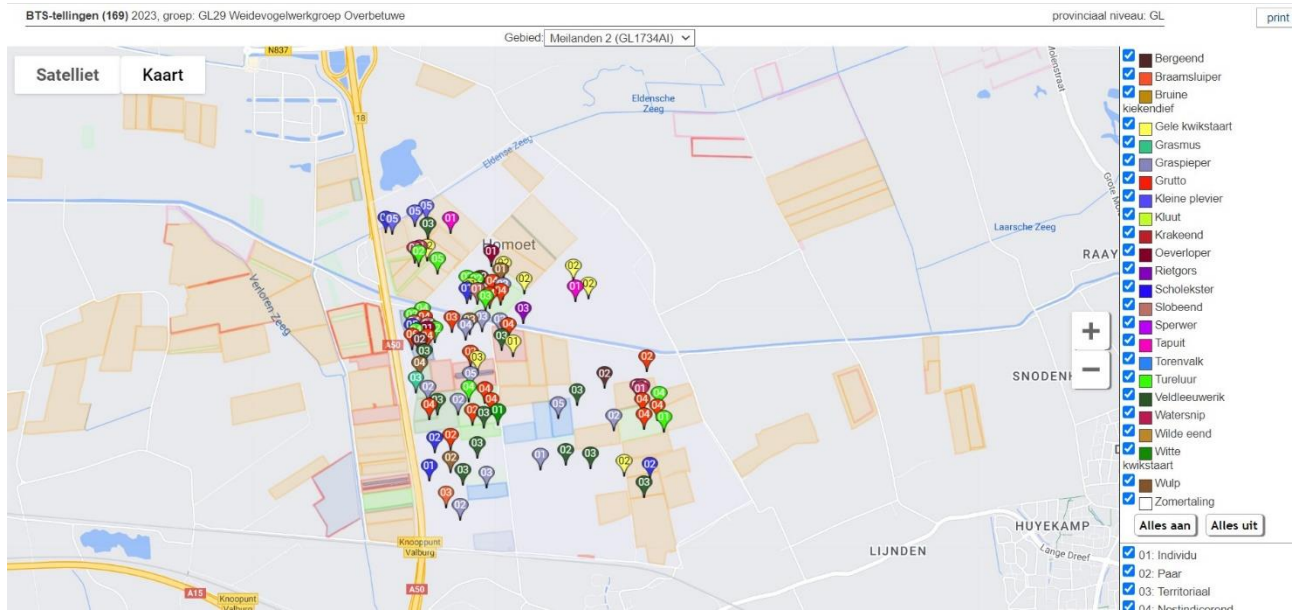
Collectieven-layer

Beheer-layer: 25% Alles uit

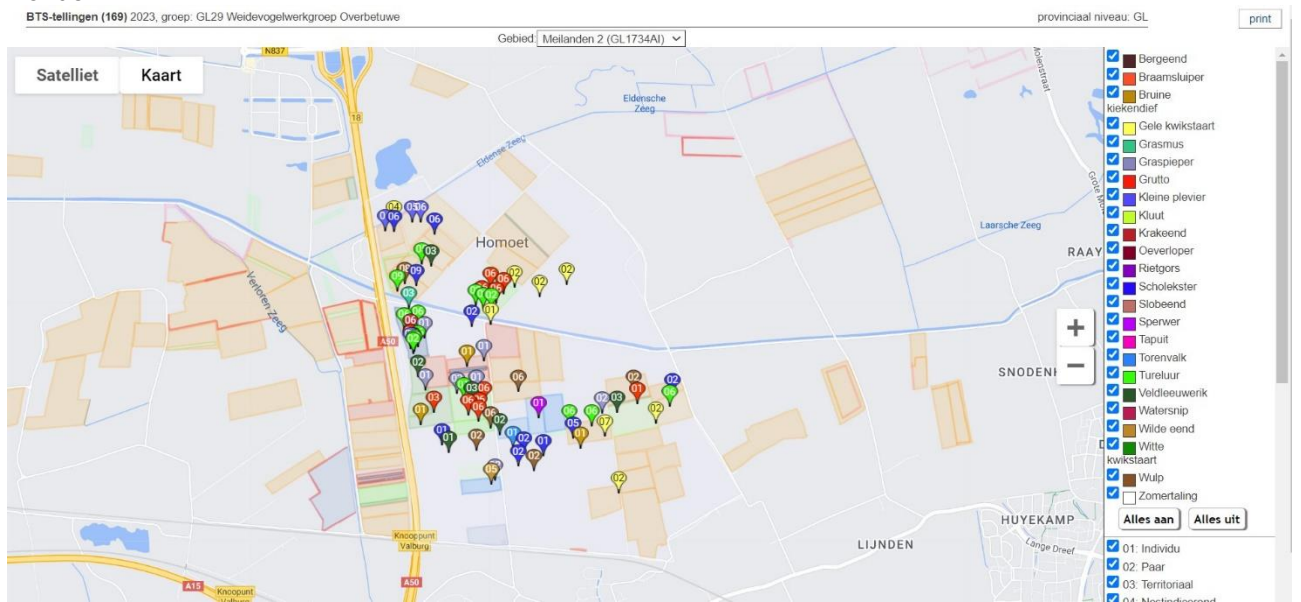
Legenda (2023)

Meilanden 2

Ronde 1

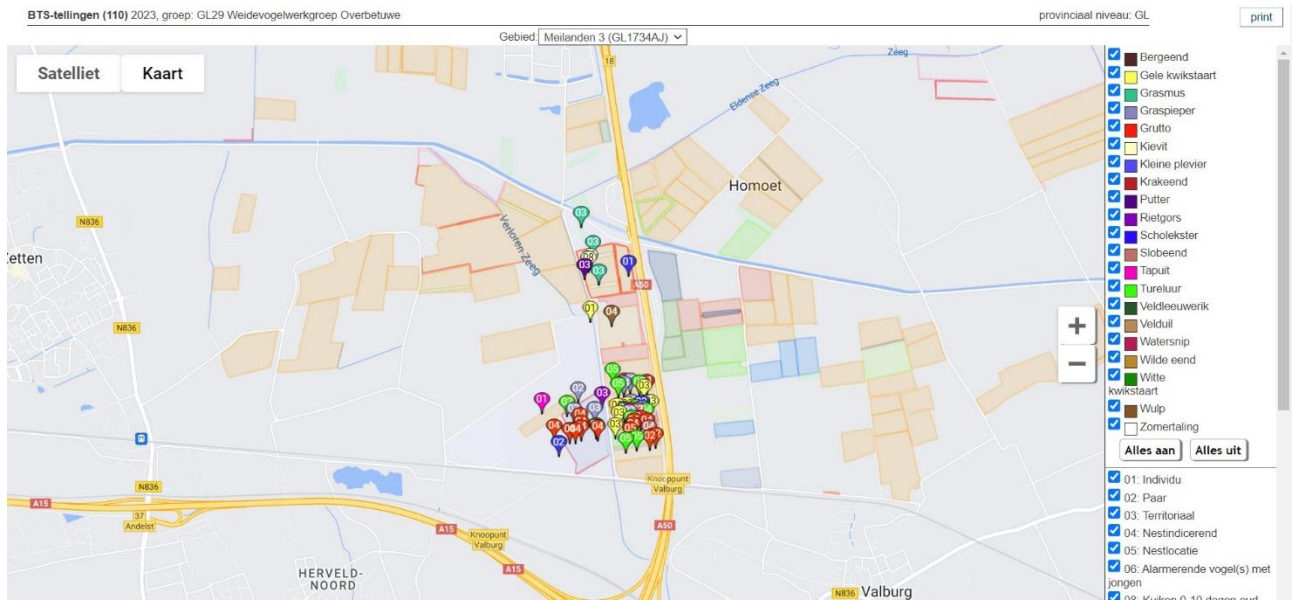

Ronde 2

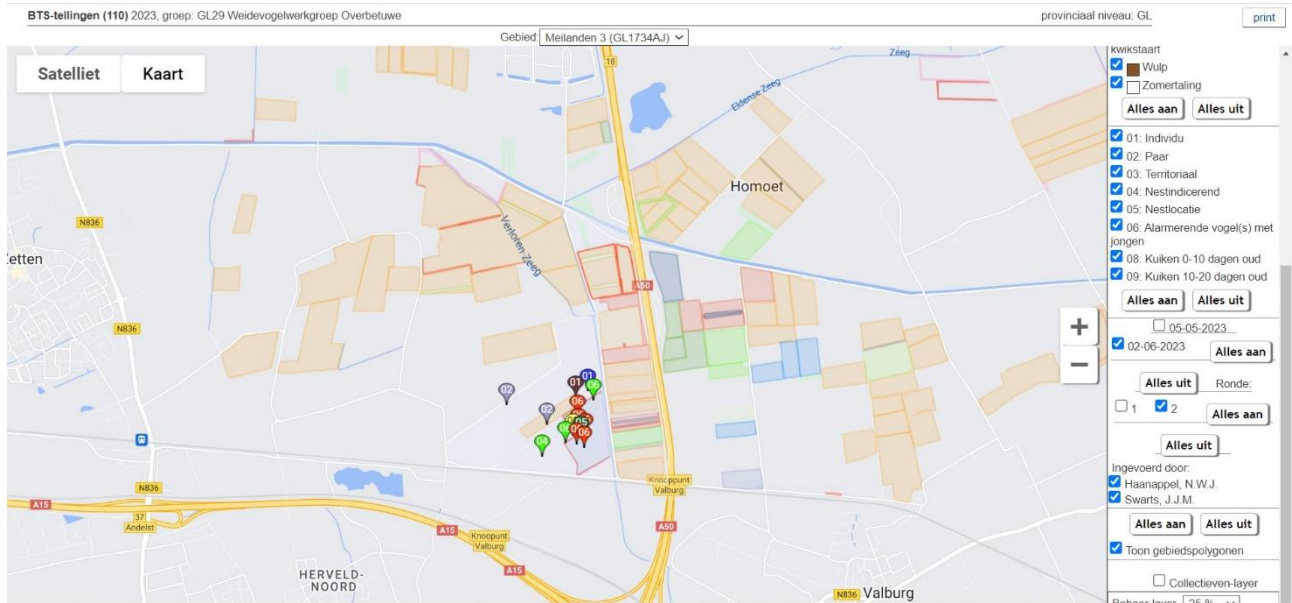

Meilanden 3

Ronde 1

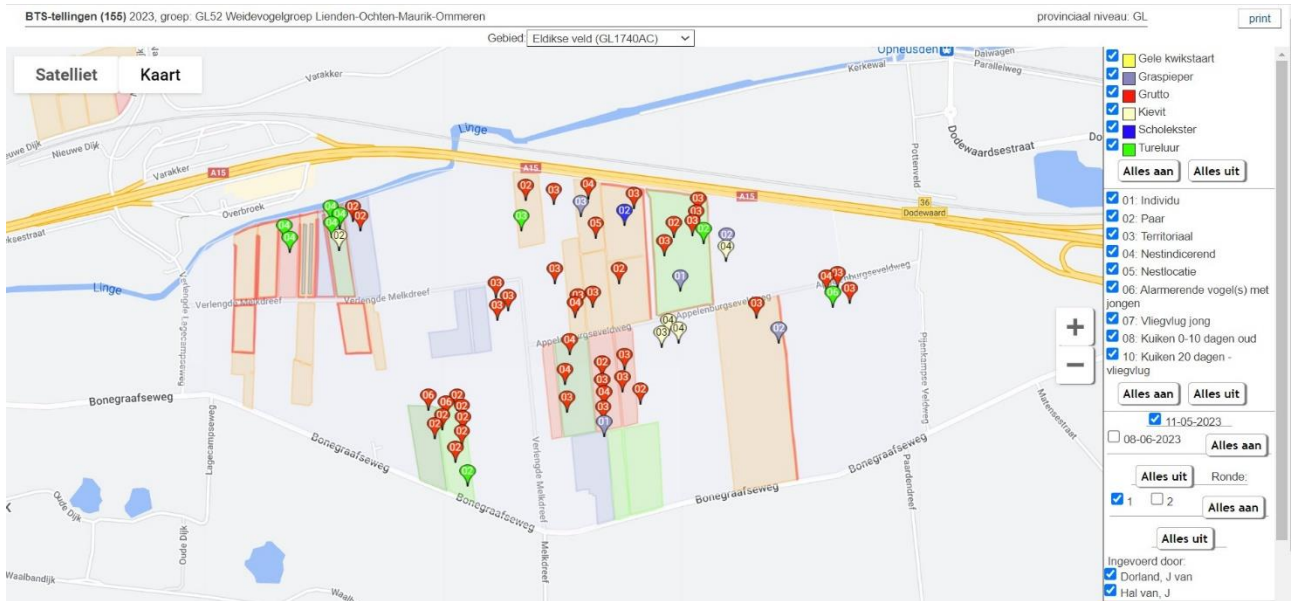

Ronde 2

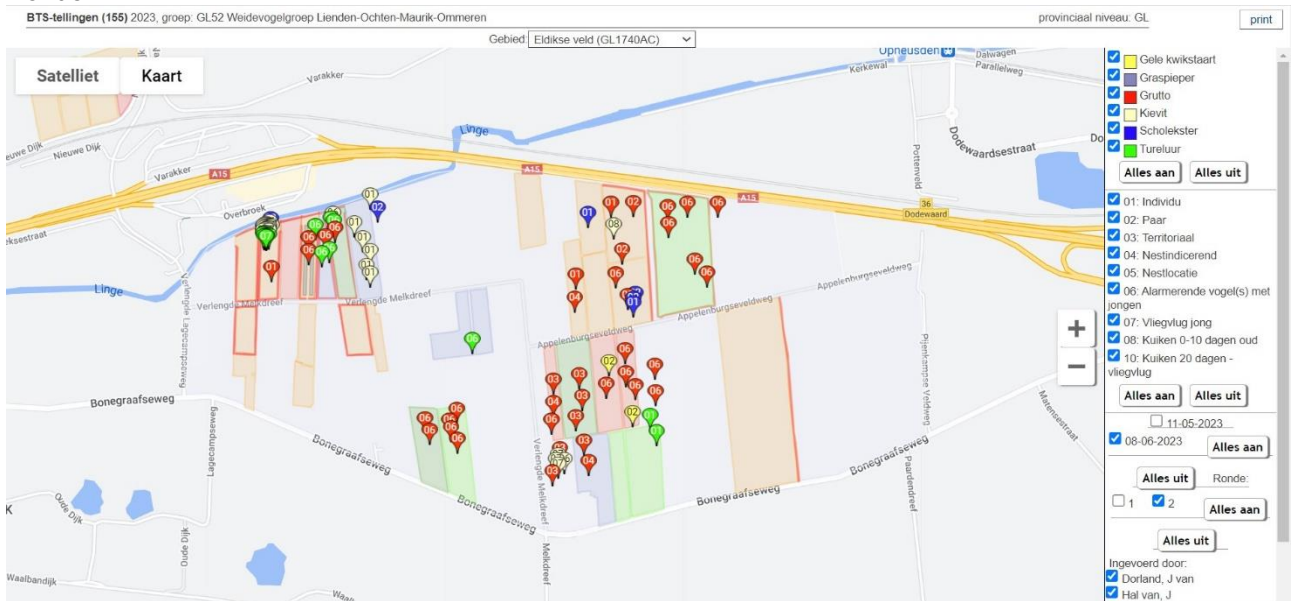

Eldikse Veld

Ronde 1

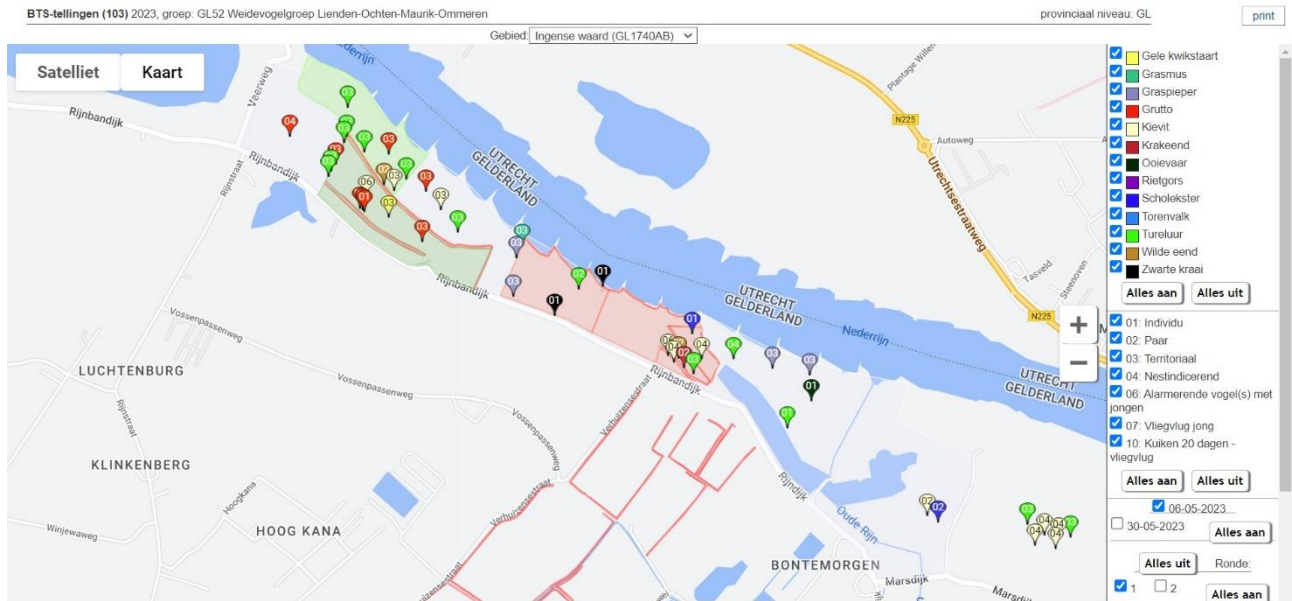

Ronde 2

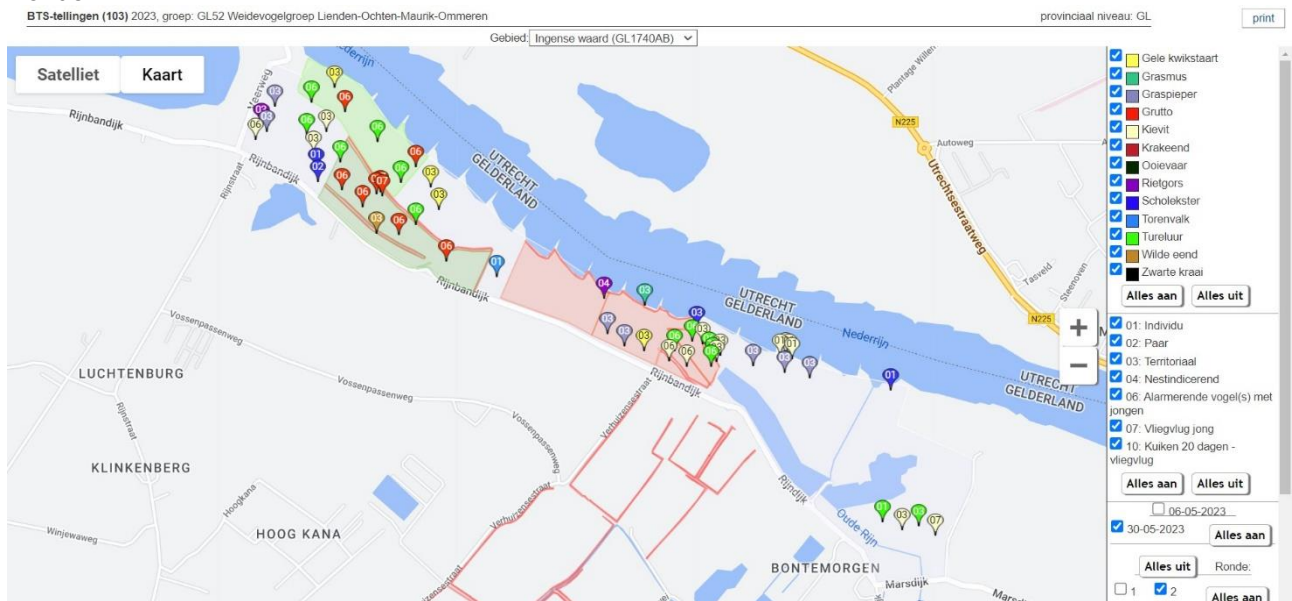

Ingense Waard

Ronde 1

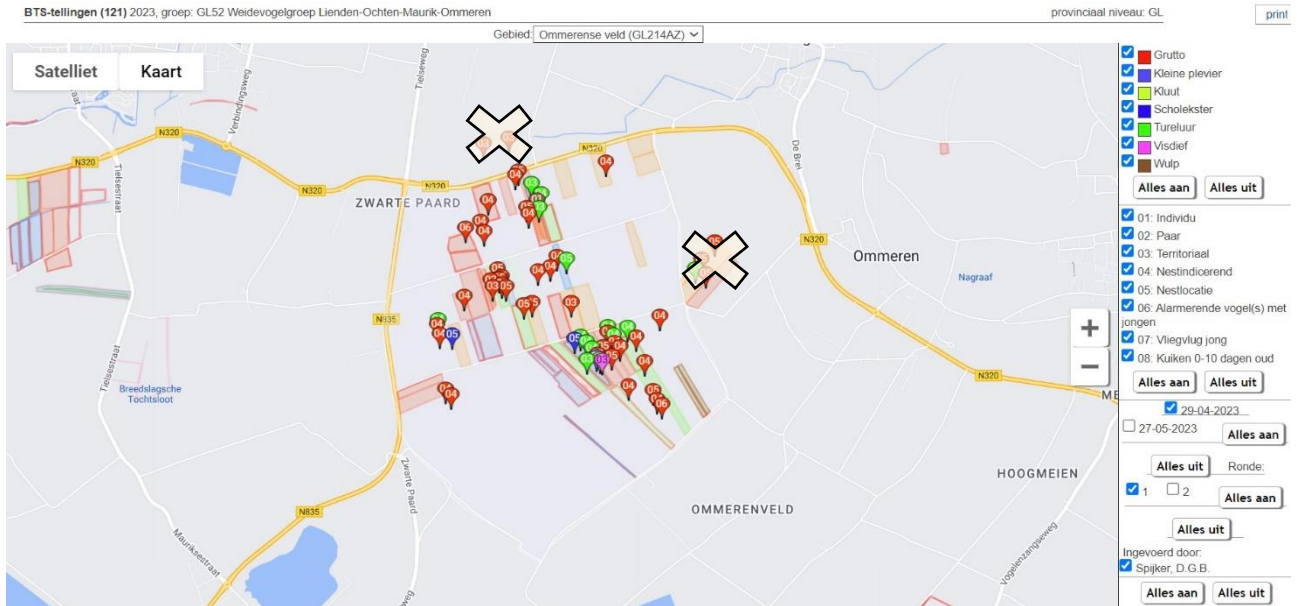

Ronde 2

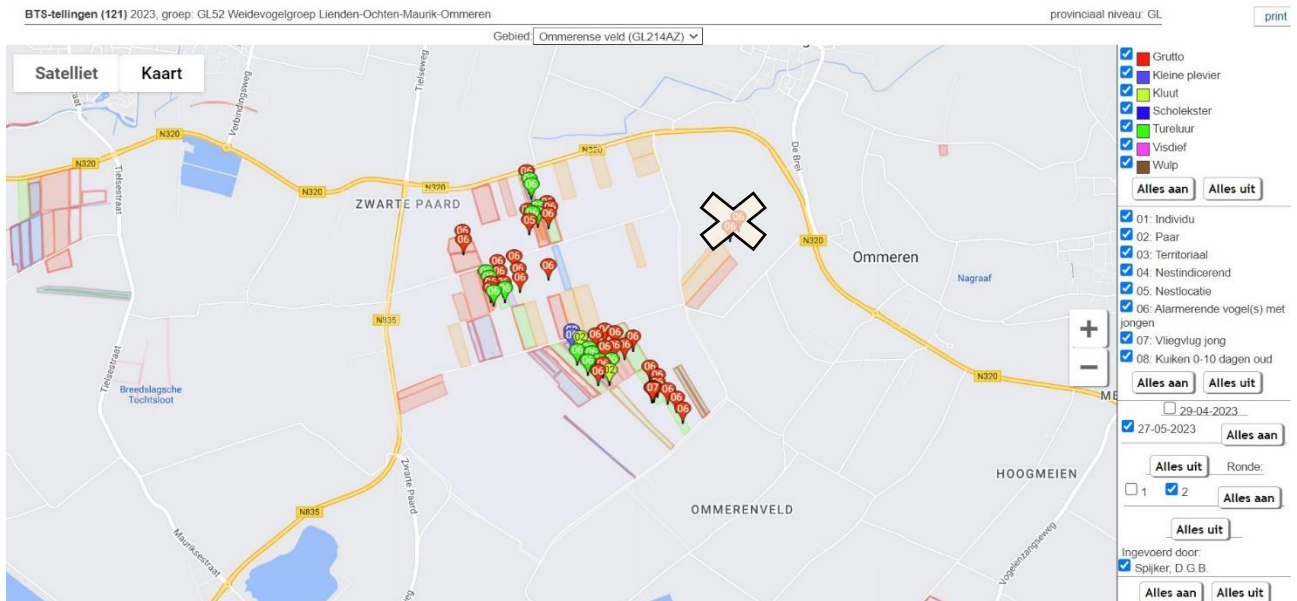

Ommerense Veld

Ronde 1

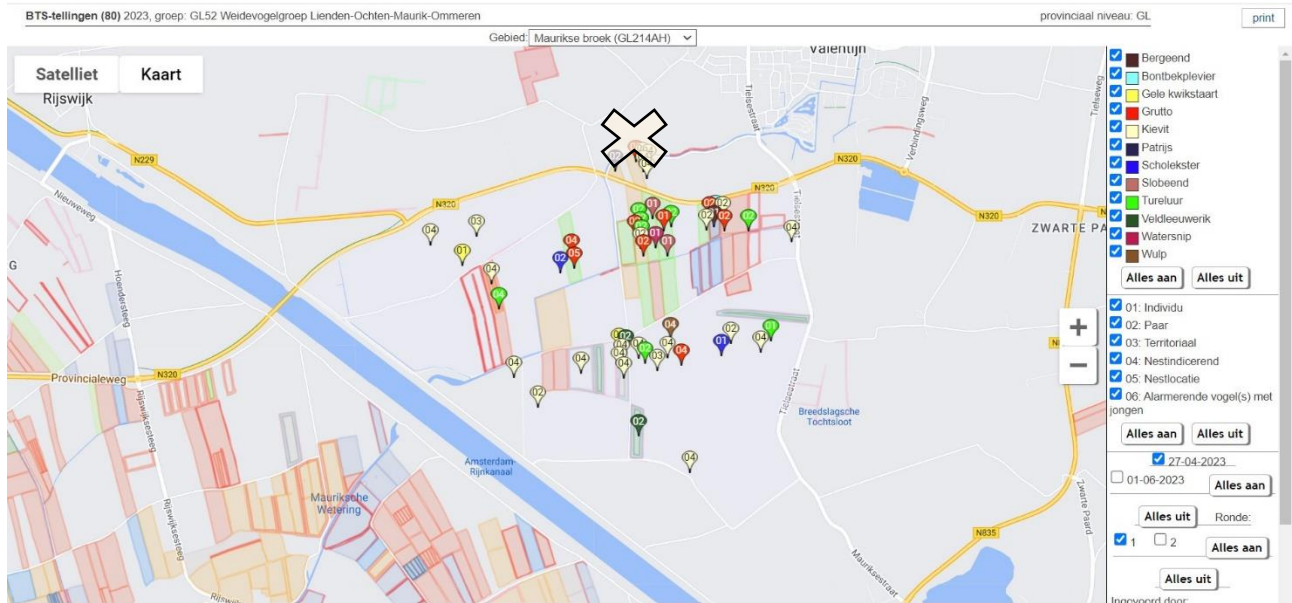
Ronde 2

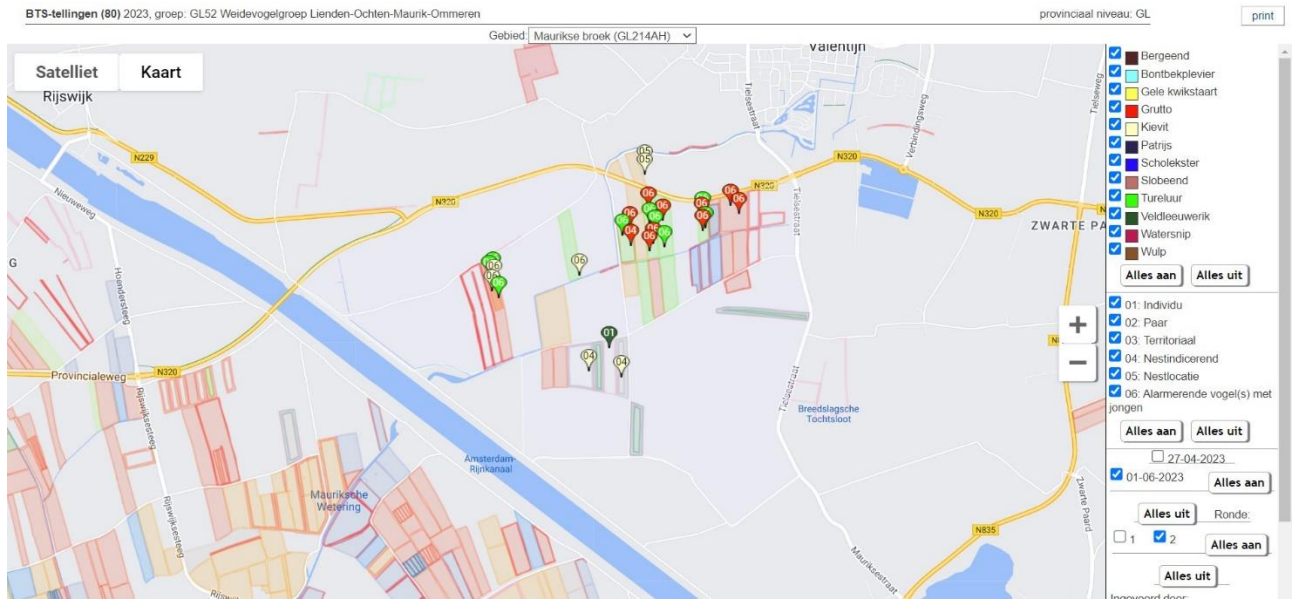
X = tijdens de BTS telling zijn grutto's (en tureluurs) waargenomen buiten het gebied. Deze worden niet meegenomen in de BTS berekening.

Maurikse Broek

Ronde 1

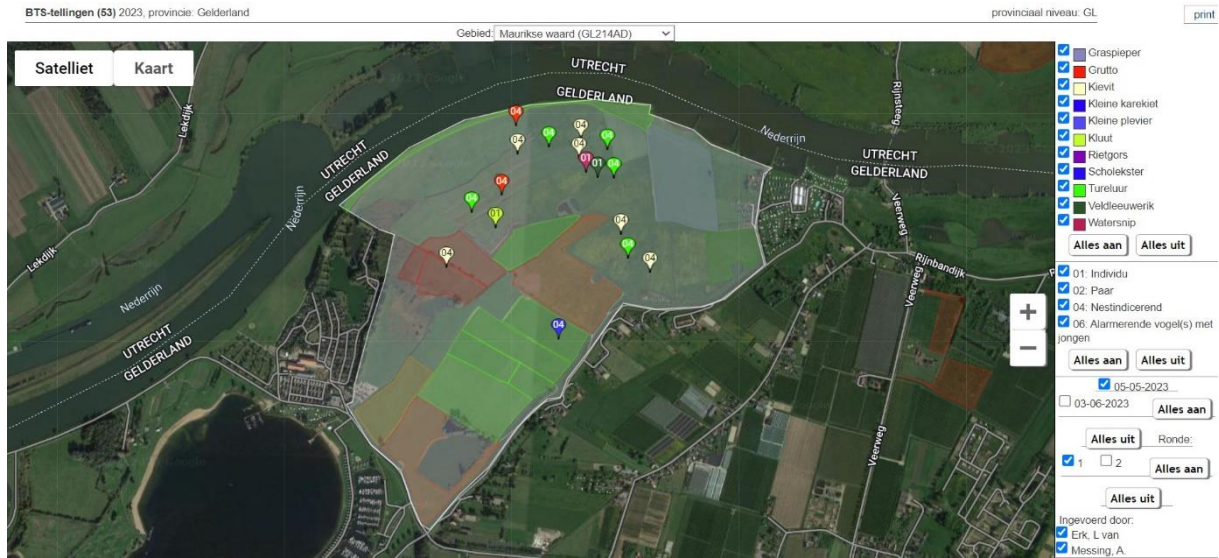
Ronde 2

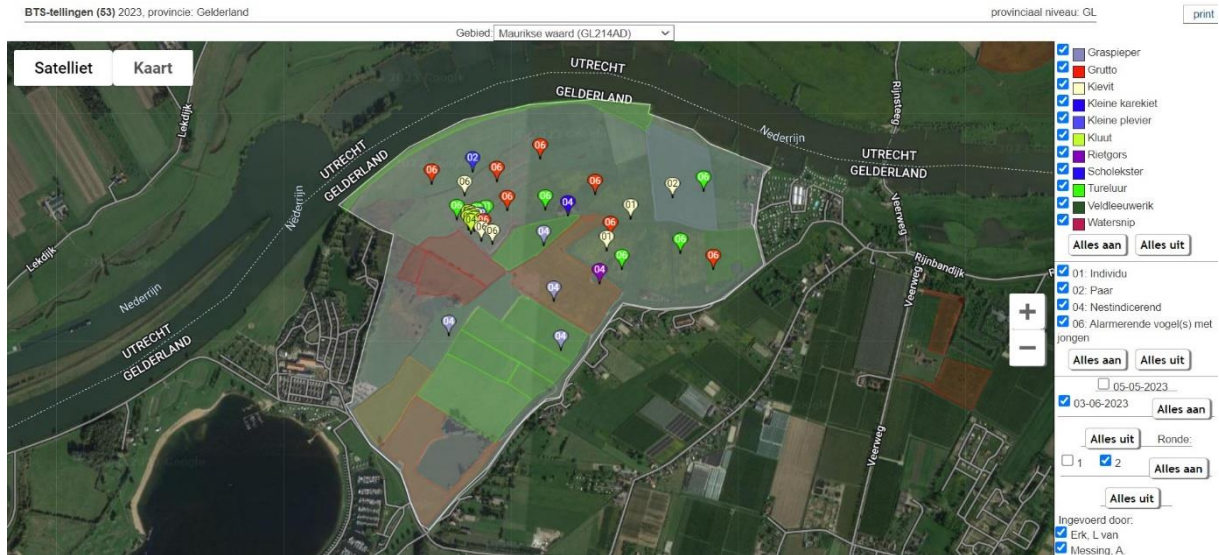
 = tijdens de BTS telling is een grutto individu waargenomen buiten het gebied. Deze wordt niet meegenomen in de BTS berekening.

Maurikse Waard

Ronde 1

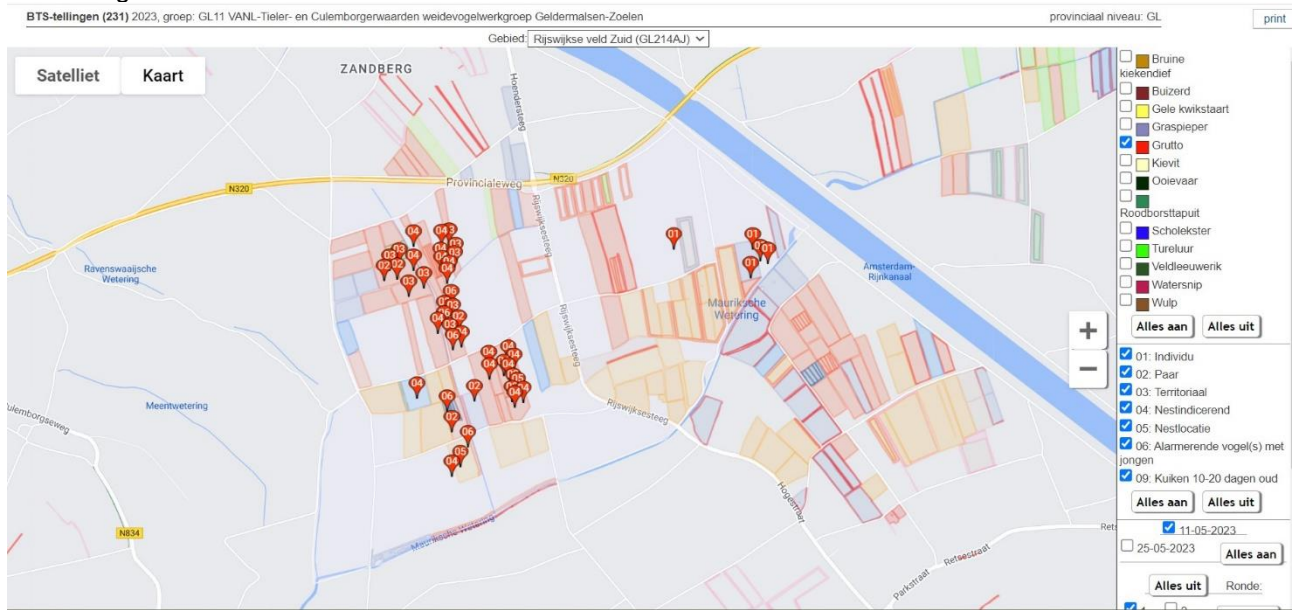

Ronde 2

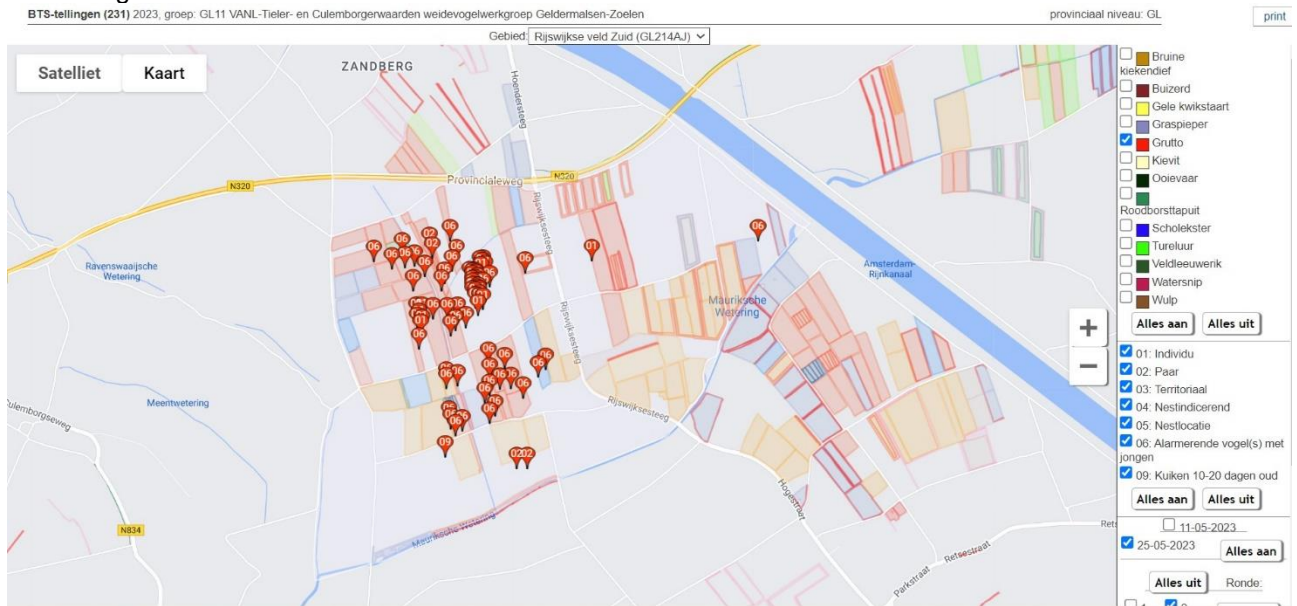

Rijswijkse Veld

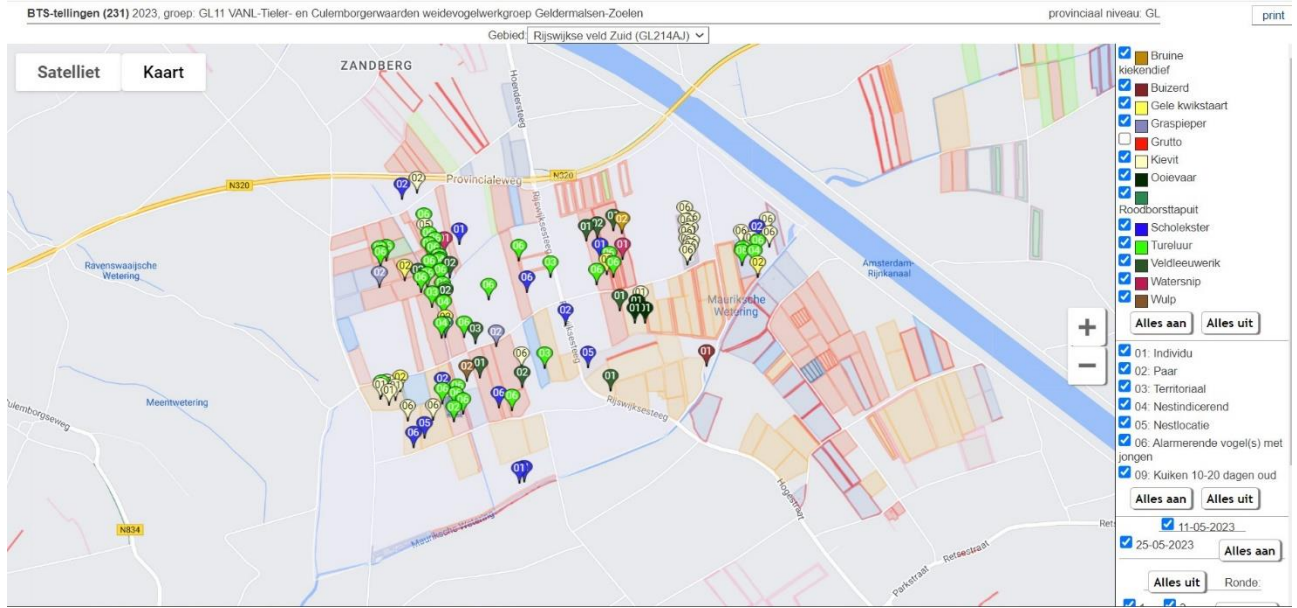
Ronde 1 grutto

Ronde 2 grutto

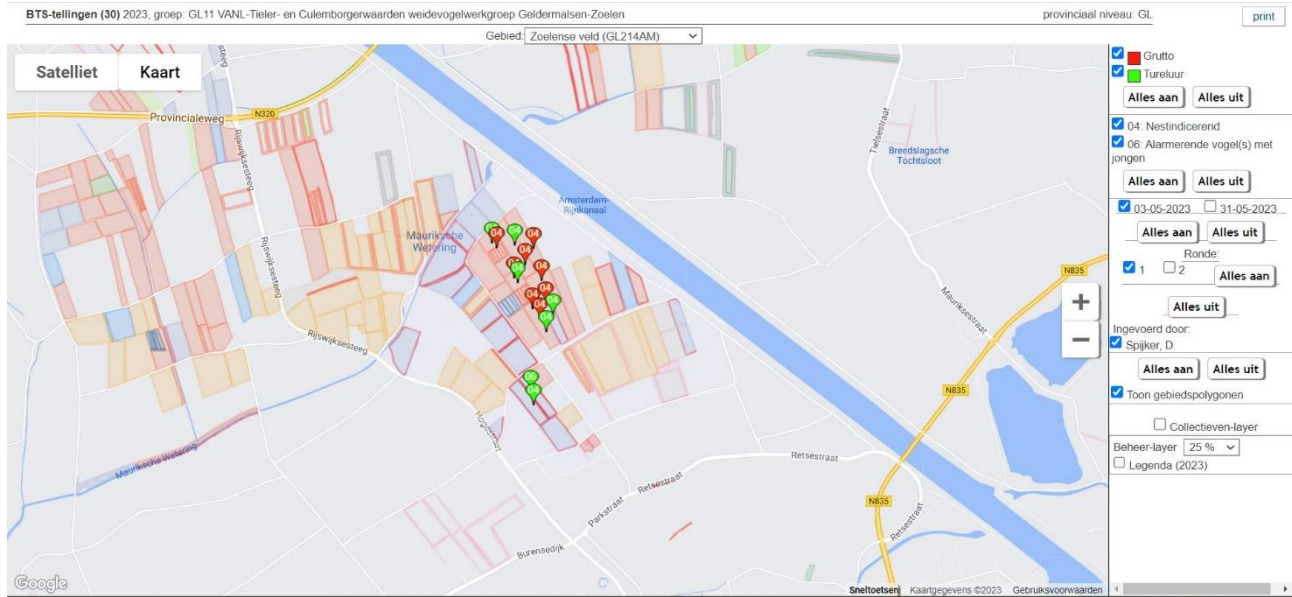

Ronde 1+2 overige soorten

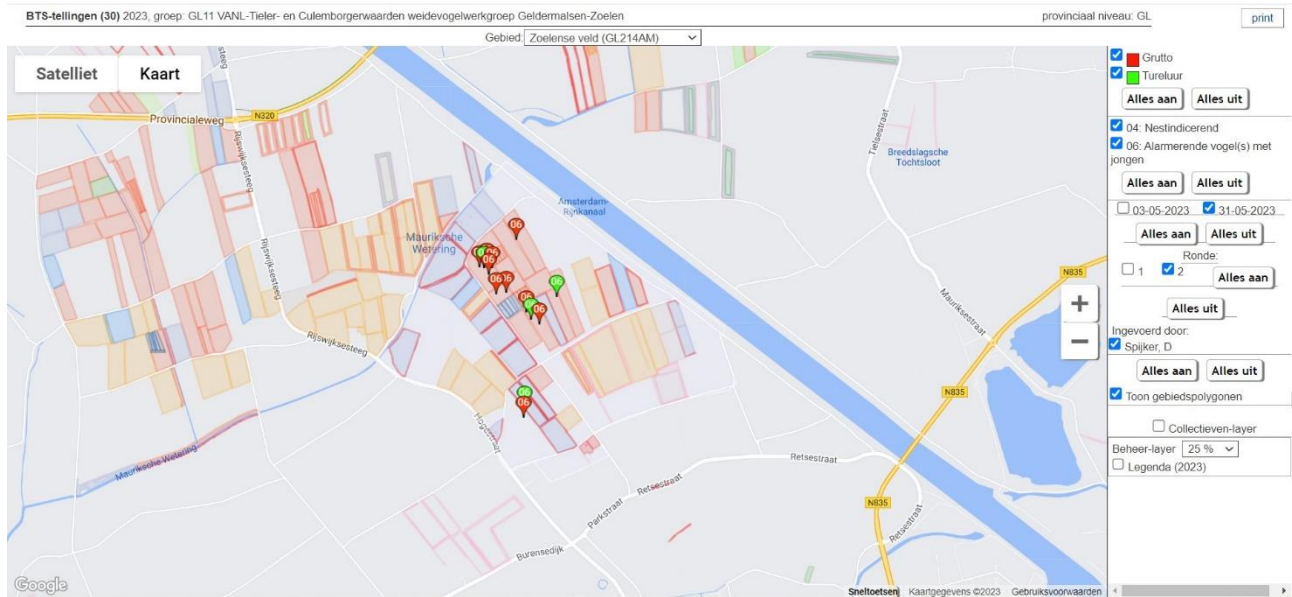

Zoelense Veld

Ronde 1

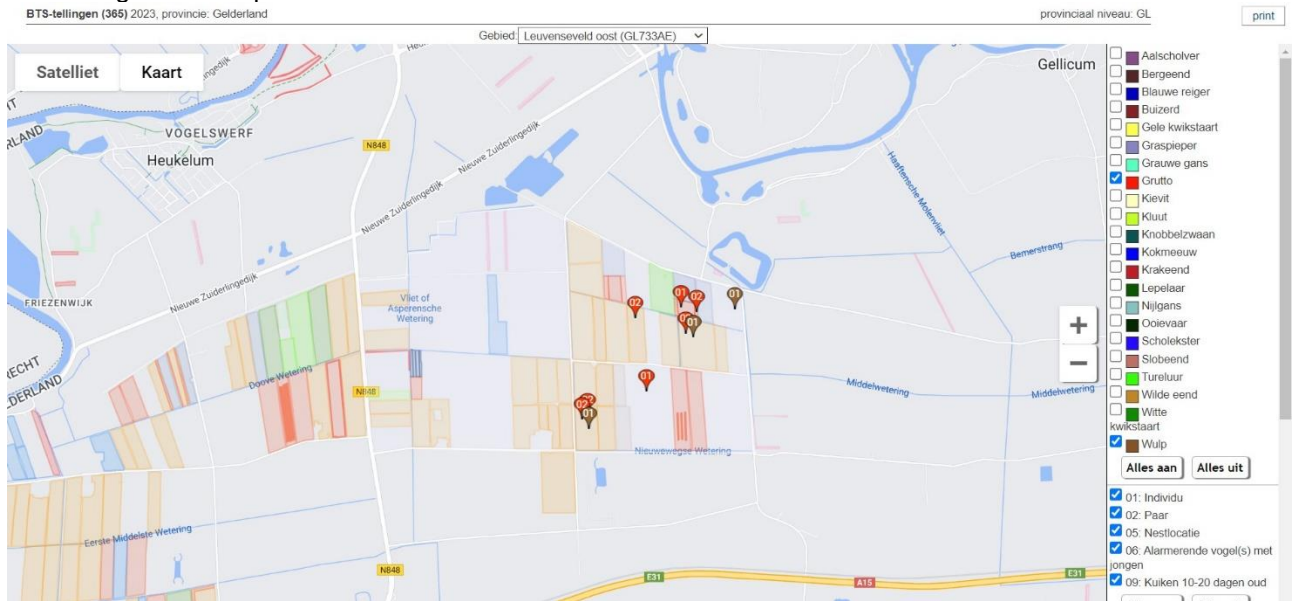

Ronde 2

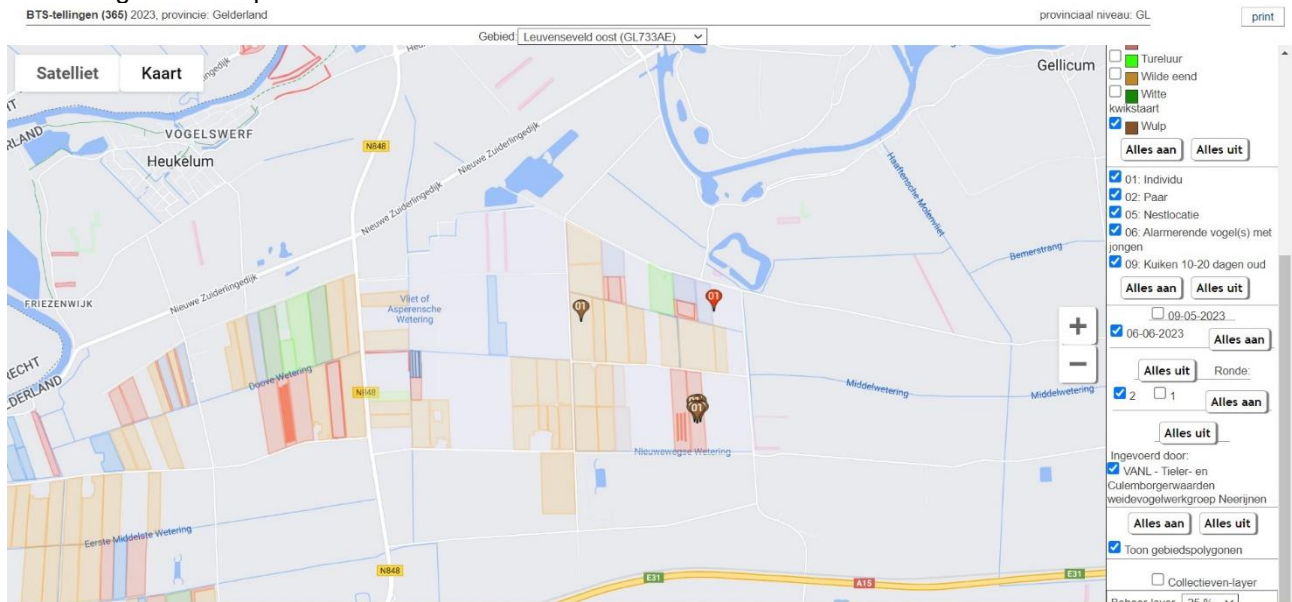

Leuvense Veld Oost

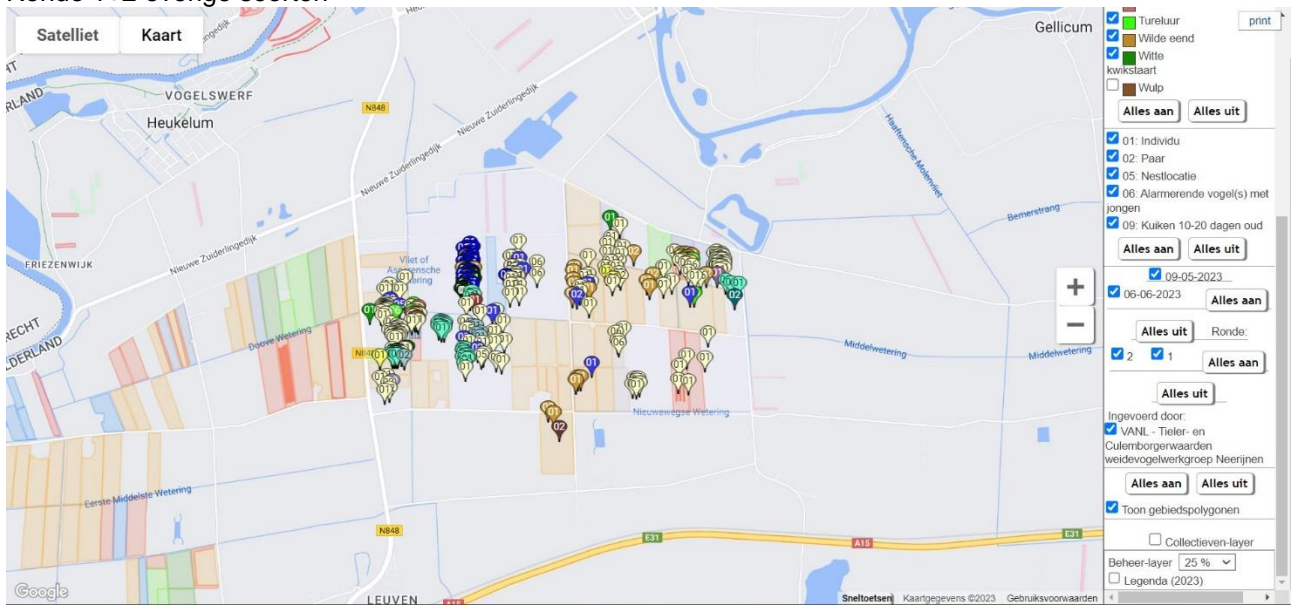
Ronde 1 grutto + wulp

Ronde 2 grutto + wulp

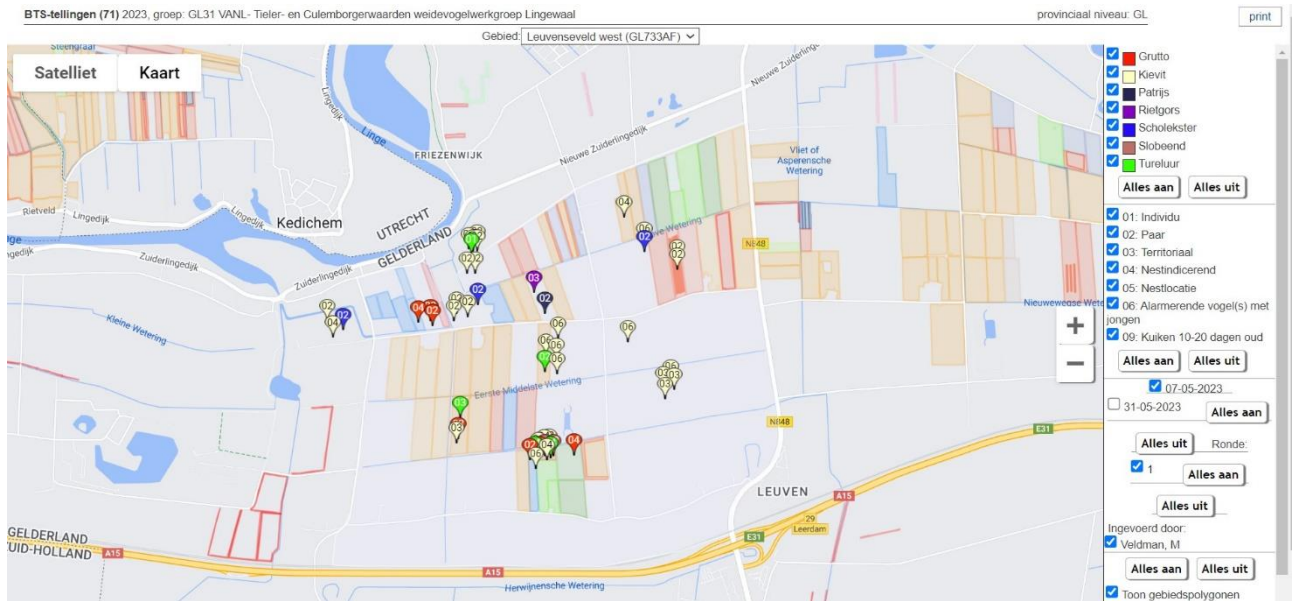

Ronde 1+2 overige soorten

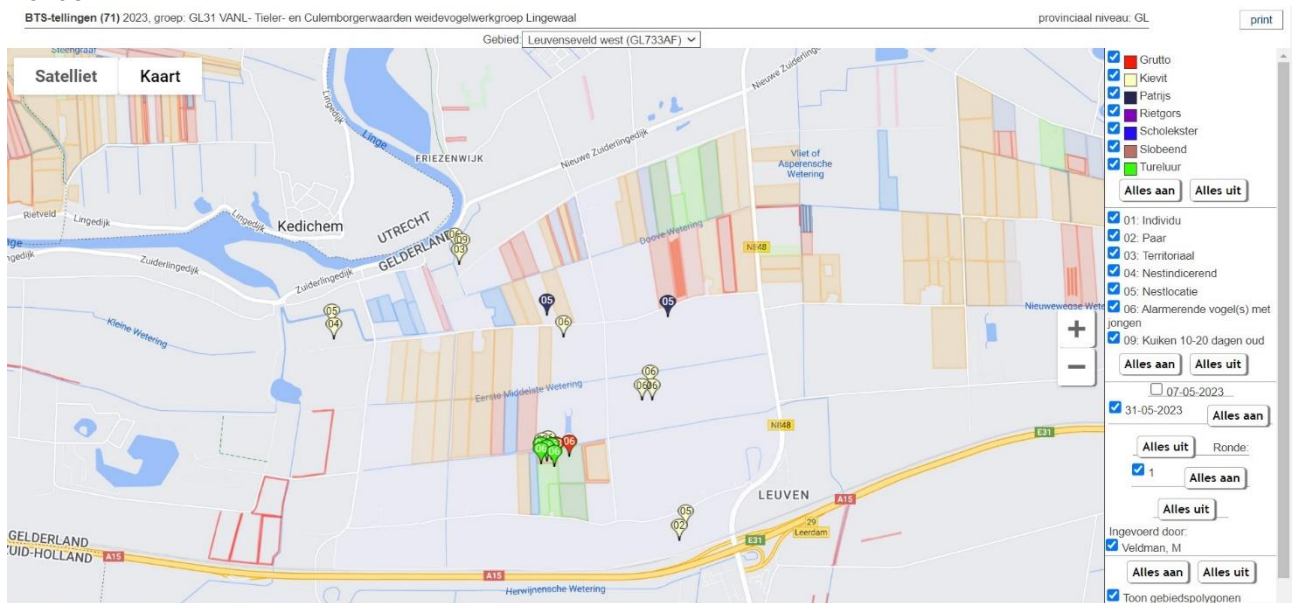

Leuvense Veld West

Ronde 1

Ronde 2

Bruchemse Broek

Ronde 1

BTS-tellingen (166) 2023, groep: GL32 VANL-Bommelerwaard De Capreton projectgroep Weidevogelbescherming

provinciaal niveau: GL

print

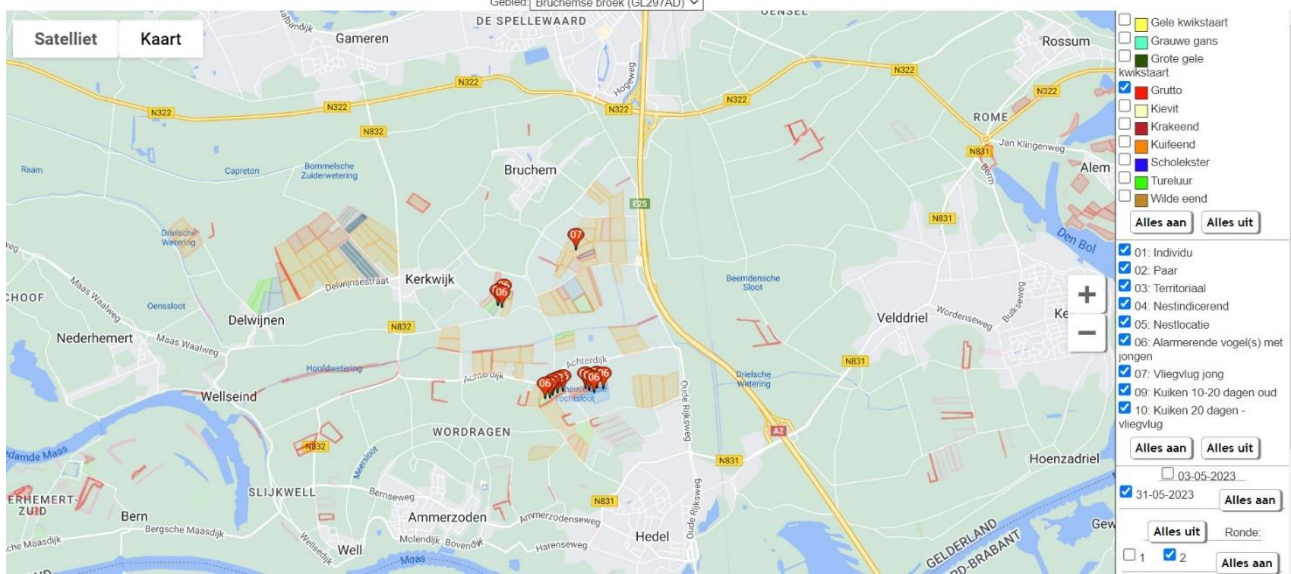

Ronde 2

BTS-tellingen (166) 2023, groep: GL32 VANL-Bommelerwaard De Capreton projectgroep Weidevogelbescherming

provinciaal niveau: GL

print

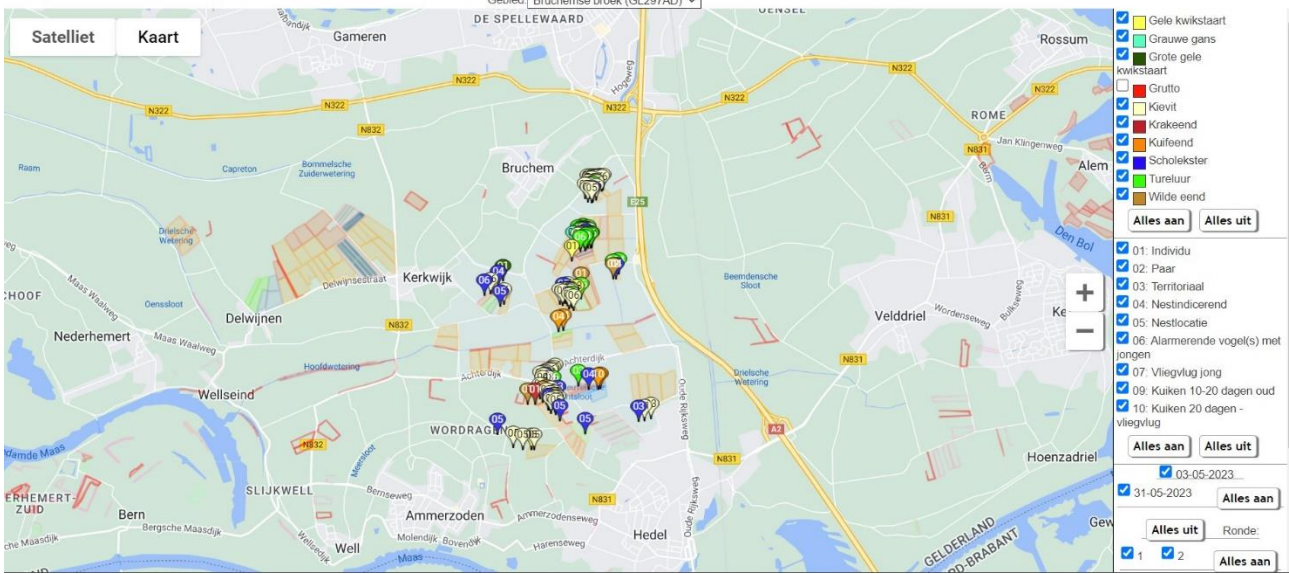

Ronde 1+2 overige soorten

BTS-tellingen (166) 2023, groep: GL32 VANL-Bommelerwaard De Capreton projectgroep Weidevogelbescherming

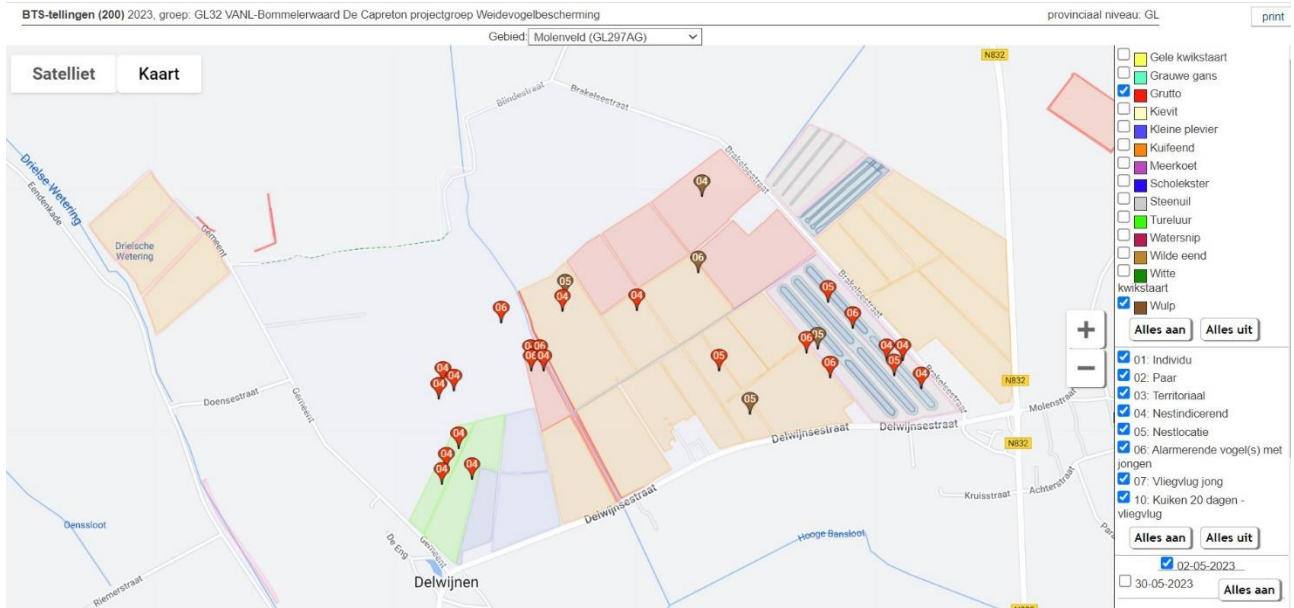
provinciaal niveau: GL

print

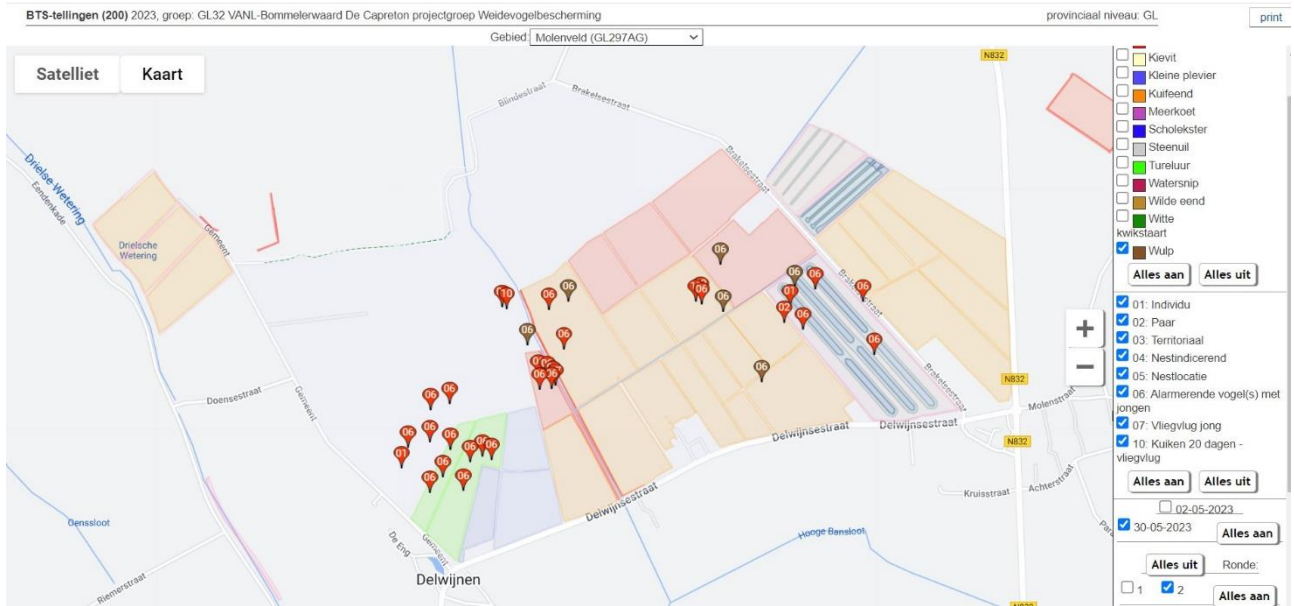

Molenveld

Ronde 1

Ronde 2

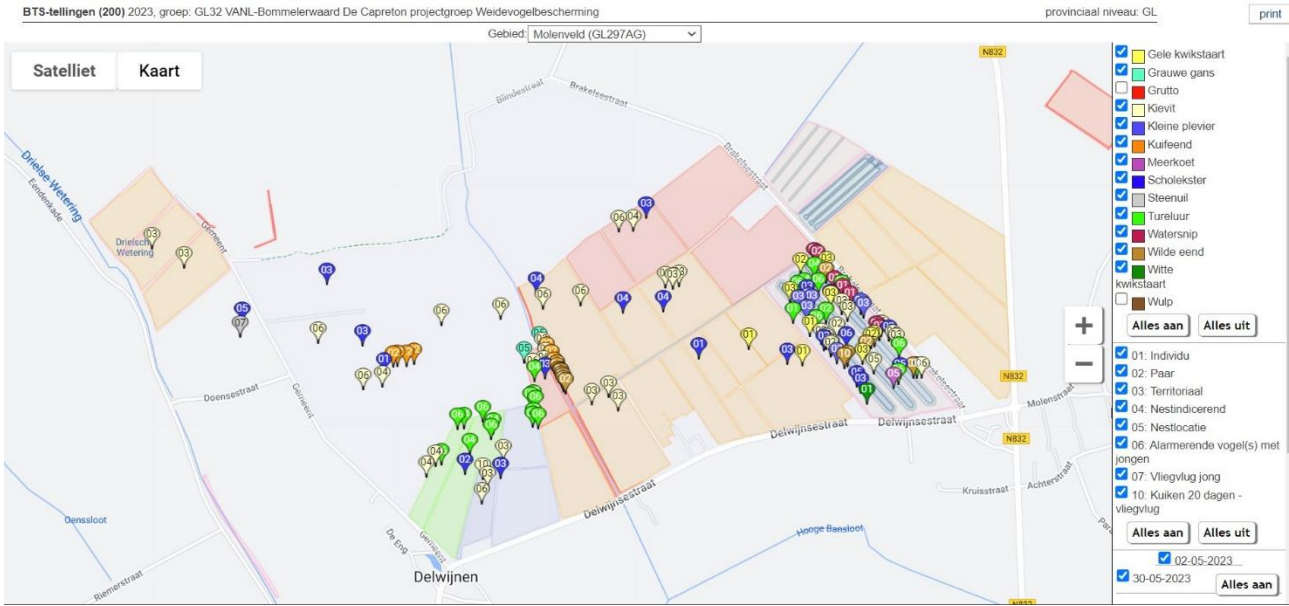

Ronde 1+2 overige soorten

BTS-tellingen (200) 2023, groep: GL32 VANL-Bommelerwaard De Capreton projectgroep Weidevogelbescherming

provinciaal niveau: GL

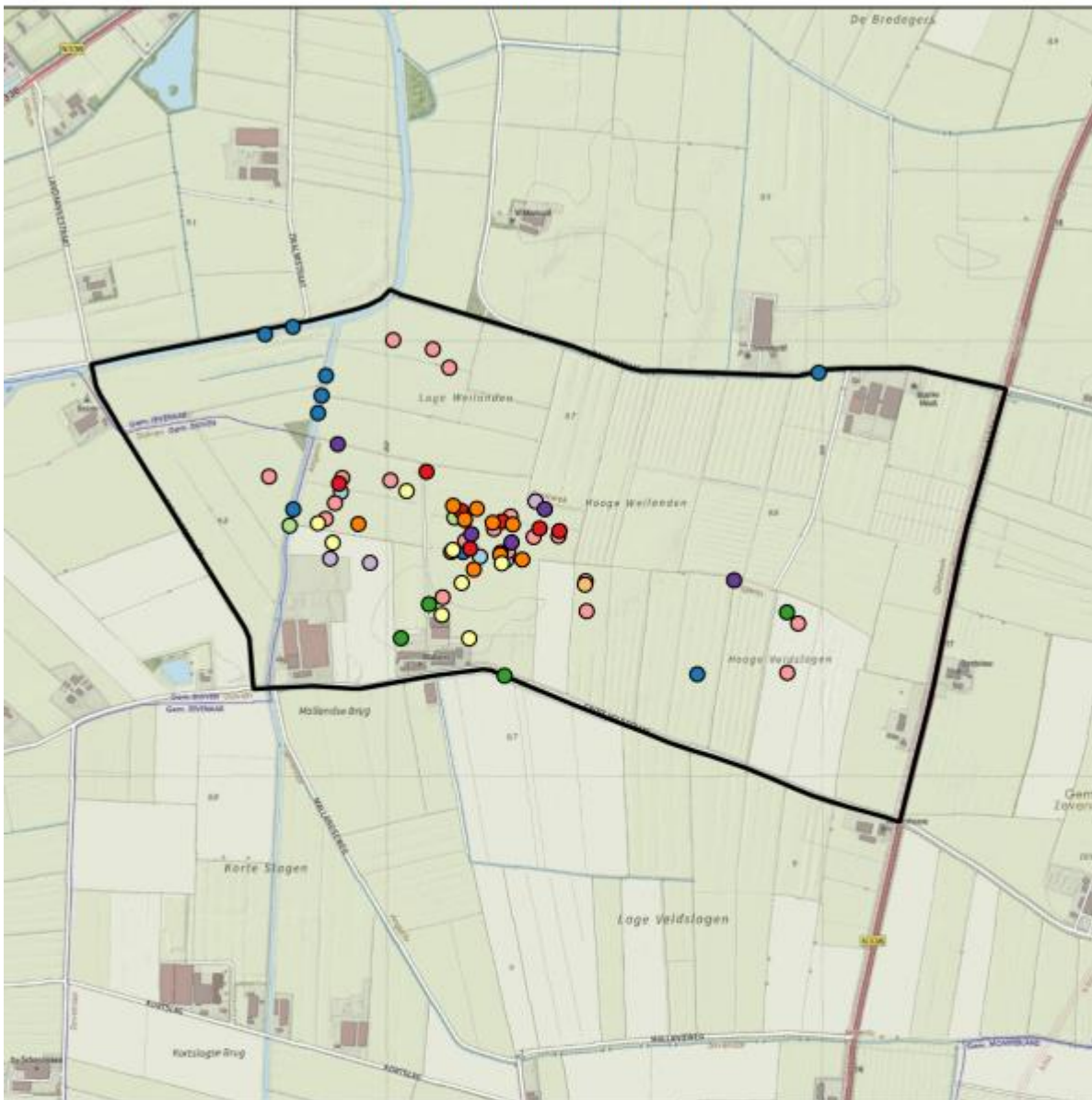
print

Bijlage 6 Resultaten NEM Monitoring Sovon

Lage veldslagen noord

Weidevogels 73 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Wilde Eend
- Slobeend
- Patrijs
- Kievit
- Grutto
- Wulp
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart

Telgebied

Periode:

2023

Telgebied:

3822 Lage Veldslagen Noord

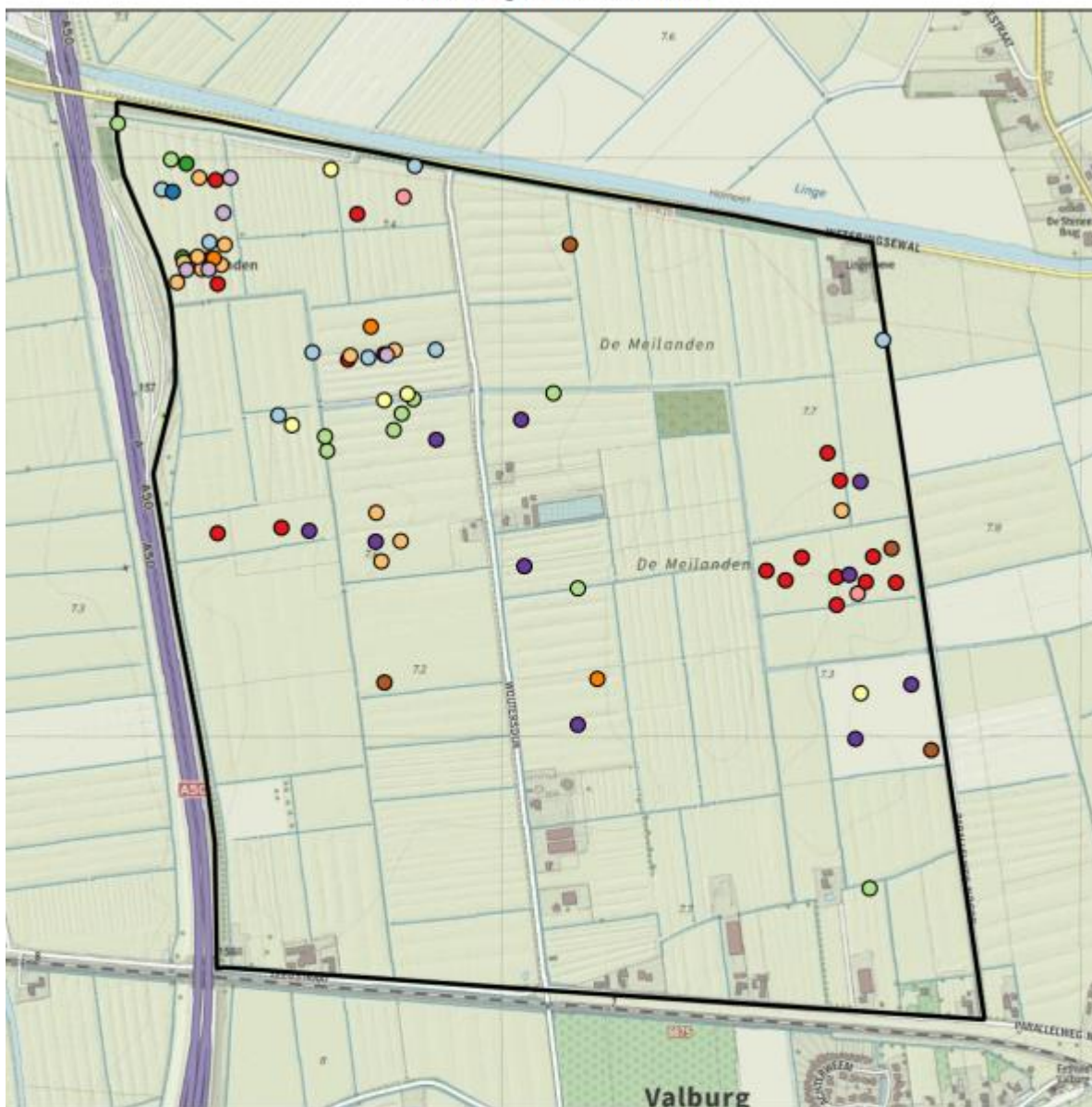
Sovon

0 0.3 0.6 km

1 / 1

Weidevogels 81 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Wintertaling
- Wilde Eend
- Slobeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Wulp
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

Periode:
2023

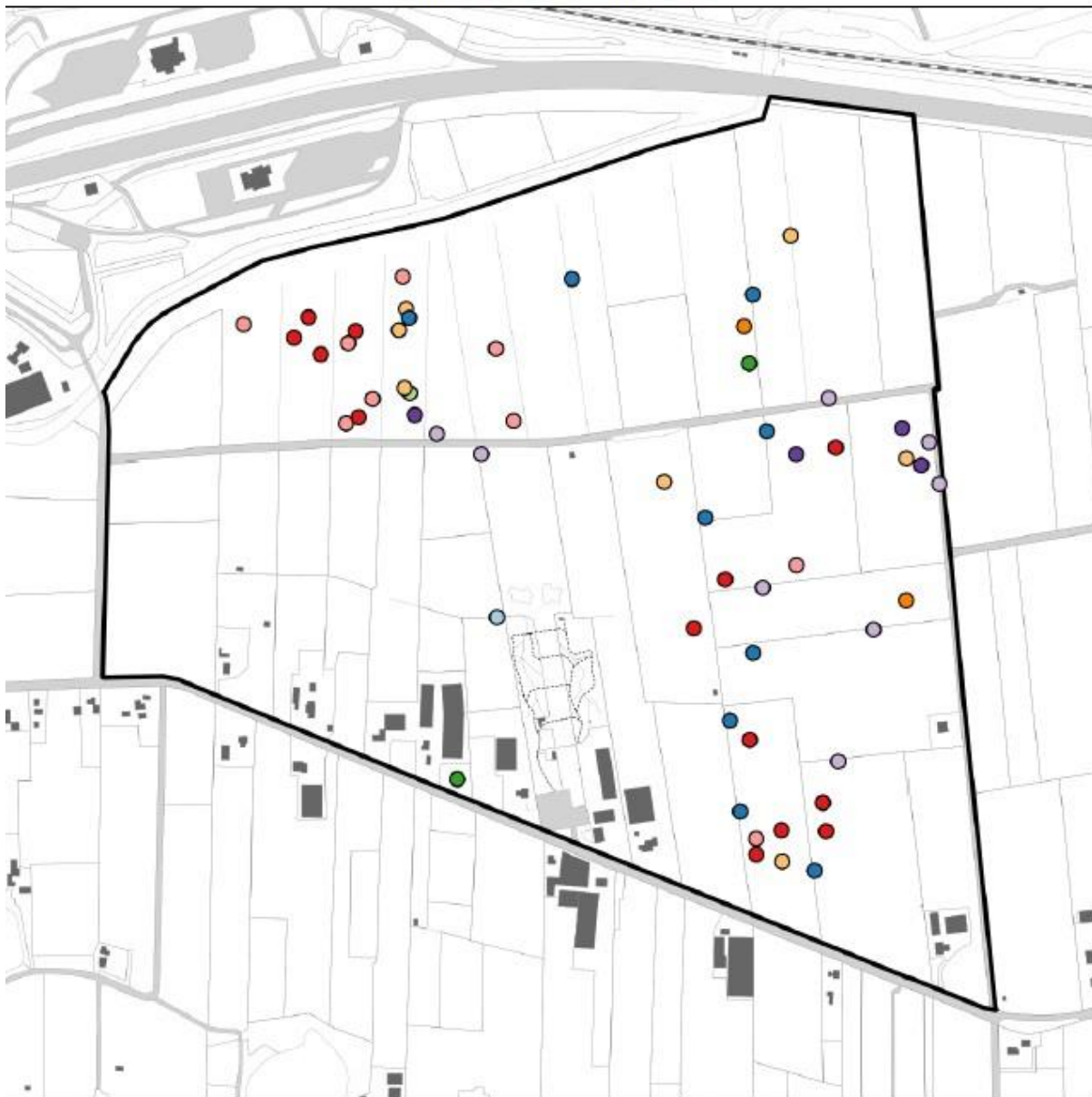
Telgebied:
6014 Meilanden Homoet

Sovon

1 / 1

Weidevogels 56 territoria

Legenda:

- Ooievaar
- Krakeend
- Slobeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

Periode:

2022

Telgebied:

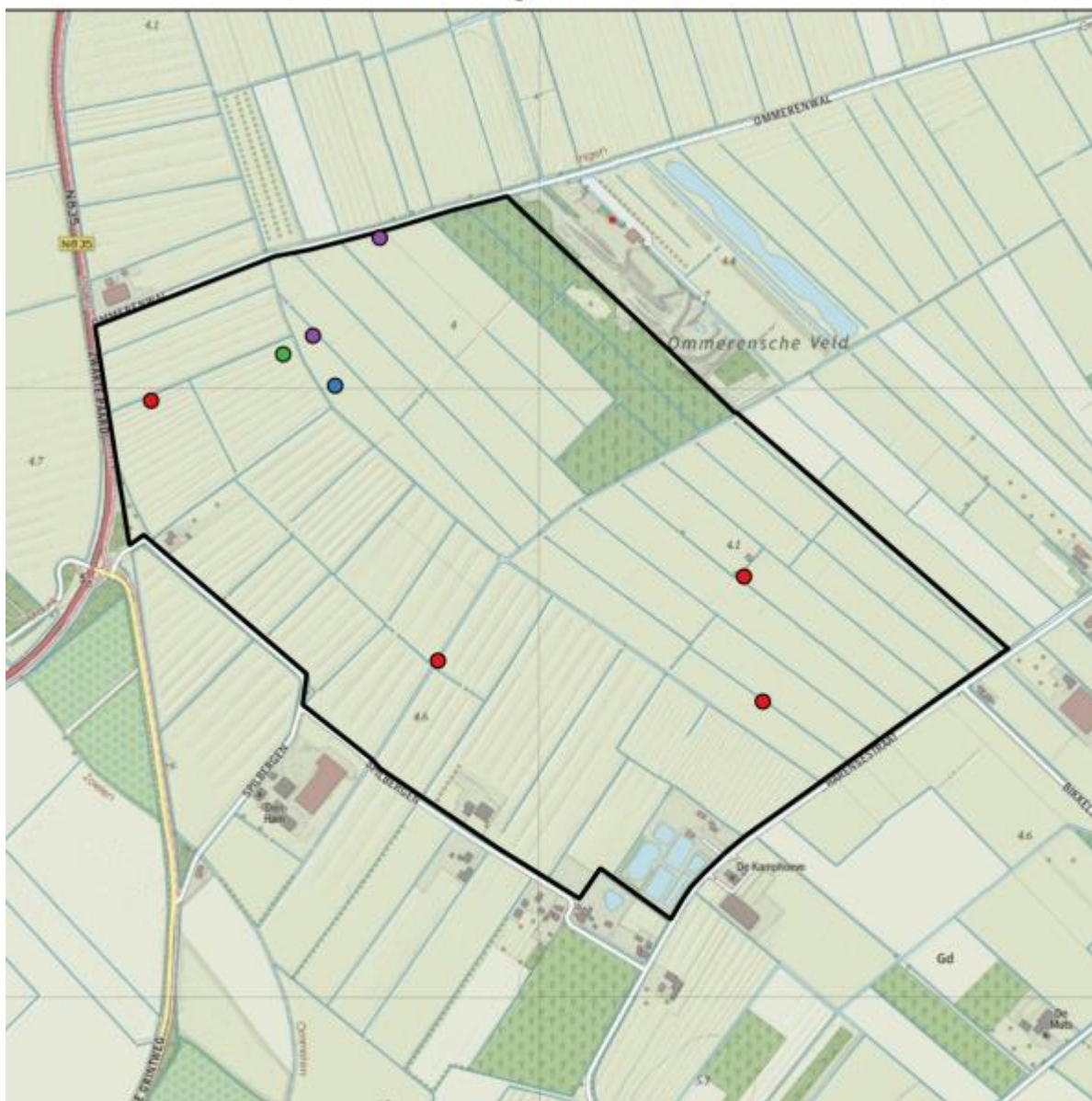
3828 Eldikse Veld West

Sovon

1/1

Weidevogels 8 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Kievit
- Grutto
- Graspieper
- Telgebied

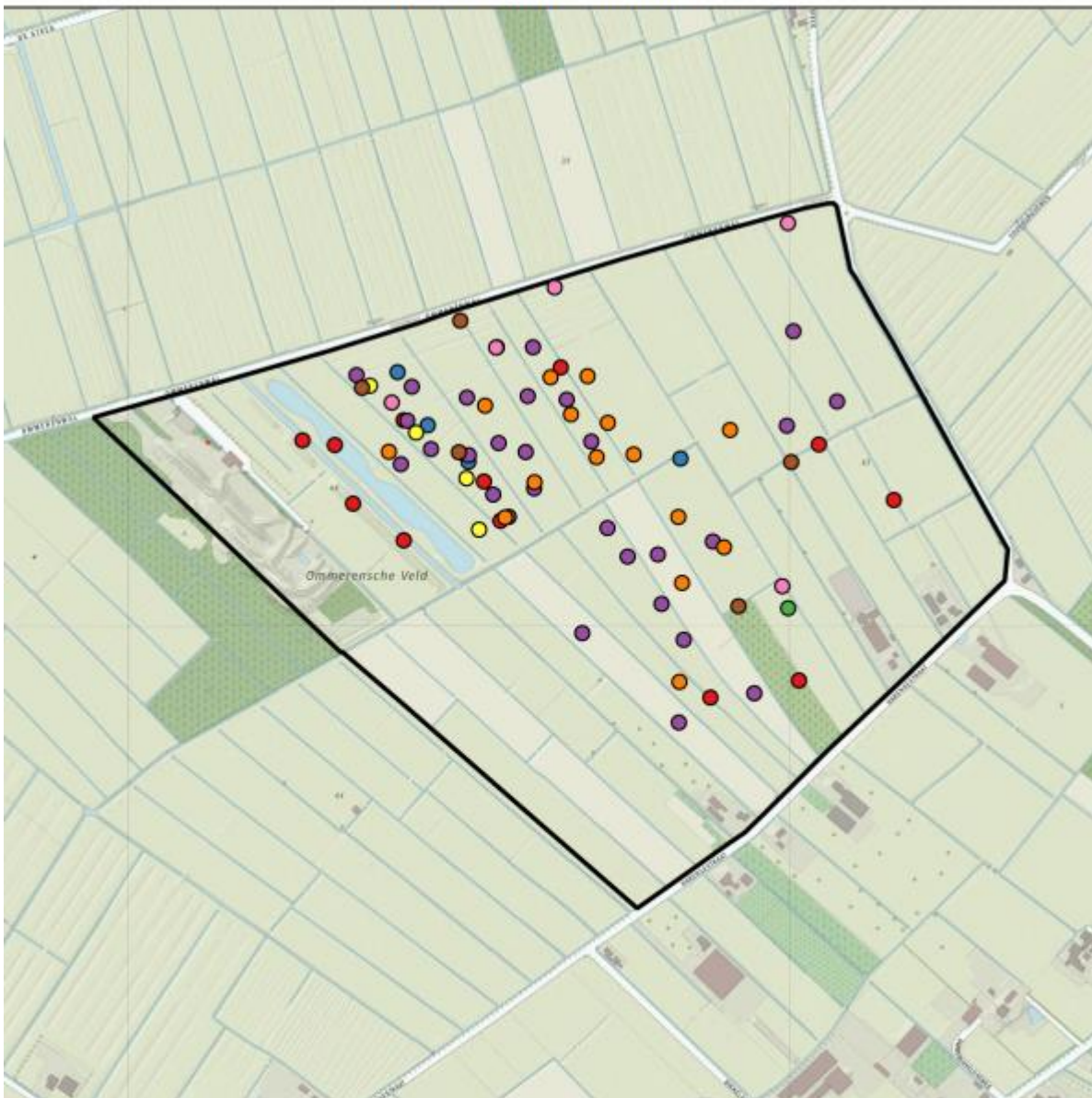
Periode:
2023

Telgebied:
3825 Ommerense Veld West

Sovon

Weidevogels 75 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Slobeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

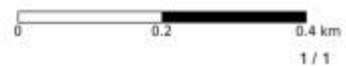
Periode:

2023

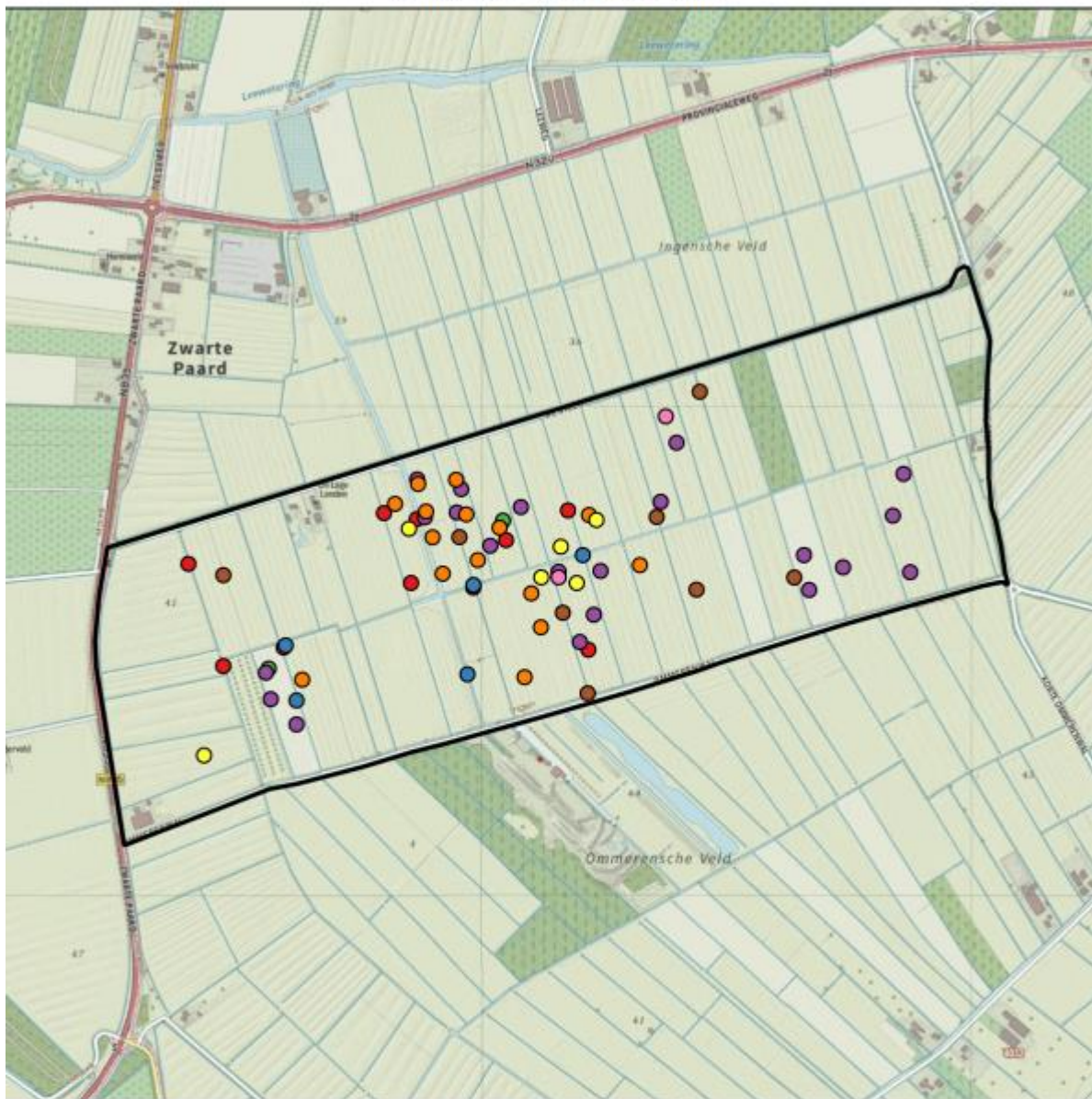
Telgebied:

3826 Ommerense Veld Oost

Sovon

Weidevogels 69 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Slobeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

Periode:

2023

Telgebied:

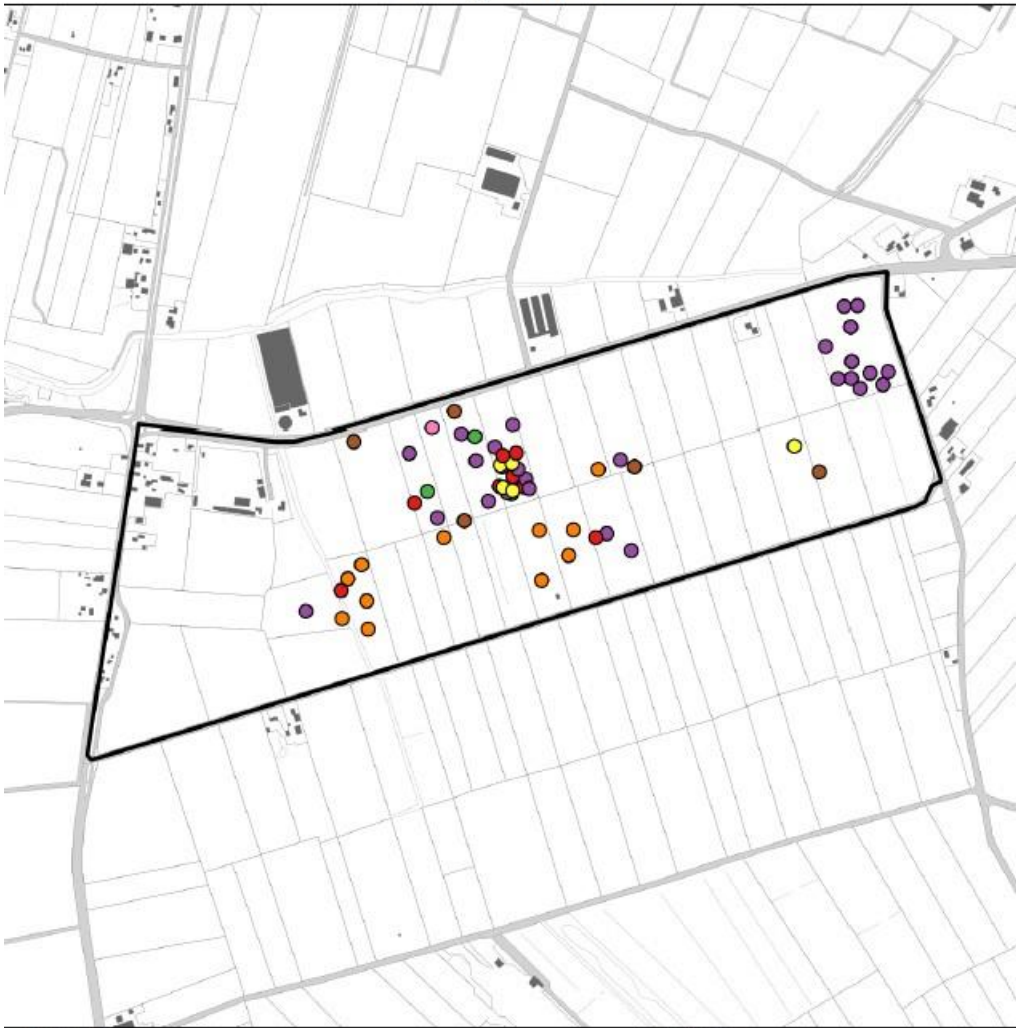
5895 Ommerenwal-De Steeg

Sovon

1 / 1

Weidevogels 60 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Slobeend
- Scholekster
- Klavit
- Grutto
- Tureluur
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

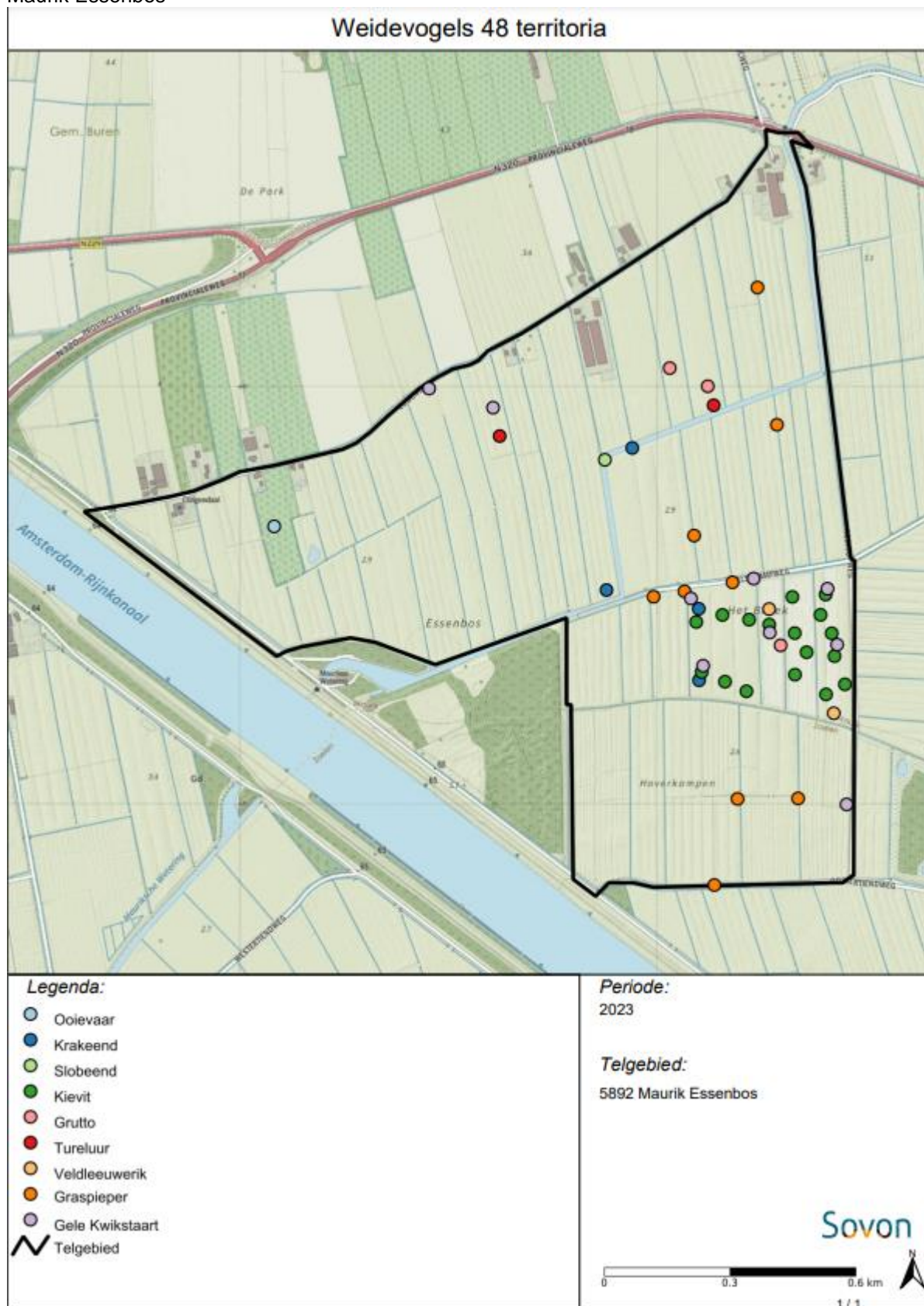
Periode:
2022

Telgebied:
5891 Ingense Veld Noord

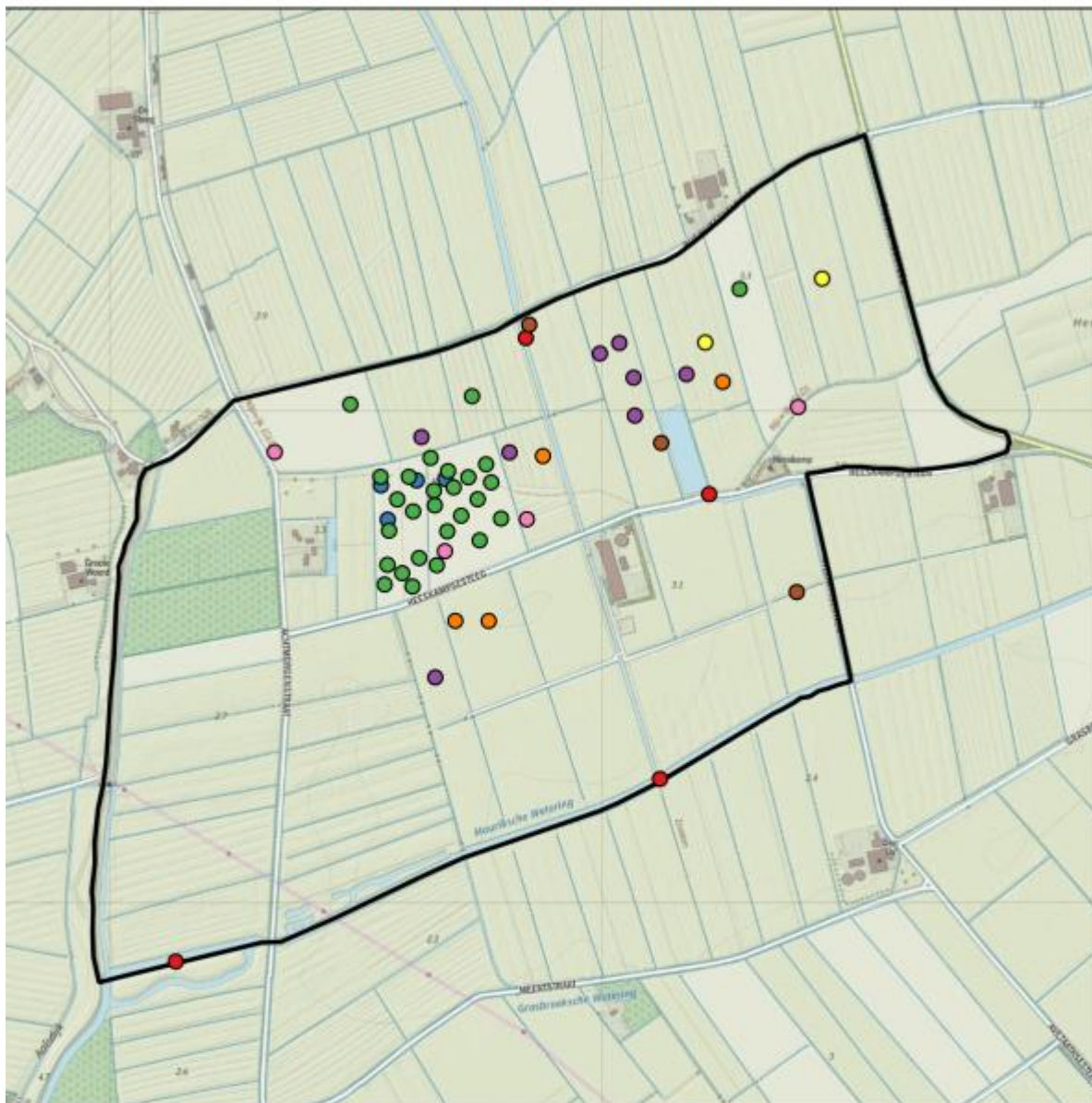
Sovon

1 / 1

Weidevogels 56 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

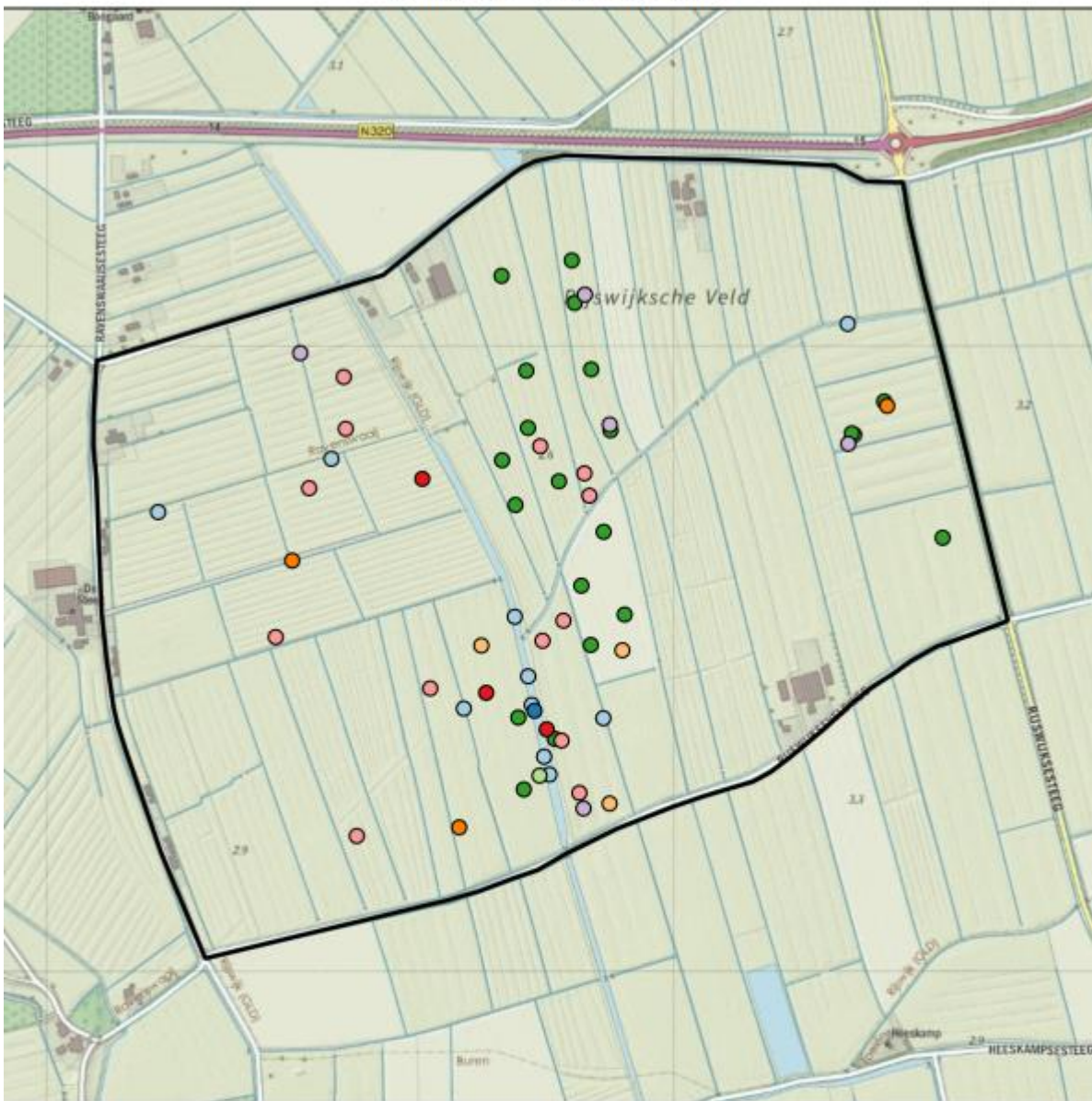
Periode:
2023

Telgebied:
5904 Rijswijkse veld 3

Sovon

Weidevogels 60 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Slobeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Veldeleeuwrik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

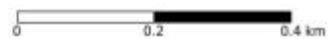
Periode:

2023

Telgebied:

3840 Rijswijkse Veld

Sovon

1 / 1

Weidevogels 43 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Slobeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Veldleeuwerik
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied
- ◆ Waarneming buiten plot (n=2)

Periode:

2020

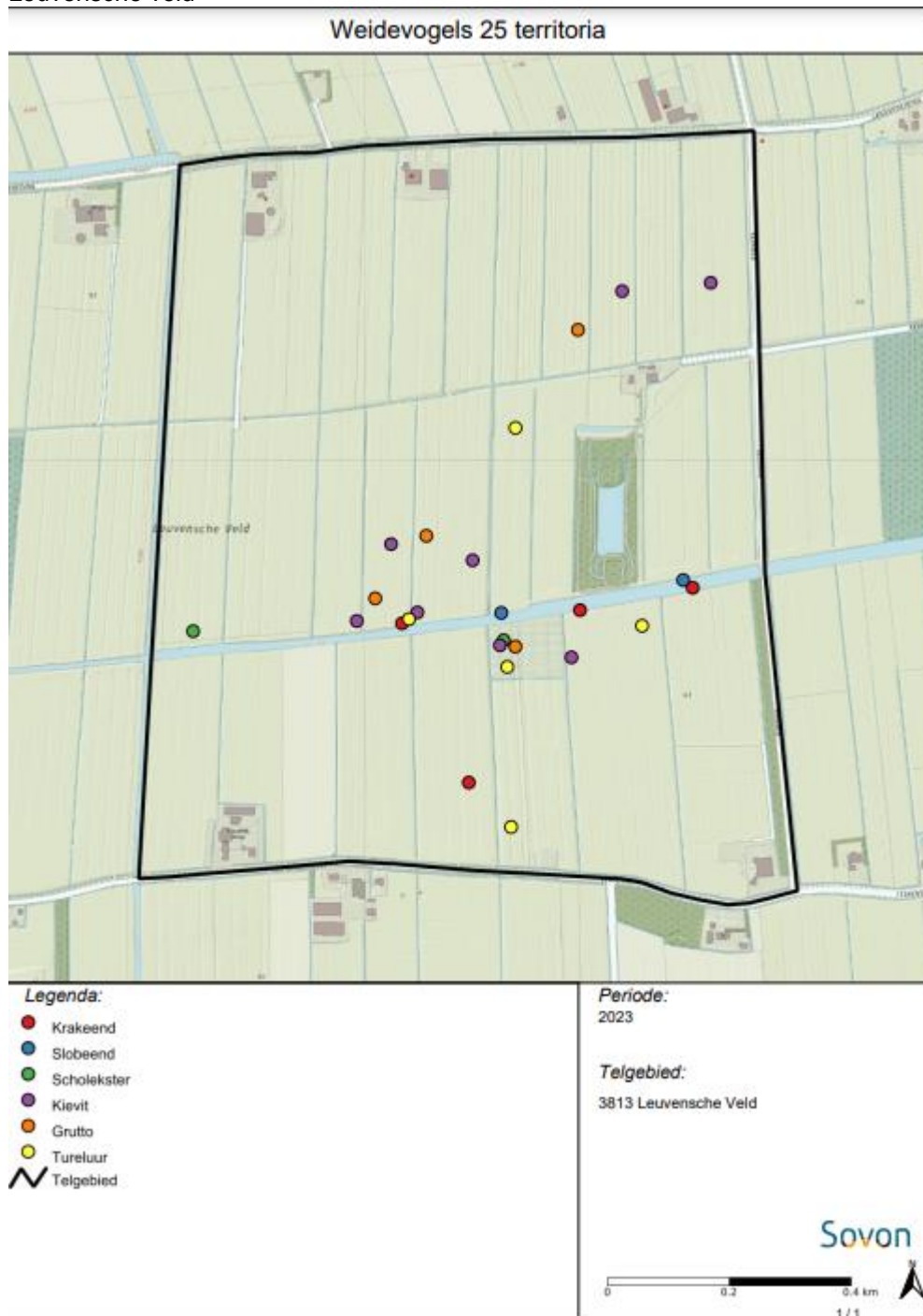
Telgebied:

5905 Rijswijkse Veld Oost

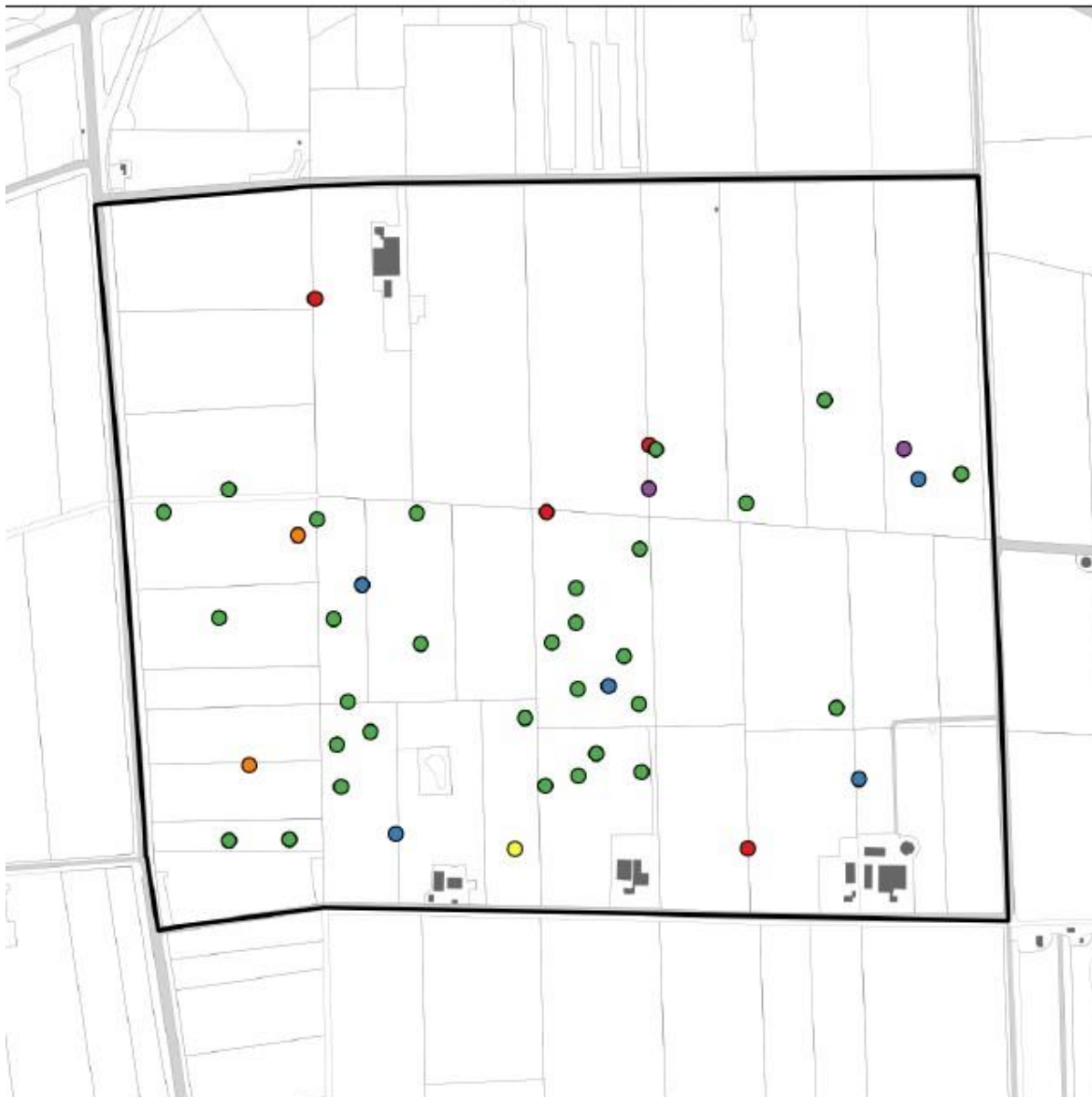
Sovon

1 / 1

Weidevogels 44 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Tureluur
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

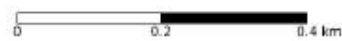
Periode:

2022

Telgebied:

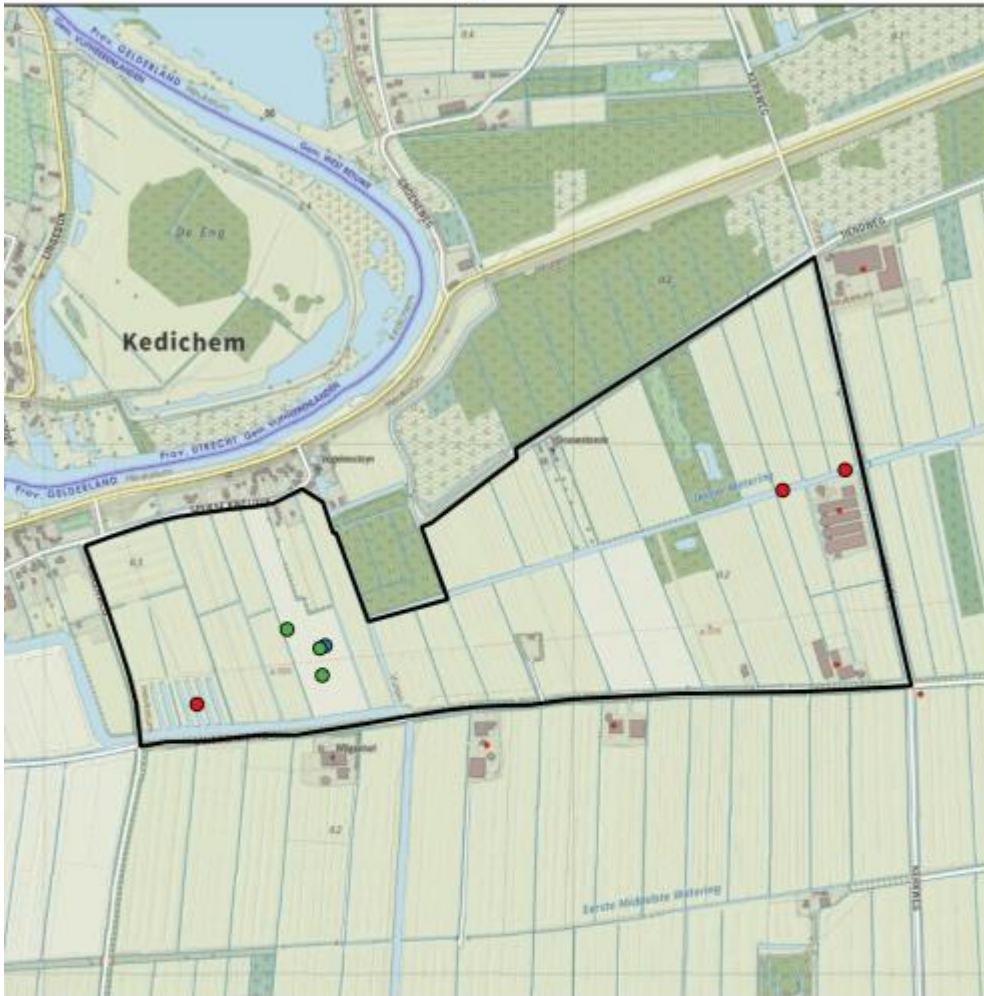
5850 Leuven Lage Veld

Sovon

1/1

Weidevogels 7 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Scholekster
- Kievit
- Telgebied

Periode:
2023

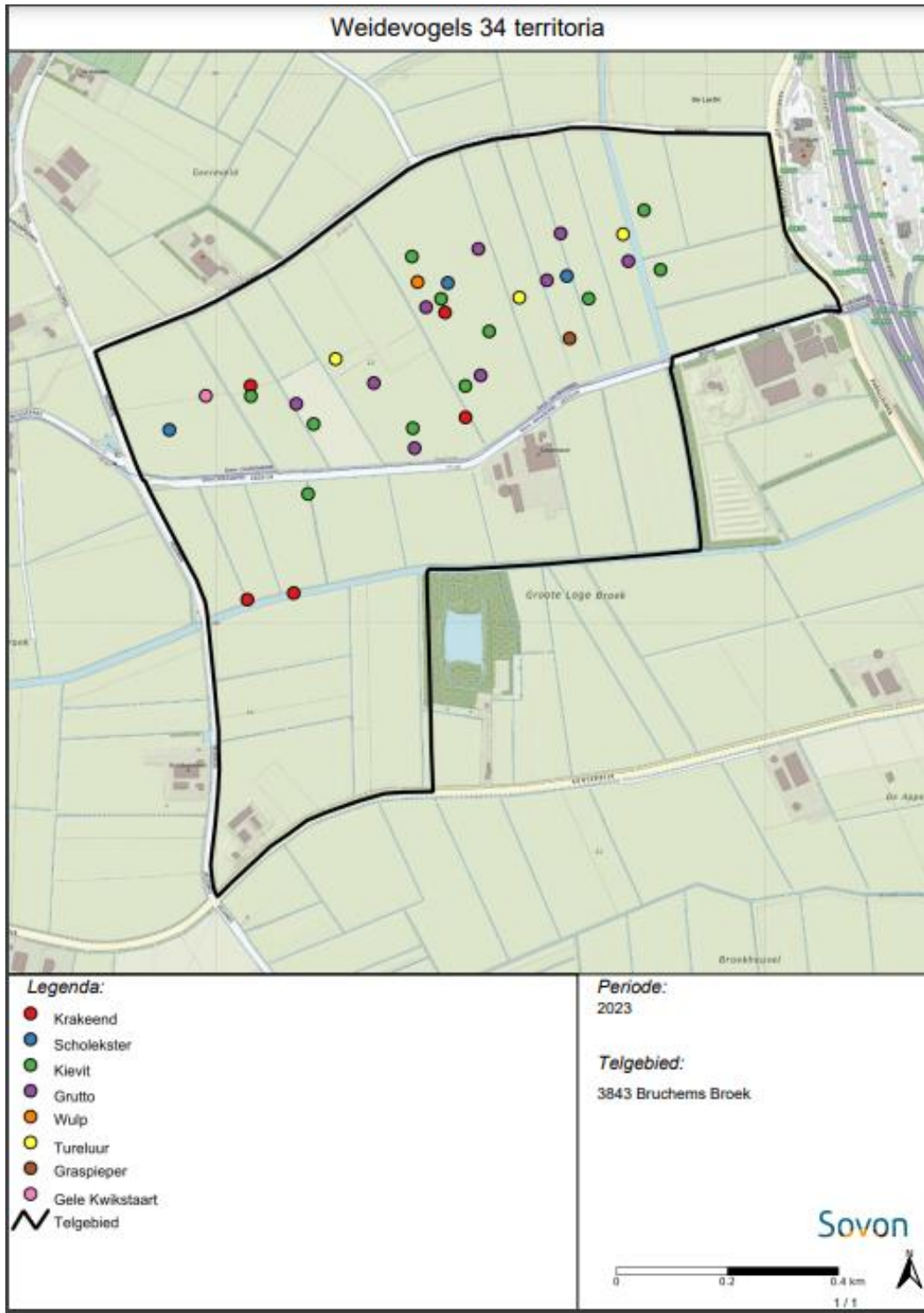
Telgebied:
5848 Rietkampen West

Sovon

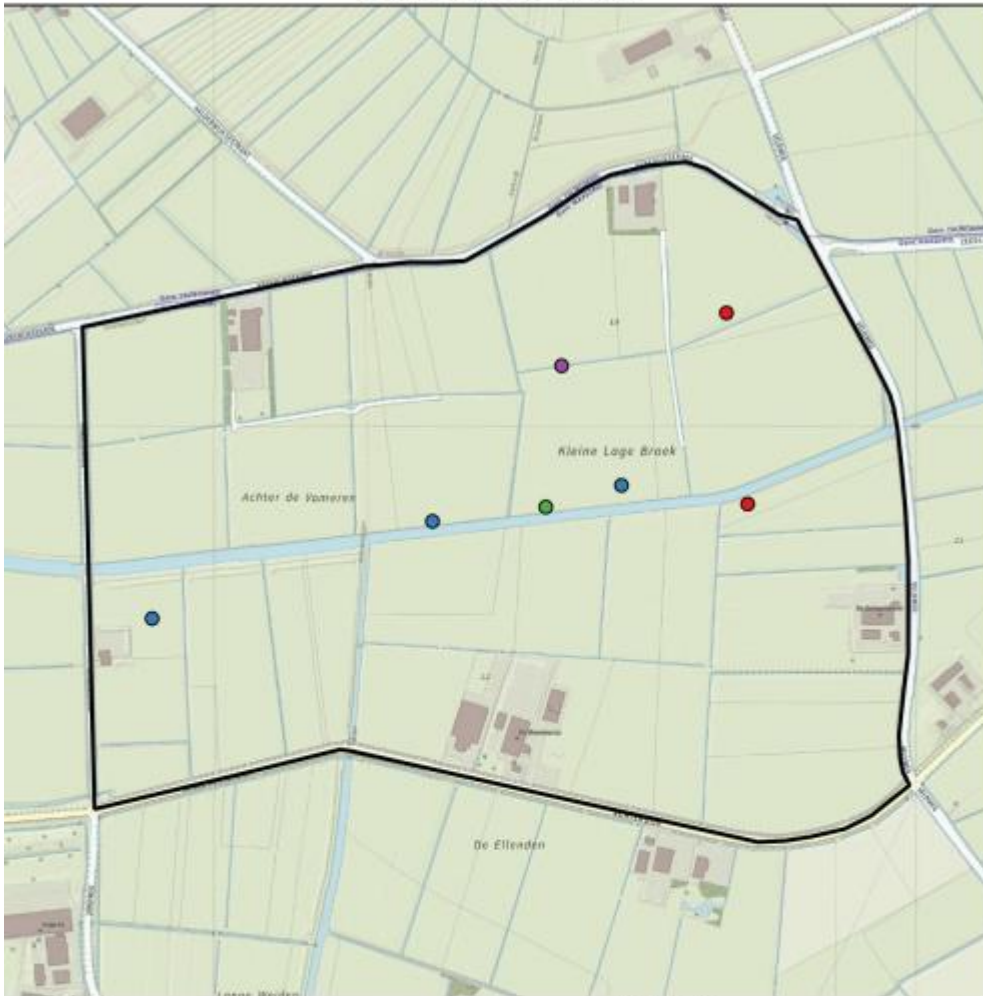
0 0.2 0.4 km

1 / 1

Weidevogels 7 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Scholekster
- Grutto
- Wulp
- Telgebied

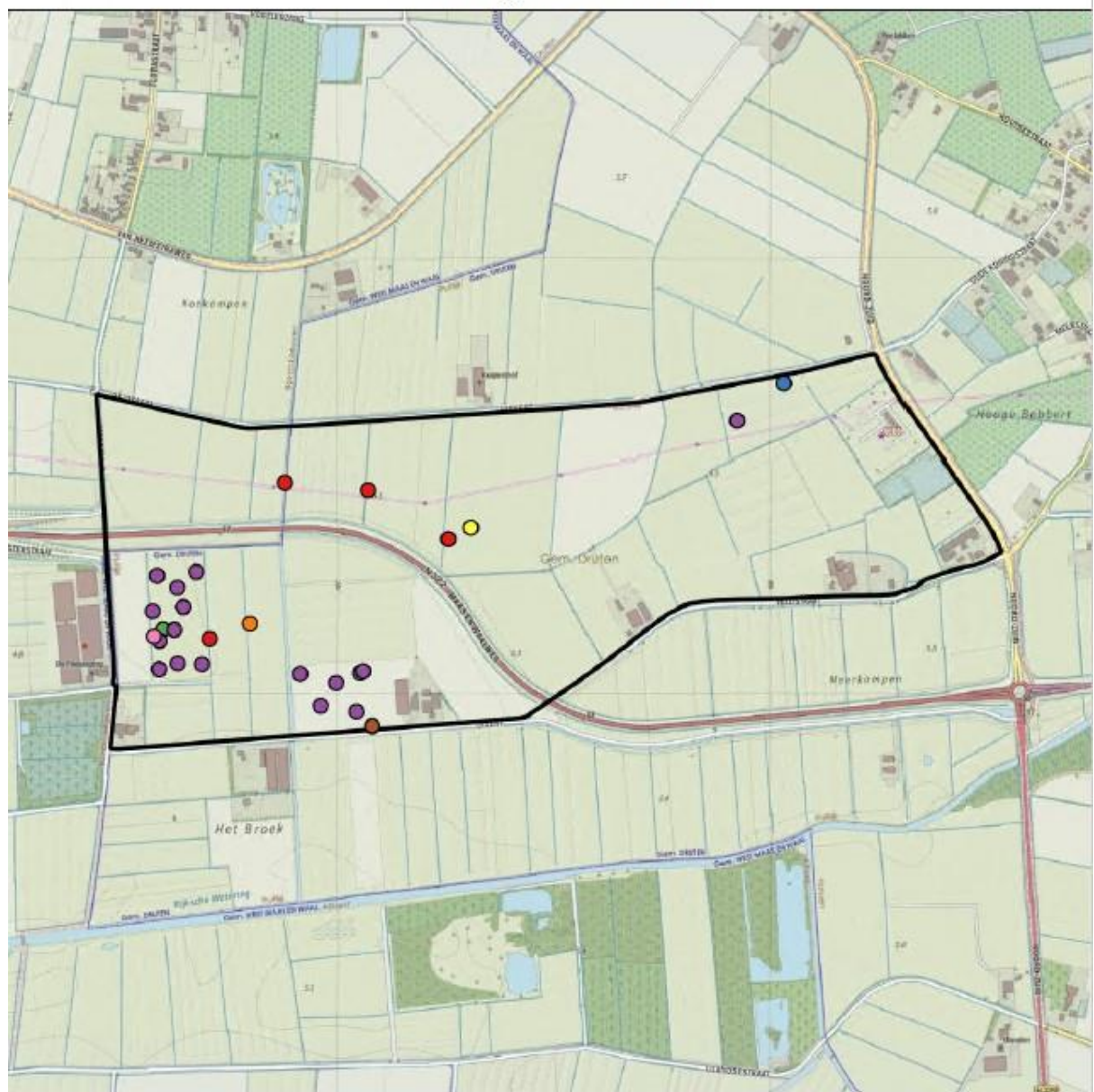
Periode:
2023

Telgebied:
6044 Achter de Vameren

Sovon

Weidevogels 27 territoria

Legenda:

- Krakeend
- Patrijs
- Scholekster
- Kievit
- Grutto
- Wulp
- Graspieper
- Gele Kwikstaart
- Telgebied

Periode:
2023

Telgebied:
3856 Leeuwense Veld Oost

Sovon

1/1

Weidevogels 44 territoria

